

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 4.

ÅREN

1871—1875.

VESTERBOTTENS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Till sina yttre gränser har länet under den tid, denna berättelse omfattar, icke undergått någon förändring; men *länsavalen*, som hittills ansetts vara omkring 541 kvadratmil, bör enligt nyligen verkställd beräkning af Generalstabens topografiska afdelning vara 497,4123 qv.-mil, deraf 160,8129 qv.-mil belöpa sig på nedre landet och öfriga 336,5994 qv.-mil på lappmarken, Malå kapell deri inberäknadt.

I administrativt hänseende är länet indeladt i trenne fögderin, nemligen *Första fögderiet*, innefattande Nordmalings, Bjurholms, Vännäs, Umeå, Degerfors, Säfvar och Bygdeå socknar, jemte Holmö och Holmsunds kapellförsamlingar; *Andra fögderiet* bestående af Nysätra, Löfångers, Burträsk, Skellefteå, Byske och Norsjö socknar, jemte Jörns och Malå kapellförsamlingar; samt *Lappmarks fögderiet*, som utgöres af Lycksele, Stensele, Sorsele, Åsele, Vilhelmina, Dorotea och Fredrika socknar, samt Örträsk och Tärna kapellförsamlingar.

Den genom Kungl. Maj:ts nådiga bref den 20 December 1867 föreskrifna *delning af Skellefteå pastorat* har numera trätt i verkställighet, enär Byske derifrån utklufna pastorat den 1 Maj 1875 blef försedt med egen kyrkoherde och från samma års början i kommunalt hänseende skildt från Skellefteå socken.

Umeå stad, hvilken förut varit annex under Umeå landsförsamling, har från och med den 1 Maj 1872 utgjort *särskildt pastorat*. Varande således pastoratens antal 21, kapellförsamlingarnas 6 och bruksförsamlingarnas 3. I dessa tre sistnämnda, der prest icke varit anställd, har gudstjenst endast

några gånger hvarje år i bruksförsamlingarnas kyrkor förrättats af presterskapet i vederbörande moderförsamlingar.

Bönehus äro för längre tid sedan inrättade vid Fattmakke och Dikanäs i Vilhelmina lappmarksförsamling, i Öfre Gautstråk i Sorsele socken, äfvensom vid Risbäck i Dorotea socken.

Under femårsperioden har dessutom i Åmsele by inom Degerfors socken, på omkring 5 mils afstånd från sockenkyrkan, af byamännen i Åmsele och åboarne å åtskilliga derintill belägna hemman och lägenheter blifvit uppfördt ett större bönehus af trä å en för all framtid till kyrko- och begravningsplats afsöndrad jordvidd, hvarför kostnaden beräknats till omkring 10,000 kronor. Och är i sammanhang med den för Degerfors pastorat fastställda prestlönereglering stadgad, att dervarande presterskap skall, jemte uppehållande af gudstjenst i moderkyrkan, förrätta gudstjenst i Åmsele bönehus sex gånger hvarje år.

I judicielt hänseende är länet deladt i tre *domsagor*: 1:o *den södra*, hvartill höra Nordmalings, Bjurholms, Vännäs, Degerfors, Umeå och Säfvar socknar, samt Holmö och Holmsunds kapellförsamlingar, jemte hela lappmarksfögderiet, af hvilka kommuner Nordmalings och Bjurholms socknar utgöra ett tingslag, Umeå, Vännäs och Säfvar socknar, jemte nyssnämnda kapellförsamlingar, bilda ett tingslag; Degerfors socken ett särskildt tingslag; Lycksele, Stensele och Sorsele socknar, jemte Örträsk och Tärna kapellförsamlingar, tillsammans utgöra ett tingslag; samt Åsele, Dorotea, Vilhelmina och Fredrika socknar likaledes

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utgiver ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-72.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Invånare.....	2.
3. Näringar.....	4.
Tab. Litt. A. Uppgift rörande skogstillgång å en del hemman och lägenheter inom Vesterbottens län.....	9.
Tab. Litt. B. Summarisk uppgift öfver skogsafverkningen å kronans marker inom Vesterbottens län åren 1871-1875.....	10.
Tab. Litt. C. Summarisk uppgift å exporten af skogsalster till utrikes orter åren 1871-1875.....	12.
Tab. Litt. D. Uppgift angående mark, som under åren 1871-1875 tilldelats sågverk inom Vesterbottens län i ersättning för privilegierad stockfångst från Kronans skogar.....	13.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	15.
5. Kameralförhållanden.....	19.
Tab. Litt. E. Uppgift på de vid afvittringsverket i Vesterbottens län verkställda arbeten åren 1871-1875.....	19.
Tab. Litt. F. Uppgift på kronans kostnader för afvittringsverket i Vesterbottens län åren 1871-1875.....	20.
Tab. Litt. G. Tablå utvisande beloppet af de statsbidrag och allmänna onera, som utgått från fastigheter inom Vesterbottens län år 1875.....	20.
6. Politi.....	21.
Tab. Litt. H. Uppgift angående Vesterbottens läns Landstings inkomster och väsentligaste utgifter under åren 1871-1875.....	21.
Tab. Litt. I. Öfversigt öfver Folkskoleväsendet, vid utgången af år 1875, enligt inkomna uppgifter.....	22.
Tab. Litt. K. Uppgift å fångar i Vesterbottens länsfängelse under nedannämnda år.....	24.
Tab. Litt. L. Uppgift å antalet fångar, som under loppet af nedannämnda år varit intagne å kronohäktet i Skellefteå.....	24.
Tab. Litt. M. Uppgift å antalet fångar, som under loppet af nedannämnda år varit intagne i Lycksele kronohäkte...	24.
Tab. Litt. N. Uppgift angående Vesterbottens enskilda banks verksamhet under nedannämnda år.....	24.
Tab. Litt. O. Vesterbottens läns brandstodsbolags ställning nedannämnda år.....	25.
Tab. Litt. P. Skellefteå sockens brandstodsbolags ställning under nedannämnda år.....	25.
Tab. Litt. Q. Uppgift angående delaktighet i Norrlands hypoteksförening m. m.....	25.
Tab. Litt. R. Umeå stads inkomster och utgifter.....	27.
Tab. Litt. S. Skellefteå stads inkomster och utgifter.....	28.

	Sid.
Tabellbilagor	30-36.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	30.
Tab. N:o 2. Jordbruk.....	30.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel.....	30.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	31.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	31.
Tab. N:o 6. Husdjur, dödade af rofdjur.....	31.
Tab. N:o 7 a. Bruk, fabriker och manufaktur-inrättningar, år 1875.....	32.
Tab. N:o 7 b. Handtverkerin, år 1875.....	32.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverin och skjutsning.....	33.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart, år 1875.....	33.
Tab. N:o 9 b. Handlande, år 1875.....	33.
Tab. N:o 10 a. Hemman och jordlägenheter m. m. å landsbygden, år 1875.....	34.
Tab. N:o 10 b. Jordområde och egendomar i städerna, år 1875.....	34.
Tab. N:o 11. Laga skiften, åren 1871-1875.....	35.
Tab. N:o 12. Stats- och riksgäldsmedlen, åren 1871-1875.....	35.
Tab. N:o 13. Sparbanker.....	36.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	36.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 4.

ÅREN

1871—1875.

VESTERBOTTENS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Till sina yttre gränser har länet under den tid, denna berättelse omfattar, icke undergått någon förändring; men *länsavalen*, som hittills ansetts vara omkring 541 kvadratmil, bör enligt nyligen verkställd beräkning af Generalstabens topografiska afdelning vara 497,4123 qv.-mil, deraf 160,8129 qv.-mil belöpa sig på nedre landet och öfriga 336,5994 qv.-mil på lappmarken, Malå kapell deri inberäknadt.

I administrativt hänseende är länet indeladt i trenne fögderin, nemligen *Första fögderiet*, innefattande Nordmalings, Bjurholms, Vännäs, Umeå, Degerfors, Säfvar och Bygdeå socknar, jemte Holmö och Holmsunds kapellförsamlingar; *Andra fögderiet* bestående af Nysätra, Löfångers, Burträsk, Skellefteå, Byske och Norsjö socknar, jemte Jörns och Malå kapellförsamlingar; samt *Lappmarks fögderiet*, som utgöres af Lycksele, Stensele, Sorsele, Åsele, Vilhelmina, Dorotea och Fredrika socknar, samt Örträsk och Tärna kapellförsamlingar.

Den genom Kungl. Maj:ts nådiga bref den 20 December 1867 föreskrifna *delning af Skellefteå pastorat* har numera trätt i verkställighet, enär Byske derifrån utklufna pastorat den 1 Maj 1875 blef försedt med egen kyrkoherde och från samma års början i kommunalt hänseende skildt från Skellefteå socken.

Umeå stad, hvilken förut varit annex under Umeå landsförsamling, har från och med den 1 Maj 1872 utgjort *särskildt pastorat*. Varande således pastoratens antal 21, kapellförsamlingarnas 6 och bruksförsamlingarnas 3. I dessa tre sistnämnda, der prest icke varit anställd, har gudstjenst endast

några gånger hvarje år i bruksförsamlingarnas kyrkor förrättats af presterskapet i vederbörande moderförsamlingar.

Bönehus äro för längre tid sedan inrättade vid Fattmakke och Dikanäs i Vilhelmina lappmarksförsamling, i Öfre Gautstråk i Sorsele socken, äfvensom vid Risbäck i Dorotea socken.

Under femårsperioden har dessutom i Åmsele by inom Degerfors socken, på omkring 5 mils afstånd från sockenkyrkan, af byamännen i Åmsele och åboarne å åtskilliga derintill belägna hemman och lägenheter blifvit uppfördt ett större bönehus af trä å en för all framtid till kyrko- och begravningsplats afsöndrad jordvidd, hvarför kostnaden beräknats till omkring 10,000 kronor. Och är i sammanhang med den för Degerfors pastorat fastställda prestlönereglering stadgad, att dervarande presterskap skall, jemte uppehållande af gudstjenst i moderkyrkan, förrätta gudstjenst i Åmsele bönehus sex gånger hvarje år.

I judicielt hänseende är länet deladt i tre *domsagor*: 1:o *den södra*, hvartill höra Nordmalings, Bjurholms, Vännäs, Degerfors, Umeå och Säfvar socknar, samt Holmö och Holmsunds kapellförsamlingar, jemte hela lappmarksfögderiet, af hvilka kommuner Nordmalings och Bjurholms socknar utgöra ett tingslag, Umeå, Vännäs och Säfvar socknar, jemte nyssnämnda kapellförsamlingar, bilda ett tingslag; Degerfors socken ett särskildt tingslag; Lycksele, Stensele och Sorsele socknar, jemte Örträsk och Tärna kapellförsamlingar, tillsammans utgöra ett tingslag; samt Åsele, Dorotea, Vilhelmina och Fredrika socknar likaledes

ett tingslag; 2:o *den mellersta*, bestående af Bygdeå, Nysätra, Löfångers och Burträsk socknar, de der hvar för sig utgöra ett tingslag; och 3:o *den norra*, hvartill höra Skellefteå socken och stad, Byske och Norsjö socknar, med Jörns och Malå kapellförsamlingar, tillika med de inom Norrbottens län belägna lappmarkssocknarna Arvidsjaur och Arjeplog, hvilka sistnämnda tvenne socknar från och med nästa års början skola tillhöra domsagor i Norrbotten, hvarefter Skellefteå och Byske socknar, Skellefteå stad och Jörns kapellförsamling komma att tillsammans utgöra ett tingslag, samt Norsjö socken och Malå kapellförsamling bilda ett gemensamt tingslag.

Länsmansdistriktens antal är fortfarande 23. Dessutom hafva sedan 1875 års början extra länsmän varit anställda i Byske socken och Malå kapellförsamling.

Socknekartor finnas numera upprättade öfver Nordmalings, Bjurholms, Degerfors, Vännäs, Umeå, Säfvar, Bygdeå, Nysätra, Löfångers, Burträsk, Skellefteå, Byske, Norsjö och Lycksele socknar samt Jörns kapellförsamling.

Landet, närmare hafskusten i allmänhet mera jemnt än det i söder tillstötande Vesternorrlands län, är genomskuret af större och mindre elfvar och vattendrag och består till en ej obetydlig del af hedland, mossar, myrar och insjöar. Den rådande *jord-*

månen är hufvudsakligen sand och sandmylla; varande mull eller välartad lerjord mera sällsynt. Detta oaktadt gifver jorden i allmänhet, der den ändamålsenligt och omsorgsfullt behandlas, ingalunda dåliga skördar och lemnar företrädesvis ett godt och kraftigt foder. Större och mindre myrsträckor förekomma i mängd och behöfva endast en grundlig utdikning för att blifva odlingsbara. Och säkert är, att, dels genom myrtrakternas uppodlande och dels genom ett klokt och omsorgsfullt begagnande i öfrigt af befintliga tillfällen till en vidsträckt och utvidgad boskapsskötsel och mångenstädes äfven till ett lönande jordbruk, en befolkning, vida talrikare än den nuvarande, ja dubbelt så stor, skulle kunna inom länet bereda sig en säker bergning och utkomst, om nemligen en förständig skogshushållning snarligen blifver genom lag påbjuden. Ifrån ofvanberörda allmänna om-döme om jordmånens beskaffenhet göra dock vissa delar af länet undantag. Så påträffas i Burträsk socken och utåt Skellefteå floddal och trakten deromkring god och bördig matjord på lerbotten. Inåt landet och i en del lappmarkssocknar är jordmån-
nen äfven bättre, synnerligast invid de större sjöarne, samt utåt floddalarna och elfstränderna, der till och med rik och yppig växtlighet på många ställen förekommer. Vid Öre elfs floddal finnas t. ex. vildt växande vinbärsbuskar, som årligen bära mer och mindre ymnig frukt.

2. Invånare.

Tab. N:o 1. Vid 1870 års slut utgjorde länets *folkmängd* enligt mantalslängderna 91,167; och då den enligt bilagde tab. N:o 1 vid utgången af år 1875 besteg sig till 96,890, har tillökningen under perioden uppgått till 5,723, eller mer än $6\frac{1}{4}$ procent. Enligt länsstyrelsen af Kungl. Statistiska Centralbyrån meddelad uppgift å folkmängden i länet jemlikt presterskapets tabeller, skulle densamma vid 1875 års utgång utgöra 98,043 menniskor, eller 1,153 flere, än de som äro i mantalslängderna upptagne, hvartill orsaken torde vara, dels att många sjömän, som segla på utrikes orter, äro inskrifne å sjömanshus, der de erlægga sina personela utskylder och kvarstå i kyrkoböckerna, men icke antecknas i mantalslängderna, dels ock att dessa sistnämnda upprättas i November, eller början af December, men presterskapets uppgifter till Statistiska byrån grundas på förhållandena vid årets slut.

Att folkmängden i Umeå stad, hvilken vid slutet af år 1870 utgjorde 2,549 mantalskrifna personer, under de sedermera förflutna fem åren obetydligt tillväxt, så att den vid 1875 års utgång endast var 2,616, således endast ökats med 67 menniskor, härleder sig hufvudsakligen deraf, att från mantalslängden uteslutits dels en mängd sjömän, hvilka för många år sedan rymt utomlands och antagits icke komma åter till orten, dels ock åtskilliga andra personer, hvilka förr varit boende och mantalskrifna i staden, men, ehuru utflyttade till närmast belägna byar, likväl fortfarande låta sig i staden mantalskrifvas, till dess de år 1873 blifvit från stadens mantalslängd afförde.

Till *folkökningen* har bidragit, ej mindre att länet i allmänhet under perioden i fråga, med undantag af år 1874 och någon del af år 1875, då febersjukdomar varit gängse i vissa delar af länet, förskonats från svårare sjukdomar och epidemier, än ock odlingens utvidgande, hemmansklyfningar och jordafsöndringar,

hvarigenom bosättningar och giftermål befrämjats, jemte de tillfällen till arbetsförtjenst, som bereds genom utsträckt skogsafverkning och förädling.

Nedanstående tabell innefattande ett sammandrag af inkomna uppgifter å personer, som under femårsperioden *utflyttat* från och *inflyttat* till de särskilda fögderien inom länet, utvisar, att de utflyttades antal skulle öfverstiga de inflyttades med 1,150 personer; men då många taga utflyttningsbevis till obestämd ort, kan man antaga för säkert, att en stor del af de utflyttade icke kommit utom länet. Utflyttningen har skett fortfarande hufvudsakligen af yngre, arbetsföra manspersoner till Vesternorrlands och Gefleborgs län. Antalet af dem, som afflyttat till utrikes ort, är mycket ringa.

Uppgift på ut- och inflyttade personer i Vesterbottens län.

	Utflyttade.	Inflyttade.
1871.....	1,522	1,215
1872.....	1,737	1,651
1873.....	1,634	1,377
1874.....	1,675	1,421
1875.....	1,650	1,404
Summa	8,218	7,068

Förhållandet med *dödligheten* inom länet under perioden ådagalägges af följande tal:

år 1871 afledo	1,400.
» 1872 »	1,383.
» 1873 »	1,599.
» 1874 »	2,723.
» 1875 »	1,795.

Summa 8,900.

Anledningen till den stora dödlighet, som egt rum under år 1874 härleder sig från de sjukdomar, som samma år voro gängse i flere trakter af länet och skördade många offer.

Befolkningen är i flere afseenden härdad och van vid försakelser, utmärker sig i allmänhet för ärlighet och sedlighet samt ett stilla och tåligt sinnelag, har sinne och fallenhet för husslöjd och eger färdighet i flere yrken, hvars uppdrifvande till framstående skicklighet endast hindras af brist på tillfällen till en allmännare undervisning och afsättning af arbetsprodukterna.

Länsstyrelsens i senast afgifven femårsberättelse uttryckta förmodan, att den förminskning i förbrukning af öfverflödsvaror och lyxartiklar, som i någon mån visade sig under åren 1867, 1868 och 1869 i följd af förstnämnda års svåra missväxt, ej skulle blifva af lång varaktighet, då bättre tider inträdde, har ty värr vunnit bekräftelse. De sedermera inträdda jämförelsevis goda skördarna, i förening med de rikliga penningeförtjenster, hvilka i flere delar af länet under åtskilliga af de senaste åren kommit befolkningen till del i följd af den högt uppdrifna skogsafverkningen, hafva nemligen vållat, att lyx i klädedrägt hos den yngre befolkningen, användandet af öfverflödsvaror i öfrigt och förtärandet af öl och vin i betydlig grad tilltagit. Förbrukningen inom lappmarksfögdriet af endast kaffe uppskattas af vederbörande kronofogde till ett värde af minst 120,000 kronor årligen.

Den nästan oinskränkta handelsfrihet, som är medgifven i Kungl. förordningen den 8 Juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, åstadkommer fortfarande mycken skada inom länet. Förutom köpmännen i städerna och talrika å landet bofasta handlande, män och qvinnor, kringresa å landsbygden en stor mängd personer, som der utbjuda, ja nästan påtruga befolkningen och i synnerhet ungdomen sitt i allmänhet värdelösa kram och uppsamla en stor del af de större och mindre besparingar, som under goda år eller eljest gynnsamma förhållanden kunna åstadkommas. Oberäknadt den benägenhet för glitter och lyx, som deraf orsakas, lider sedligheten af dessa kringsvärande handlande, hvilka ofta äro eller rätteligen varit drängar, lösa arbetare m. m. — Endast under år 1875 hafva ytterligare 47 personer, på grund af nyssberörda Nådiga förordning, hos länsstyrelsen eller hos vederbörande kronofogde anmält sig vilja idka handel, de flesta inom länet, men en del äfven utom det samma. Och sedan nyssnämnda förordning utfärdades, hafva tillsammans omkring 270 dylika anmälningar om handels utöfvande på landet inkommit; hvarförutom städernas nästan alla köpmän äfven gjort enahanda anmälan, för att kunna vid större helger å landet och s. k. likvidationsmöten idka handel. Dessutom är det antagligt, att handel utöfvas af personer, som der till sakna rättighet; hvilket i de vidsträckta länsmansdistrikten är svårt att förekomma, särdeles som ansvaret härför endast är ett ringa bötesbelopp och en sådan förbrytelse mången gång svårligen kan vid domstol åtalas eller blifva pröfvad, enär den brottslige, som reser land och rike omkring, icke så lätt kan med kallelse eller stämning anträffas och, äfven om så sker, uraktlåter att infinna sig vid målets behandling af demstolen.

Under införande, hurusom frimarknader, hvilka fordom varit nyttiga och nödvändiga för underlättande af varusättningen, dämera till följd af utvidgad handelsfrihet i allmänhet blifvit umbärliga och dessutom medförde en högst skadlig inverkan på

landtfolkets sedlighet och ekonomiska välstånd, enär marknaderna, enligt hvad erfarenheten ådagalagt, föranledde ej mindre till dryckenskap och andra oordningar, än äfven till förlust af en mängd dagsverken och till spridandet af öfverloppsartiklar bland den mindre bemedlade befolkningen, anhöll länets landsting år 1863 hos Kungl. Maj:t, att antalet af de inom länet ofta förekommande frimarknaderna måtte inskränkas på det sätt, att endast en marknad årligen skulle hållas å förr vanliga ställen; och sedan Kungl. Maj:t öfverlemnadt landstingets berörda ansökning till Kungl. Kommersekollegii pröfning och afgörande, har Kollegium i utslag den 8 November 1864 bifallit ifrågasvarande framställning, dock att, förutom den föreslagna Marsmarknaden i Skellefteå, derstädes skulle i September månad årligen hållas en kreatursmarknad; hvarjemte Kungl. Kommersekollegium, på derom af Sorsele socken sedermera gjord ansökning, genom utslag den 28 April 1874 förordnat, att ytterligare en frimarknad skulle hvarje år hållas i Lycksele by. Men det goda ändamål, som med landstingets berörda framställning och Kungl. Kollegii beslut åsyftas, har likväl helt och hållet förfelats. Förbudet mot flere marknaders hållande har nemligen blifvit på det sätt kringgånet, att handelsföreningar och handlande annonserat i ortens tidningar, att handlande och handverkare skulle å utsatta tider infinna sig å vanliga marknadsplatser i kustsocknarna för likviders uppgörande och handels idkande. Och för att vara behöriga att idka handel vid dessa s. k. likvidationsmöten, som äfven besökas af en stor mängd kringresande landthandlande, hafva köpmännen under återopande af 1864 års berörda förordning, med företeende af bevis om egande god frejd och myndighetstillstånd, hos länsstyrelsen anmält sig vilja idka handel inom länet, och har intyg häröfver meddelats. Då dessa likvidationsmöten eller marknader, hvilket de i sjelfva verket äro, äro hvarken behöfliga eller för landtbefolkningen gagneliga, hvarför äfven vid sammanträden, som länsstyrelsen under förlidet år höll med befolkningen i skilda delar af länet i och för öfverläggning om kommunernas gemensamma angelägenheter, den önskan uttrycktes, att likvidationsmötena, såsom öfverflödiga och föranledande till bullersamma uppträden och förlust af tid och penningar, måtte upphöra; och då det ansågs verka menligt på rättsmedvetandet samt aktningen för lagar och påbud, att de sålunda kunna saklöst kringgåas och öfverträdas, gjorde länsstyrelsen i November månad förlidet år framställning hos Kommersekollegium om vidtagande, så vidt ske kunde, af åtgärder till afskaffande af dessa likvidationsmöten eller olaga marknader; men Kommersekollegium förklarade länsstyrelsens berörde framställning ej föranleda till någon åtgärd. Att den genom 1864 års berörda förordning utvidgade handelsfriheten har inom detta län gjort och fortfarande gör mycket ondt, är emedlertid utom allt tvifvel. Det har till och med inträffat, att sökande till dylik handelsrättighet ej kunnat skriva ens sina namn; och ett faktum är, att en stor del, kanske största delen, af dessa kringresande handlande ingalunda kunna fullgöra föreskrifterna i Kungl. förordningen den 4 Maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar.

Sedan den 1 November 1874, då den rättighet till *minuthandel med bränvin*, som utöfvats dels i Lefvarby i Nordmalings socken och dels i Lycksele kyrkoby, upphörde, har å landsbygden inom länet ej idkats annan lofflig handel med eller ut-

skänkning af spritdrycker än den utskänkingsrörelse, som sedan längre tid tillbaka bedrifvits vid Nybyns gästgifveri i Nysätra socken, samt den utskänkingsrörelse, som egt rum å Gumboda lägerplats under Vesterbottens Fältjägare-korps årliga möten derstädes. Någon s. k. mindre partihandel med bränvin är ej beviljad vare sig i städerna eller på landet. Derigenom att all försäljning af starka drycker under 100 kannor sålunda blifvit, med nyssnämnda undantag, hänvisad till städerna, har förbrukningen af spritdrycker å landet aftagit. Olofflig försäljning af dessa drycker eller s. k. lönkrögeri har likväl under perioden bedrifvits såsom förut och synes vara en handling, svår att utrota, ehuru kronobetjeningen inom länet i allmänhet med nit söker hämma densamma. Härom åberopas följande

Uppgift om förbrytelser emot bränvinsförsäljningsförelörden.

	Antal bötfällda personer.	Ådömda böter och afgifter.	
		Kronor.	öre.
1871.....	121	11,130	—
1872.....	111	9,202	—
1873.....	115	10,350	—
1874.....	113	8,150	—
1875.....	99	11,542	50
Summa	559	50,374	50

Det är emedlertid af nöden, att lagstiftningen fortgår på den inslagna vägen för *bränvinsförbrukningens* inskränkning, emedan de flesta förbrytelser, som begås, i mer eller mindre mån äro föranledda af rusdryckers förtärande. Och hvem kan uppskatta dryckenskapens alla sorgliga verkningar för öfrigt i sedligt och ekonomiskt hänseende? Nykterhetens befrämjande torde med allt skäl böra räknas till en af de viktigaste samhällsangelägenheterna. Till fyllerilastens minskande har i någon mån bidragit den af köpmännen i Umeå stad och handelsmännen i de flesta af första fogderiets socknar vidtagna åtgärd att upphöra med det sedan äldre tider tillbaka vanliga bruket att, både före och efter handels uppgörande med allmogen, särdeles då de levererat plankor och andra skogseffekter, rikligen undfåga kunderna med spritdrycker.

Men om början till ett bättre sålunda visat sig beträffande förtärande af egentliga spritdrycker, så har ett motsatt förhållande under perioden beklagligtvis egt rum i afseende å *förbrukningen* i vissa trakter på landsbygden af öl och i *synnerhet af vin*, som i mängd och, hvad den senare varan beträffar, af

ytterst dålig och för helsan skadlig beskaffenhet tillhandahålles och dels lofligen och dels oloffligen försäljes hos handlande på landet. Man må erkänna gagnet af hvad som i lagstiftningsväg är gjordt för att hålla öl- och vinförsäljningen inom lagliga gränser, men ännu återstår mycket i den vägen att önska; ty, ehuru både kommunalnämnd och kronobetjening kraftigt uppträdt för hämmande af den olaga och oordningar föranledande öl- och vinhandeln, har sådant haft föga framgång. Böterna för öfverträdelse emot Kungl. förordningen den 18 September 1874 angående vilkoren för försäljning till förtäring på stället af vin- och maltdrycker anses vara alldeles för låga för att kunna verka afskräckande, särdeles som den handelsvinst, som tages på det usla vinet, i de flesta fall är högst betydlig.

Af *snus* och *tobak* införskrifvas årligen allt större kvantiteter, hvaraf det vill synas, som skulle bruket deraf och i synnerhet af cigarrer blifva mer och mer allmänt. Cigarrökandet bland ungdomen har äfven tilltagit och öfvas till och med i mindre grad af qvinnor.

Med undantag af att baptismen de senare åren erhållit några anhängare, hafva *skismatiska rörelser* ej förekommit.

Byggnadssättet är i väsentlig del oförändradt, men förbättras dock småningom i afseende å ändamålsenlighet och prydlighet, hvarå numera synnerligt afseende göres vid uppförande af nya och vid ombyggnad af gamla så väl bonings- som uthus. Å landet är spån det vanliga taktäckningsämnet.

Skarpskytteföreningarnas antal är numera inskränkt till fyra, nemligen: i Skellefteå och Byske, Burträsk, Löfånger och Bygdeå; och voro de aktiva medlemmarnes antal vid 1875 års utgång:

i Skellefteå och Byske socknars förening	484.
» Burträsk sockens dito.....	239.
» Löfångers dito	140.
» Bygdeå dito	32.
Summa	895.

Antalet af *sockenbibliotek* på landet är under perioden ökad till 10. De äro rätt mycket anlidade och temligen väl försedda med lämpliga böcker.

Med det undantag, som här ofvan är omfördt, kan *helsotillståndet* inom länet sägas i allmänhet hafva varit godt. Antalet sinnessjuka inom en del af Åsele lappmark är i förhållande till folkmängden stort, hvartill vederbörande kronofogde anser orsaken hufvudsakligen ligga i boningshusens bristfälliga ombonad, till följd hvaraf temperaturvexlingarna inom boningsrummen blifva alltför stora.

3. Näringar.

A) Jordbruket. Denna näring har väl under perioden gjort framsteg i afseende å så väl nyodlingar som ett förbättradt brukningssätt. Men att sådant under de senaste jernförelsevis goda åren icke skett till den grad man eljest kunnat förvänta, härleder sig deraf, att de goda trävarukonjunkturerna uppjagat dagsverksprisen till den höjd, att det varit en omöjlighet för jordbrukaren att täffa med trävaruhandlanden, hvilken kunnat

betala en ovanligt hög dagspenning. Bonden har således i och för jordbruket nästan uteslutande varit hänvisad till sin egen *arbetskraft*, som ofta varit alltför otillräcklig till jordens behöriga skötsel. Äfven hans egna söner lemna hemmet vid temligen unga år för att å de trakter, der skogshandtering eger rum, på egen hand förskaffa sig en, såsom dem synes, lättare förvärfvad inkomst, hvarå de dock i allmänhet ej göra några

besparingar. Och för öfrigt försummas jordbruket å flere ställen af hemmansegaren sjelf, hvars håg och krafter alltför mycket dragas till skogen i och för dess afverkning, förädling och framforsling. En annan omständighet, som jemväl hämmande inverkat på jordbruket under senast gångna qvinqvenniet, är den, att befolkningen nödgats använda en del af sina tillgångar till betäckande af de stora undsättnings- och andra skulder, som den åsamkat sig under föregående missväxtår, hvilket äfven haft till följd en mycket betungande fattigvård. Det oakadt har isynnerhet i de delar af länet, der skogens medtagna tillstånd lagt hinder i vägen för vidare skogsafverkning till afsalu, jordbruket ej så litet utvecklats sig så väl i afseende å nyodlingar som jordens afdikning m. m. — *Nyodlingarna* afse både gräsväxt och sädesodling, synnerligen som på flere ställen förekommer jord, hvilken väl egnar sig för gräsväxt, men genom sitt sankt läge eller närheten till vattendränkta marker af vidsträckt omfång ännu icke kan blifva föremål för någon högre kultur, enär det första vilkoret för densamma alltid måste vara jordens torrläggning, som svårligen ännu kan i större skala och planmessigt utföras af den i förhållande till arealens storlek och lägenheternas mängd glesa befolkningen. Odlingens beskaffenhet gestaltar sig något olika i öfra och nedra landet, då i det förre oftast göres större afseende å ängsmarkens utvidgning, än i det senare, hvarest mera vikt lägges på jordens bearbetning till åkerjord och slutligen mångårig vall. *Afdikning* utföres fullständigare och ändamålsenligare än förut, en följd af numera vunnen erfarenhet och öfvertygelse om dess oafvisliga nödvändighet för minskande eller hämmande af frostskaadorna och för kulturväxternas trefnad och välbefinnande. Till detta tänkesätts stadgande hafva de med statsbidrag på skilda trakter inom länet utförda afdikningarna ganska verksamt bidragit.

Flere af de äldre *torrläggningsplanerna*, som omförmälas i senaste femårsberättelse, hafva numera såsom fullbordade tydligen ådagalagt, hvilka rikliga tillfällen derigenom blifvit beredda för lönande odling. Många vackra skördar äro derifrån redan inhöstadade. De lemna ock sina egare och omkringboende befolkning ett till åskådning framställt, talande bevis på, huru förfaras bör med odling af sådana marker, som förut ej varit af något egentligt gagn.

Den verksamhet, som utvecklats af *hushållningssällskapet*, *statens landbruksingenjörer* och *länets egen agronom*, har äfven bidragit till befolkningens upplysning i fråga om denna för landet så viktiga angelägenhet. Man är därför numera angelägen att af nämnde tjänstemän erhålla råd och upplysningar, i synnerhet angående utdiknings- och torrläggingsarbeten; och de planer, som af dem för detta ändamål upprättas, omfattas med förtroende. Ifrån ålder gällande och ännu här och der rotfästa fördomar rubbas, nya och tidsenligare åsigtter vinna stadga hos ett yngre släkte och på denna grundval skall otvifvelaktigt med folkstockens tillväxt odlingen framgå mot sitt mål, landets välmåga och samhällets lyftning, om nemligen det hinder, som därför nu lägges i vägen af en öfverdrifven och oförståndig skogsafverkning, snart varder genom lagstiftningens mellankomst undanröjdt.

Följande tabell utvisar beloppet af de statsmedel, som under perioden varit anvisade för utdikningar inom länet:

Uppgift å anslag af allmänna medel till utdikningar inom Vesterbottens län åren 1871—1875.

By eller hemman, inom hvars område den med understöd af allmänna medel företagna afdikningen egt rum.	Anslagets belopp. Kronor.
Frostkåge, Drängsmark, Ostvik, Östanbäck och Östbäck, Skellefteå socken	25,000
Sörfors, Umeå socken	3,150
Norrlångträsk, Byske socken	2,230
Vallen, Löfångers d:o	2,920
Spöland, Vännäs d:o	3,550
Lafsjö, Dorotea d:o	2,530
Strand, Umeå d:o	2,390
Lycksele kyrkoby, Lycksele socken	2,000
Häggås, Dorotea socken	3,000
Fälmark och Hjogghöle, Skellefteå socken	10,000
Saxnäs, Sorsele socken	700
Estersmark och Nyby, Nysätra socken	2,200
Spöland i Vännäs socken och Brattby i Umeå socken	2,350
Ånäset, Vännäs, Lillträsk, Qvarnträsk och Nyjärnliden, Degerfors socken	6,700
Elgejö, Åsele socken	2,700
Ljusvattnet, Burträsk socken	3,200
Risliden, Degerfors d:o	1,400
Långed, Nordmalings d:o	1,300
Johannisberg, Sorsele d:o	1,750
Ragvaldsträsk, Skellefteå d:o	1,000
Mångbyn, Löfångers d:o	1,730
Ormsjö, Dorotea d:o	1,500
Norrlunda, Lycksele d:o	740
Gummark och Noret, Skellefteå socken	4,000
Nybyn och Ånäset, Nysätra d:o	4,000
Gunsmark d:o d:o	3,300
Mjödvattnet, Burträsk socken	2,800
Lappvattnet, d:o d:o	3,300
Bursiljum, d:o d:o	1,350
Gårdsmark, Skellefteå d:o	1,150
Näs, Bygdeå d:o	4,450
Långed, Nordmalings d:o	2,000
Tjärn, Skellefteå d:o	1,900
Tjalarn, Umeå d:o	2,300
eller under femårsperioden en summa af	Kronor 114,590

Sammanlagda summan af ifrågavarande anslag, uppgående till 114,590 kronor, tyckes ej vara obetydlig och har tvifvelsutan medfört stora och välgörande verkningar till fromma för jordbruket. Men med hänsyn till de många och vidsträckta marker, som ytterligare behöfva afdikas och torrläggas, och då jordegarna i allmänhet icke mäta utan understöd utföra dessa arbeten, vore det i högsta måtto önskligt, att Riksdagen anvisade större anslag till dylika odlingsföretag, än som under sistförflutna åren dertill beviljats för de norrländska länen. En mängd från jordbrukare inom länet inkomna, af fullständiga planer och kostnadsförslag åtföljda, ansökningar om anslag af allmänna medel till utförande af afdiknings- och torrläggings-

arbeten äro hvilande i Kungl. Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, enär medel ej funnits att tillgå för deras understödjande; hvilket varit desto mera att beklaga, som derigenom hågen att låta uppgöra och bekosta planer och kostnadsförslag för ifrågavarande arbeten torde i någon mån svalna. Man kan förty påstå, att länets framtid i ej så oväsentlig mån beror af blifvande statsanslag för ifrågavarande ändamål.

Under femårsperioden har jordbruket kunnat bedrivas under i allmänhet gynnsamma somrar och väderleksförhållanden. *Sådesodlingen* har något förändrat sig, i det att det rena ensådesbruket numera icke vinner allmänt erkännande, idkas också mindre än förr och tillhör mera det öfre landet eller sådana trakter, der odlingen gjort obetydliga framsteg. Till förändring och omvexling af sådesslagens odlade har under senare tiden en förökad hafreodling bidragit, åtföljd af ett allmännare bruk af blandsäd samt af en stadgad erfarenhet om det mindre lönande vid ensådesbruket för jordegendomens utvidgning och för erhållande af en rikare och hastigare fodertillgång, som vid all odling inom länet bör utgöra jordbrukarens hufvudsakliga ögnamärke. Omvexling eger därför nu mera än förut rum emellan sådesslagen, till dess åkerjorden nedlägges till gräsvall, för hvars beredande äfven derutinnan inträdt den förändring, att många jordbrukare numera begagna insäning af ädlare foderväxter.

Inom lappmarken förmärkes en sträfvan att öfvergå till *beredning af vallar*, en förändring, som, derest den genomföres, skulle gynnsamt inverka på husdjurens förbättrade utfodring och förhöjda afkastning. Det gamla sättet för anskaffande af foder har derstädes varit att afberga hvad myrar, rüdjningar och flodstränder lemna. Vid odlingens framåtbringande kommer, efter hvad det vill synas, detta urgamla sätt att mer och mer öfvergifvas såsom förlustbringande och tidsödande, och torde en förbättring häruti äfven vara att förvänta af den i lappmarken nu pågående afvittringen.

Jordens beskaffenhet inom länet är i allmänhet lämplig för gräsväxt så väl af länets egna grässorter som ock af klöfver och timotej, hvilka grässlåg, dertill frö anskaffats genom förvaltningsutskottens åtgärd, mer och mer användas, ehuru på långt när icke till den utsträckning, som önskligt vore. Näringshalten af en del ortens grässlåg å välberedd jord och i godt läge står dock temligen högt, ett förhållande, som bäst bevisas af de produkter, såsom smör, ost, kött och dragare, som med detta foder frambringas utan att kärnfoder åt kreaturen användes.

Af *sådesslagen* odlas allmännast det sexradiga kornet, hvilket, då jorden erhåller behörig ans och riktig behandling, lemnar ej allenast medelmåttig utan äfven riklig afkastning. Hafreodlingen har tilltagit så väl till produktion af kärna som hufvudsakligen till grönfoder; och utsädesmängden af hafre anses stå i förhållande till kornet ungefärligen som 1:30. Detta säde lemnar ej med säkerhet mogen kärna norr om 64:e breddgraden; men med ändamålsenlig behandling och tidig sådd har hafre under hela gångna femårsperioden årligen mognat i närheten af Umeå stad. Genom tilltagande odling och dikning har äfven trädan fått större betydelse. Spanmålsafkastningen är emellertid ej tillräcklig att fylla ortens behof, hvartill orsaken är den icke jordbrukande befolkningens talrikhet. Öfriga sådesslag, såsom hvete och ärter, odlas ej. Deremot är *potatisodlingen* allmän och årliga utsädet deraf uppgående till 17 å

18,000 tunnor. Rofvor och kålrötter odlas i inskränkare skala. Ibland *spånalsväxterna* utgör linet i första fögderiet, eller södra delen af länet, det allmännaste; hampa deremot är sällsynt. Det antages, att från nämnda fögderi årligen föryttras omkring 700 centner lin till norra delen af länet och till Norrbottens län.

För jordens brukning och bearbetning samt landtmannarbetenas bekvämare utförande hafva på senare åren förändringar till det bättre inträdt derutinnan, att på åtskilliga ställen inom länet *plogar* från de större redskapsfabrikerna blifvit införda, äfvensom flere *slättermaskiner* kommit till användning. Sannolikt kommer efter hand och så fort landtmannen genom användning af förbättrade redskap blifvit öfvertygad om deras fördelar samt företräde framför de förr brukade den ena förbättringen uti ifrågavarande hänseende att följa den andra i spåren. Men länets afskilda läge och den deraf föranledda ringa beröringen med rikets öfriga befolkning, samt den under halfva året nästan stängda kommunikationen med andra delar af landet, äfvensom ännu otillräckliga kommunikationer inom länet, lägga hinder i vägen för tidsenliga och förbättrade metoders och redskapers hastiga spridande bland allmogen.

Den ungefärliga *införseln* till länet af spanmål och mjöl under perioden visas af följande tabell:

	Rågmjöl.	Diverse mjöl.	Råg.	Korn.	Hafre.
	Centner.	Centner.	Kubikfot.	Kubikfot.	Kubikfot.
År 1871.....	32,751	23,279	17,313	17,595	2,970
» 1872.....	31,275	24,726	11,744	16,810	3,340
» 1873.....	44,927	30,999	16,280	20,575	3,775
» 1874.....	81,381	36,678	16,640	40,860	4,575
» 1875.....	45,689	27,645	13,555	11,730	3,175
Summa	239,023	143,327	75,532	107,570	17,835

Prisen å spanmål och potatis hafva ungefärligen varit de i nedanstående tabell upptagna:

	20 skålp. rågmjöl.		20 skålp. kornmjöl.		1 kub.fot råg.		1 kub.fot korn.		1 kub.fot hafre.		1 kub.fot potatis.	
	1	67	1	75	3	12	2	70	2	—	—	75
År 1871.....	1	67	1	75	3	12	2	70	2	—	—	75
» 1872.....	1	68	1	82	3	13	2	80	2	—	—	75
» 1873.....	1	85	1	83	3	12	2	90	2	05	—	72
» 1874.....	1	87	2	—	3	37	3	25	2	08	—	87
» 1875.....	1	75	1	71	3	15	3	25	1	92	—	87

Förhållandet med *afkastningen* af spanmåls- och högrödan under perioden visar sig af följande derom meddelade uppgifter i de årliga såkallade årsväxtberättelserna:

	Spanmål.	Hö.
år 1871	God.	Riklig.
» 1872	Öfver medelmåttan.	Fullt medelmåttig.
» 1873	Nära medelmåttig.	Medelmåttig.
» 1874	Under medelmåttan.	Under medelmåttan.
» 1875	Öfver medelmåttan.	Öfver medelmåttan.

Antalet *hemman* eller *bruksdelar* inom länet utgjorde vid 1875 års slut 7,773; antalet *torpare* och *landbönder* 719.

Gällande *dagsverkspris* i allmänhet hafva varit, för män 2 å 3 kronor under våren och sommaren, 1 å 2 kronor under vintern; samt för kvinnor 75 öre å 1 krona 50 öre sommartid, och 50 öre å 1 krona under vintern. Och må såsom anmärkningsvärdt och betecknande för de abnorma förhållanden, som åstadkommas af en högt uppdrifven skogsafverkning, här meddelas, att under den för sådant arbete tjenliga tiden af åren 1872, 1873 och 1874 en karl med häst kunnat i Skellefteå och Byske socknar samt å flere trakter i lappmarken förtjena ända till 10 å 15 kronor och derutöfver per dag.

Årslön för dräng har under perioden varierat emellan 100 och 250 kronor och för piga emellan 50 och 100 kronor; och har värdet af kost och lön tillsammans beräknats utgöra för dräng från 350 till 500 kronor och för piga från 250 till 350 kronor per år.

De vid 1870 års slut till ett belopp af 380,998 kronor 12 öre utestående *undsättningslån* hafva blifvit under de sedermera förflutna fem åren till statsverket inbetalda och redovisade.

Af anslaget till den fattigvård, som af staten bekostas, har för hvarterdera af periodens fem år 1,500 kronor varit ställda till Konungens Befallningshafvandes disposition för att användas till understöd åt *fattiga lappar* inom Vilhelmina, Sorsele, Stensele och Malå församlingar.

B) Boskapsskötsel. Med den anvisning naturförhållandena lemna, har landtmannen inom Vesterbottens län att i boskapsskötseln och mejerihandteringen söka och påräkna den mest betryggande inkomsten. Som under största delen af de senast förflutna fem åren höafkastningen varit god, så har kreaturens antal, deri under förra perioden minskning inträffade af skäl, som i berättelsen för samma period närmare förmälas, återgått till det normala och kanske till och med ökats. Visserligen gör sig bland allmogen å nedra landet den åsigten småningom alltmera gällande, att en riklig och kraftig *utfodring* i förening med en omsorgsfull skötsel af kreaturen är nödvändig, för att man af dem skall kunna erhålla större gagn och afkastning; men i lappmarken och till densamma gränsande delar af länet är kreaturens utfodring under vintern i allmänhet knapp och bestående af dåligt och svagt foder, hvadan afkastningen blifver mindre, än den borde vara. De naturliga betena derstädes äro visserligen i åtskilliga trakter ganska goda, men då kreaturen på våren nära nog utsvultna släppas i bete, åtgår ofta en längre tid, innan de kunna återvinna hull. Genom en dylik otillräcklig och mindre kraftfull utfodring försämras ock den i sig sjelf icke dåliga kreatursrasen.

Emellertid hafva åtskilliga förändringar uti ifrågavarande näring under perioden inträffat. Kött och mejeriprodukter hafva stigit i pris, hvilket torde vara beroende såväl af marknadens omskiftningar och förbättrade tider som ock deraf, att landtmannen frambringa bättre kött och tillreda mer efterfrågade mejeriprodukter, som numera äfven till någon del söka sig väg till den större marknaden.

Under år 1871 bildades inom länet ett *mejeriaktiebolag*, som med sig införlivade flere redan befintliga *bymejerin* och anlade nya sådana, införde en ordnad och rationel behandling af mjölken och mejeriprodukterna och utbildade flere af länets kvinnor till kunniga och skickliga mejerskor dels vid statens mejeriskolor och dels vid centralmejeriet i hufvudstaden. Om ock detta bolag, hvilket hade flere svårigheter att bekämpa, ibland

dem de stora distanserna och den ojemna mjölkleveransen, blifvit upplöst, har det dock efter sig lemnat ordnade mejerin och i handteringen kunniga personer, hvaraf en fortsatt verkan spörjes vid fyra inom länet befintliga mejerin, förutom det vid Robertsfors bruk; hvarförutom en mängd enskilda personers uppmärksamhet blifvit fäst å fördelen af en förbättrad smör- och ostberedning. Det högre värde ladugårdsprodukterna tillvunnit sig har ock i sin mån gynnsamt återverkat på kreaturens underhåll. De af hushållningssällskapet årligen i olika delar af länet föranstaltade *landtbruksmöten* jemte dervid förekommande utställningar och pristäffingar så väl för djur som ladugårdsprodukter m. m. hafva jemväl otvifvelaktigt medfört ej så liten nytta.

Genom införande af *främmande djur*, nemligen 10 alguertjurar och 38 baggar af dels cheviot- dels leicesterras, har nötkreaturs- och färrasen undergått en fördelaktig förändring, ej allenast för köttproduktion utan äfven till bildande af dragare för jordbrukets behof, hvartill oxar isynnerhet i södra delen af länet nu mera än förut användas. Verkningarna häraf hafva ock redan gifvit sig tillkänna, bland annat deruti, att man på senaste tiden sett till salu utbjudas får, som slagtrade uppgått i vikt till 6 lispund och derutöfver och som i ull afkastat ända till 18 å 20 skålpund årligen. *Färskötseln* är allmän och högst viktig för orten, emedan enligt gammalt bruk bonden i allmänhet å sitt hemman underhåller så stort antal får, att deras ull kan blifva tillräcklig till strumpor, vadmal och annat ylletyg, som erfordras för hushållet.

Den i länet varande *hästrasen* är, ehuru icke storväxt, dock ganska stark och hårdig samt för orten lämplig. Men hästarne skötas i allmänhet icke väl af allmogen, fodras knappt, nästan aldrig med kärnfoder, och ansträngas för mycket, äfven innan de hunnit den ålder, att de äro fullt utbildade och blifva derför tidigt utslitna och odugliga, gällande detta omdöme i främsta rummet de trakter, der skogsafverkningen är högt uppdrifven. Till förbättrande af hästrasen har hushållningssällskapet inköpt och tillhandahållit beskällare af ren gudbrandsdalsras; hvarjemte staten och nämnda sällskap medelst penningepremier och medaljer sökt uppmuntra till hästrasens förbättrande och djurens omsorgsfullare vårdande. Äfven enskilde hafva från orter utom länet inköpt afvelsdjur af hingstar. Hästrasen har ock derigenom inom flere delar af länet förbättrats.

Kreatursprisen hafva varit: för hästar emellan 300 och 800 kronor och någon gång deröfver; för tjurar emellan 60 och 130 kronor; och för får emellan 6 och 30 kronor, allt per stycke.

Handelsprisen å ladugårdsprodukter hafva varit: för smör från 9 till 14 kronor och någon gång ända till 20 kronor; för talg från 5 till 9 kronor; för nötkött från 4 till 6 kronor; för fläsk från 7 till 9 kronor; för hudar från 5 till 10 kronor, allt per 20 skålpund; för sötmjölksost 45 å 55 öre och för skumost 33 öre per skålpund; hvarjemte mjölk betingat i kustsocknarna 25 å 33 öre och i de öfre socknarna 20 å 25 öre kannan. De högsta prisen förekomma under den tid af året, då *samfärdseln* är underlättad genom sjöfartsförbindelser. Enär en jemn och under alla tider af året möjlig utförsel och afsättning af jordbrukets och ladugårdens alster är för landtmannen af stor vikt, skulle otvifvelaktigt lättade kommunikationsmedel inom de nordligaste länen komma att utgöra en kraftig häfstång till hela landtmanna-industriens uppblomstring.

Ladugårdsprodukter från öfre lappmarkssocknarna, såsom Stensele, Tärna och Vilhelmina, hafva under perioden sökt sig en säker och fördelaktig marknad i Norge, dit de under vintern försäljas till jembförelsevis höga pris; men huru stor mängd af dylika produkter sålunda försålts till grannriket kan ej uppgifvas. Från första fögderiet antagas årligen vara sålda 1000 centner smör.

I följande tabell redogöres för den mängd smör och ost, som under perioden i fråga blifvit vid mejerien i länet, med undantag af det vid Robertsfors bruk, tillverkad och derifrån försäld. Såsom af uppgiften synes, har tillverkningen hufvudsakligen utgjorts af ost.

Uppgift å mejeriprodukter inom Vesterbottens län nedannämnda år.

	Tillverkningar af					
	Smör.		Sötmjölks och kumminost.		Mesost.	
	Centner.	skålp.	Centner.	skålp.	Centner.	skålp.
<i>Vid Gammelby mejeri.</i>						
År 1871	—	—	79	97,5	15	99,5
» 1872	—	—	108	36,5	21	67
» 1873	—	—	97	35,5	19	47
» 1874	—	—	90	23	18	4
» 1875	—	—	102	56,5	20	51
<i>Vid Estersmarks mejeri.</i>						
År 1875	2	35	125	32	—	—
<i>Vid Bråns mejeri.</i>						
År 1872	40	30	206	82	—	—
» 1873	29	25	253	15	—	—
» 1874	46	61	192	93	—	—
» 1875	—	—	102	50	—	—
<i>Vid Hössjö mejeri.</i>						
År 1872	32	67	72	47	—	—
» 1873	—	—	76	11	—	—
» 1874	—	—	84	88	—	—
» 1875	—	—	38	20	—	—
Summa	151	18	1,630	87	95	68,5

För hvardera af periodens fem år har af landstingsmedel utgifvits till aflöning och respennningar åt en *länsgrobon* 2,500 kronor samt af hushållningssällskapet användts 500 kronor till *jordbruksstatistiken*; hvarförutom till omkostnader och premier m. m. vid de årliga *landbruksmötena* och utställningarna tillsammans utgått omkring 4,300 kronor, äfvensom till *bynejerin* och *mejerskors utbildande* omkring 800 kronor, oberäknadt åtskilliga andra hushållningssällskapets anslag och utgifter.

Af *renkött* förmodas lapparna årligen hafva afytttrat 6 å 8,000 centner till ett pris från 20 till 30 kronor per centner, samt omkring 2,000 stycken renskinn. Att uppgifva antalet *renkreatur* är icke möjligt, enär lapparne sjelfva näppeligen hafva säker kändedom om mängden af egande renar, deraf sammanlagda antalet dock antages utgöra 35 å 40,000.

Bland hästkreaturen i en del af Umeå, Vännäs, Bjurholms och Degerfors socknar har *sjukdomen "springormen"* under peri-

odens senare år varit ganska mycket spridd och äfven några fall af *rots* bland hästarna hafva förekommit.

Stängselsättet för egors fredande är ännu hufvudsakligen detsamma, som förr varit brukligt.

C) **Skogshushållning.** *Arealen af skogar* inom länet, som utgöras af kronoparker, kronoöfverloppsmarker, kronoallmänningar, boställsskogar och krononybyggesskogar, kan, innan afvittringen blifvit afslutad, icke med tillförlitlighet uppgifvas i vidare mån, än som omförmäles i bilagde tab. N:o 4. Tab. N:o 4.

Med undantag deraf att sågverksbolag låtit under åren 1872—1875 å sina stockfångstskogar verkställa *skogssådd* på sådana trakter, som, för längre tid tillbaka öfvergångna af skogseld, ännu sakna återväxt, samt att några andra sågverks- och bruksegare egnat omtänka för sina skogars vård och vidtagit åtgärder för skogsåterväxtens befrämjande, förekommer för öfrigt i allmänhet ingen förnuftig *hushållning med enskildes skogar*. Tvärtom och ehuru tecken visat sig dertill, att allmogen här och der å nedre landet kommit till litet bättre insigt om skogens värde, bland annat derutinnan, att befolkningen mera än förut är vaksam i afseende å skogseldar, hvilka derför också blifvit mera sällsynta, jemväl i lappmarken, så måste man dock såsom ett allmänt omdöme om de enskilda skogarne yttra, att de under perioden raskt skyndat mot sin undergång.

Härom utlåter sig förvaltaren af Skellefteå revir, bestående af Skellefteå och Byske socknar jemte Jörns kapellförsamling samt intill 1874 års utgång af Norsjö socken, sålunda: "hvad de enskilda skogarne beträffar, har afverkningen å desamma under femårsperioden 1871—1875 forcerats mera än någonsin och fortgått i en utsträckning, som hos hvarje person med öppet sinne för ortens och innebyggarnes bästa måste väcka de allvarligaste farhågor för framtiden. Lättheten att genom upplåtande under vissa år af afverkningsrätt till skog erhålla betydliga summor, hvilka dock oftast bortslösas utan att på något sätt komma hemmanen till godo, gör allmogen ty värr allt för böjd att öfverlemna sina skogseffekter till virkesspekulanter, hvilka vid afverkningen medtaga trä, som endast lemna en 3 å 4 tums sparre på 16 fots längd. Vid de inom reviret till stort antal uppförda byasågarne försågas ytterst små dimensioner och sprida dessa sågverk, hvart och ett inom sitt område, nästan lika stor förrödelse som sparrhygget. De enskildes skogar inom Jörns kapellförsamling äro derför också i högsta grad medtagna och torde inom en ej aflägsen framtid blifva totalt ruinerade, derest ej inom kort iuskränkning sker uti skattemanens rätt att fritt föfoga öfver sin skog. Genom undersökningar, som min företrädare i tjensten äfvensom undertecknad hållit å en del enskildes skogar, hvarest afverkning bedrifvits på ett så hänsynslöst sätt, att fara uppstått för hemmanens bestånd, har visat sig, att flere hemman äro i saknad af nödigt byggnadstimmer samt att den kvarvarande skogen ej kan, utan att totalt utödas, genom afsalu bidra till utgörande af hemmanens onera."

Den förderfliga s. k. *kransågningen* eller timrets förädling till plankor förmedelst sågning för hand, hvarom förmäles i senast afgifna femårsberättelse, fortfar ännu i synnerhet i mellersta och södra delarne af länet, ehuru produkten mer och mer försämras, i ty att den för ändamålet mest lämpliga timmerskogen redan är medtagen och den unga skogen icke hinner mogna eller uppnå behöriga dimensioner, innan den fälles och

försågas till dåliga plankor och s. k. battens. I och för denna plank- och brädtillverkning hafva kronans skogar varit och äro delvis ännu utsatta för *oloflig afverkning*, svår att förekomma, emedan hemmans- och nybyggesåboen, ofta dertill begagnande natten, på den närbelägna kronoskogen fäller några trån, som föras ifrån kronomarken, skyndsammeligén försågas och afföras till försäljning.

För de under skogsstatens vård och förvaltning ställda skogar upprättas, enligt gällande utsyningsförordning, årliga utsyningsförslag, hvarvid skogarnes uthålliga afkastningsförmåga iakttages; i följd hvaraf, hvad dessa skogar angår, man kan säga, att dem egnas den vård och skötsel, som för handen varande omständigheter medgifva. Och hvad beträffar de skogar, som endast äro ställda under skogsstatens uppsigt och kontroll, tillkommer åtminstone stockfångstskogarne samt kronohemmans- och nybyggesskogarne någon vård genom bestämelsen, att årsafverkningsbeloppen å de förstnämnda och saluverket från de sistnämnde skogarne skola af vederbörande revirförvaltare utstämplas. Men deremot lemna skötseln af boställsskogarne, som stå under innehafvarnes vård och förvaltning, mycket öfrigt att önska.

De ovanligt högt uppdrifna trävaruprisen under åren 1872—1874 hafva äfven bidragit till de förut medtagna enskilda skogarnas hårda ålitande och skogshandterings bedrifvande på ett för orten olycksbringande och för skogens bestånd ruinerande sätt, hvarigenom den brist på byggnadstimmer och vedbrand på många ställen i kustsocknarna, som förut förefanns, nu gifvit sig än tydligare till känna; blifvande här meddelad en uppgift å de byar och hemman, der dylik *skogsbriest* eger rum. Tab. litt. A.

Då jordbruket och dermed sammanhang egande näringar ännu äro inom länet långt ifrån att hafva vunnit den utsträckning och utveckling, som är att hoppas och emotse i följd af den befintliga stora mängden odlingslägenheter, de der, i den mån folkmängden ökas och kommunikationerna underlättas, komma att blifva använda och nyttiggjorda samt dymedelst öka bosättingarnas antal, för hvilka likväl skogstillgång är ett nästan oeftergiftigt vilkor, så är det i hög grad sorgligt att af sist åberopade, på officiella handlingar grundade, uppgift erfara, huru som å nedre landet i det fordom skogrika Vesterbotten 656 hemmansegare, innehafvande tillsammans ett skattetal af 65³⁷⁹/₇₆₈ mantal, å sin skog redan sakna hus- och byggnadstimmer, samt att dessutom 571 hemmansegare på 67¹¹⁵⁵/₁₆₆₄ mantal sakna ej allenast hus- och byggnadstimmer, utan jemväl i det närmaste vedbrand. Sammanlagda skattetalet å nedra landet, d. v. s. hela länet med undantag af lappmarken, utgör endast 805²⁹/₂₅₈ mantal, deraf således mer än 133 mantal redan sakna hus- och byggnadstimmer, samt mer än 67 mantal af sistnämnda skattetal derjemte i det närmaste ej ega ens vedbrand.

Med denna tafla för ögonen och med dessa mörka utsigter för framtiden, derest ej från lagstiftningens sida något göres för att från sköfling rädda den skog, som återstår, och för att åstadkomma skogsåterväxt, torde den klagan, som länge nog inom länet förts öfver skatteskogarnes öfverafverkning och förödelse, vara fullt befogad, ehuru denna klagan på andra håll inom och utom riksförsamlingen stämplat såsom foster af iubillning och en konstgjord opinion.

Inom Degerfors revir är största delen af skogarne såld till sågverksegare, i de flesta fall på 50 års afverkning. Vid de äldre skogsköpen var vanligen bestämd en träets minimidimension af 10 verkum på 10 alnars längd, men vid de nyare köpen har mättet blifvit satt lägre och torde i medeltal utgöra 8 å 9 verkum på 7 alnars längd. Äfven i norra delen af länet fortgå skogsköpen och komma säkerligen att taga fart, om och när förbättrade trävarukonjunkture inträffa. Vid en del sågverk försågas numera äfven timmer af mindre dimensioner än tillföre, och sådant antagligen i följd dels af brist på gröfre, fullmogén skog till erforderlig mängd, dels och af nödvändighet,

Tab. Litt. A. Uppgift rörande skogstillgång å en del hemman och lägenheter inom Vesterbottens län.

Sagnar hus- och byggnadstimmer.	Byar eller lägenhetens mantal.	Antal hemmansegare.	Sagnar hus- och byggnadstimmer samt vedbrand i det närmaste.		Byar eller lägenhetens mantal.	Antal hemmansegare.		
			Socken.	Byanamn.			Socken.	Byanamn.
Nysätra	Klantsjön	233 ²⁵⁵	22	Nysätra	Bäcken	5 ¹⁶	2	
"	Hertsånger	13 ³	20	"	Gumbodabäcken	1 ⁶	1	
"	Brände	3173 ³⁶⁴	28	"	Strandfors	23 ³²	6	
Löfånger	Käsböle	147 ⁶⁴	12	"	Gumboda	31 ⁹⁶	29	
"	Elgnäs	25 ⁶¹	2	"	Anåset	133 ⁶⁴	14	
"	Fjalbyn	35 ⁶⁴	19	"	Nybyn	119 ⁶⁴	10	
"	Blacke	155 ⁶⁴	12	"	Morön	113 ⁶⁴	19	
"	Böle	17 ⁶⁴	5	Skellefteå	Böle	469 ¹²⁸	52	
Skellefteå	Pastors bost.	133 ⁶⁴	1	"	Åliden	7 ¹⁰	3	
"	Koministers boställe	31 ⁶⁴	2	"	Johannistorp	3 ⁶⁴	1	
Bygdå	Skinnarbyn	115 ³²	14	"	Norra Bergfors	21 ⁶⁸	4	
"	Öndebyn	117 ⁶⁴	8	"	Holmlund	9 ⁶⁴	1	
Säfvar	Säfvar	63 ⁶⁴	73	"	Rureå	9 ¹⁶	1	
"	Grofsmark	7 ⁶⁴	11	"	Innervik	51 ²	36	
"	Grafors	9 ¹⁶	7	"	Falmark	213 ⁶⁴	23	
"	Boberget	8 ³²	1	"	Tjarn	261 ⁶⁴	24	
"	Holmön	315 ³²	36	Byske	Byske	7 ²²	2	
"	Ytterboda	117 ¹²⁸	16	"	Drangsmark	1 ¹⁶	1	
Umeå	Långviken	4 ⁶⁴	11	"	Ostaurbäck	17 ¹²⁸	18	
"	Haddingen	7 ¹⁶	4	"	Ostvik	19 ⁶⁴	17	
"	Qvarnsvedjan	25 ⁶⁴	8	"	Frostkåge	321 ⁶⁴	39	
"	Ytterröda	1 ⁶⁴	14	Löfånger	Fällan	11 ¹⁶	4	
"	Rödånäs	3 ¹⁶	2	"	Gammelbyn	11 ¹⁰	9	
"	Vesteråker	3 ⁶⁴	1	"	Höjtjärn	9 ¹⁸	1	
"	Böleå	37 ¹⁶	15	"	Selet	13 ¹⁸	3	
"	Vester- och Osterteg samt Ön	1321 ⁶⁴	96	"	Pastors bost.	13 ¹⁰	1	
"	Ansmark	21 ³²	17	"	Koministers bostället	17 ¹²⁸	1	
"	Stugunäs	9 ¹⁶	8	Umeå	Degernäs	322 ²⁸⁶	53	
"	Yttersjö	9 ¹⁶	10	"	Stöcke	513 ³²	45	
"	Djeknehöle	140 ⁶⁴	41	"	Ström	1201 ²⁵⁶	10	
"	Bjensjö	117 ¹⁶	21	"	Sörböle	113 ⁶⁴	5	
"	Slåsbäck	3 ³²	3	"	Röback	123 ⁶⁴	70	
"	Busjö	1 ⁴	7	"	Stöcksjö	820 ¹²⁸	66	
"	Holmnäs	9 ¹⁶	6	Summa			67 ¹¹⁵⁵ / ₁₆₆₄	571
Vännäs	Strömback	9 ⁶⁴	3					
"	Dombäck	9 ⁶⁴	2					
"	Sunnanå	11 ⁶⁴	14					
"	Hällnäs	1 ⁶⁴	2					
"	Hörnäs	9 ⁶⁴	1					
"	Olofsbäck	3 ³²	2					
"	Hällfors	7 ¹⁶	8					
"	Grånsele	1 ⁶⁴	2					
"	Gullsjön	1 ⁶⁴	6					
"	Branfors	1 ¹⁰	2					
"	Qvarvölund	1 ⁶⁴	3					
"	Vännäs by	43 ¹⁶	37					
Bjurholm	Nyby	1 ⁶⁴	5					
"	Lillarsjö	9 ⁶⁴	6					
"	Bråcksele	1 ²	6					
"	Högland	21 ⁶⁴	3					
"	Söråker	1 ¹⁶	1					
	Summa	65379 ⁷⁶⁸	656					

att, utan afseende å det ofördelaktiga uti försågning af virke utaf små dimensioner, forcera sågningen i och för fullgörande af åtagna virkesleveranser och betäckande af derå möjligen erhållna förskott.

Att oloflig afverkning af skog å kronans marker under perioden i betydlig grad minskats, visar sig af Tab. Litt. B, som innehåller summarisk uppgift å *skogsafverkningen* på dessa marker, oberäknadt hvad som erfordrats till husbyggnad och vedbrand å kronohemman och nybyggen. Anledningen till denna *skogsåverknings* minskning torde vara att söka ej mindre i den kontroll och noggranna bevakning, som af skogsstatens till antalet ökade tjänstemän och betjente å kronans skogar utöfvas, än ock deruti, att sågverksegarne numera i allmänhet icke köpa sågtimmer, hvars åtkomst kan anses tvetydig; hvarjemte opinionen uti ifrågavarande hänseende bland befolkningen erhållit en något bättre riktning än tillföre. På enskildes skogar har väl åverkan fortfarande bedrifvits, men att den äfven der till någon del inskränkts, härleder sig tvifvelsutan derifrån, att äfven åt dessa skogar möjligen egnats bättre tillsyn och att den fatigdom samt brist på lefnadsförnödenheter, som under de senast inträffade missväxtåren i flere fall föranledde olofligt tillgrepp af skog, i allmänhet icke förefunnits under ifrågakomne period.

Såsom ett verksamt medel till skogsåverkans hämmande så på kronans som den enskildes egor, kan man med säkerhet anse

Tab. Litt. B. Summarisk uppgift öfver skogsafverkningen å kronans marker inom Vesterbottens län åren 1871—1875.

	1871.	1872.	1873.	1874.	1875.
Ordinarie afverkning.					
<i>Till hemman och nybyggen inom vissa områden utsynade skogseffekter:</i>					
Bjelkar och sågtimmerträn å 25 kft.					
{st.	75,230	79,644	85,423	91,356	87,958
{kft	2,256,900	2,389,320	2,562,690	2,740,680	2,638,740
Lass virke å 33½ kft.					
{lass	26,755	34,566	23,002	20,789	12,837
{kft	891,634	1,171,990	767,481	692,753	414,548
<i>Privilegerad stockfångst:</i>					
Sågtimmerträn å 25 fot					
{st.	34,774	26,719	24,252	21,732	22,403
{kft	918,480	730,280	652,795	583,245	592,665
<i>Å kronans behållna marker utsynade skogseffekter:</i>					
Bjelkträn å 35 kft.					
{st.	1,166	1,062	775	714	16
{kft	40,845	38,570	27,125	24,990	560
Sågtimmer					
{st.	85,084	70,015	65,196	91,116	17,549
{kft	2,224,610	1,830,040	1,782,490	2,422,065	484,675
Byggnadstimmer å 15 kft.					
{st.	2,630	5,722	1,553	6,094	2,622
{kft	39,450	85,830	23,295	91,410	39,330
Lass virke å 33½ kft.					
{lass	7,112	7,308	5,755	7,581	5,183
{kft	236,489	242,997	191,285	252,039	139,094
Summa kubikfot	2,541,394	2,197,346	1,974,205	2,780,504	673,659
Summa försäljningsbelopp	113,271,24	161,054,40	139,065,60	212,124,70	36,532,55

	1871.	1872.	1873.	1874.	1875.
Extra afverkning.					
<i>Åverkade i beslag tagna skogseffekter:</i>					
Bjelkar	148	86	60	83	31
Sågtimmer	5,913	6,297	5,001	2,119	1,000
Sågtimmer å 15 fot	35,666	11,209	9,580	7,512	4,013
Byggnadstimmer	553	407	529	280	100
Plankor	470	58	119	11	974
Sparrar	683	632	4,824	421	236
Mastspiror	2	1	—	—	—
Diverse virke	600	—	—	568	70
Skeppsknän	—	8	—	—	—
Barkadt virke	—	7	37	3	—
Stör	—	200	—	—	—
Summa kft	685,218	316,945	310,780	155,990	78,987
Onyttiggjordt virke	11,982	11,798	28,170	79,364	18,810
Bortstalet virke	27,120	5,888	6,323	5,888	3,345
Lass virke	5,779	5,848	634	2,156	750
{kft	192,232	194,932	41,798	80,866	24,665
Summa försäljningspris ..	23,303,89	13,540,29	18,633,34	7,771,56	3,319,38
<i>Vindfällda och vid afvittringsmätningarna fällda trån enligt Konungens Befallningshafvandes resol. 1/10 och 9/12 72:</i>					
Sågtimmerträn	—	2,023	—	—	—
{kft	—	50,575	—	—	—
Stubböres afgift	—	1,123,22	—	—	—
<i>Med stöd af Kungl. instruktion den 19 November 1869 § 39 underhand försäldt virke af torr och vindfäld samt sämre skog:</i>					
Större trån å 10 kft.	1,233	1,613	195	470	71
Smärre trån å 3 kft.	160	—	—	—	—
Summa kubikfot	12,810	16,130	1,950	4,700	710
Summa afhemtningsavgifter	128,10	263,30	19,50	51	19,50
<i>Till väg- och brobyggnad utsynadt virke:</i>					
Bjelkträn	—	—	317	—	—
Sågtimmerträn å 15 kft. st.	—	—	849	—	—
Byggnadstimmer å 15 kft	—	—	441	—	—
Summa kbft.	—	—	373,963	—	—
Summa försäljningsbelopp	—	—	3,645,50	—	—
<i>Summa för kronomarkerna:</i>					
Trån och timmer	132,713	97,345	88,328	112,764	32,549
Lass virke	185,402	192,962	36,611	75,941	18,668
Plank	470	58	119	11	974
Summa	3,219,016	2,486,439	2,291,960	3,365,278	942,919
Summa försäljningsbelopp	129,067,98	165,569,21	150,754,07	216,566,31	40,219,38

tillkomsten af *Kungl. förordningen den 16 Juni 1875*, hvarigenom, med ändring af *strafflagens stadganden om ansvar för skogsåverkan*, denna förbrytelse numera rätteligen betraktas och straffas såsom olofligt tillgrepp. Verkningarna af denna förordning komma säkerligen, i den mån densamma blifvit allmänare känd och tillämpad, att för länet blifva välgörande, äfven om den sedan äldre tider hos en del af befolkningen inrotade skefva föreställningen, att otillåten afverkning af annans skog icke egentligen är någon straffvärd handling, ännu icke allmänligen lemnat rum för en sundare och riktigare uppfattning af förhållandet.

En annan *lagstiftningsåtgärd*, som med rätta helsades med allmänt bifall utaf den tänkande delen af befolkningen och mer och mer vinner den skogegande allmogens belåtenhet samt kommer att hafva ett välsignelsebringande inflytande på skogshushållningen i lappmarken, är föreskriften i 1873 års för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker utfärdade afvittringsstadga, att all afverkning till afsalu från skattehemmansskogar i lappmarken skall äfven efter afvittringen fortfarande ske efter utsyning af skogsstatens tjänstemän. Härigenom blef en i hög grad påkallad dam satt emot den sköfving af de enskildes skogar, som var att emotse vid slutad afvittring; ty från en öfvervägande mängd hemman och nybyggen inom Lycksele härad hade före författningens utfärdande afverkningsrätten till skogen på 50 år, oftast emot en obetydlig köpeskilling, blifvit försåld att vidtaga sedan afvittringen blifvit avslutad och fastställd och hvad nybyggena angår, sedan dessa derjemte blifvit till skatte lösta eller omförda.

Inom Åsele härad hafva under perioden af sågverksegare och sågverksbolag åtskilliga *skogsköp* uppgjorts, hvarvid dels både hemman och skog, dels endast afverkningsrätten till skogen på 20, 30 å 50 år efter afvittringens fullbordande, dels ett visst antal trån i mån af den årliga utstämplingen försåls. Köp, som omfattat både hemman och skog, har inom sistnämnda härad egt rum å tillsammans $6\frac{2}{3}$ mantal och 8 nybyggen. Köp å endast skogsafverkningsrätt under viss tid har skett å $8\frac{15}{16}$ mantal och köp om ett bestämdt antal trån har förekommit å $1\frac{9}{128}$ mantal jemte 2 nybyggen. Köpesumman har likväl vid flertalet af dessa afhandlingar, synnerligast i fråga om skog vid Ångermanelfven, varit jemförelsevis hög, enär beräkning på fri dispositionsrätt till skogen efter afvittringens slut ingick i de köp, som under periodens förra hälft afslutades. Medelafverkningen per år under perioden af från kronans odisponerade marker utsynadt virke och bolagsvirke har inom Åsele härad varit 297,712 kubikfot och medelafkastningen 19,862 kronor 60 öre eller 6,6 öre per kubikfot; då deremot under nästföregående femårsperiod å en medelafverkning per år af 247,629 kubikfot medelafkastningen utgjorde 5,875 kronor, eller 2,4 öre per kubikfot.

Priset å sågtimmertrån, utsynade å kronans odisponerade marker inom lappmarken och å auktion försålda, har i medeltal ungefärligen utgjort:

År 1871, 1 krona 10 öre; år 1872, 2 kronor 25 öre; år 1873, 2 kronor 20 öre; år 1874, 2 kronor; samt inom Åsele revir år 1875, 2 kronor. Vid de auktioner å utsynadt virke på kronans marker, som under de senaste åren hållits, dels inför länsstyrelsen och dels af kronobetjeningen, med länsstyrelsen förbehållen pröfningsrätt af anbudet, hafva dessa å ganska betydliga virkespartin icke blifvit antagna, enär anbudet icke ansetts motsvara virkets verkliga värde, samt länsstyrelsen an-

sett det vara fördelaktigare för Kungl. Maj:t och kronan, att låta de friska tråna kvarstå någon tid, än att föryttra dem till underpris. Och torde detta förfaringssätt vara nödvändigt för uppehållande af virkesprisen i orten, der verklig täflan emellan spekulanterna icke eger rum. I den mån skogstillgången i öfrigt minskas, kommer värdet å virket från kronans skogar tvifvelsutan att stiga.

Endast från förvaltaren af Lycksele norra revir har uppgift inkommit öfver antalet *skogseldar* under perioden inom reviret, och meddelas den här nedan:

År.	Antal skogseldar.	Afbränd mark. Qv.ref.	Markens beskaffenhet m. m.
1871...	1	100	Marken lågländ; skadan ej särdeles betydlig.
1872...	6	800	Ståndskogen delvis och plantuppslaget fullständigt förstörda.
1873...	6	2,225	Skadan fullständig med anledning af rådande torra.
1874...	1	1,300	Nästan total förödelse.
1875...	5	1,235	Skadan delvis fullständig, delvis mindre stor.
Summa	19	5,660	

Till minskande af skogseldarnas förhärjande verkningar skulle antagligen bidraga, om de i lag stadgade böter för uteblifvande från skogseld, då sådan uppstår, blifvo förhöjda och om straffbestämmelserna för uppsätlig eller af vårdslöshet vållad skogseld skärptes.

Den *barkning af ungskog* för tjärvedstägt, som är bruklig i vissa trakter af länet, har en högst menlig inverkan på skogshushållningen. Företrädesvis i lappmarken och till någon del äfven å nedra landet råder stor *misshushållning vid tillgodogörande af bränse*, hvartill, der tillgång derå finnes, helst användes skog, som är bostaden närmast, utan synnerligt afseende derå, huruvida denna skog ej kunde till nyttigare ändamål användas. Häråf har ock blifvit en följd, att skogen i närheten af byarne i allmänhet består af förkrympta buskar, samt att det uthuggna område, hvaröfver frostvindarne få fritt spelrum, årligen vidgas. Rättelse härutinnan torde till någon del komma att ega rum, då afvittringen hunnit i lappmarken afslutas och blifvit åtföljd af laga skiften, enär samfällighet i skogsegendom gemenligen framkallar misshushållning med densamma. I afseende på *åtalade skogsåverkans förbrytelser* under perioden, nästan uteslutande föröfvade å kronomark, återopas följande uppgift:

År	Antal för skogsåverkan bötfällda personer.	Beloppet af för skogsåverkan ådömda böter.	
		Kronor.	öre.
År 1871.....	196	11,340	—
» 1872.....	223	16,830	—
» 1873.....	161	11,385	—
» 1874.....	145	8,850	—
» 1875.....	130	6,471	—
Summa	855	54,876	—

Af hvad här blifvit anfördt, i fråga om skogshushållningen inom länet, torde framgå, att förhållandena derutinnan ovedersäglichen påkalla förändring i lagstiftningen beträffande skatte-skogen, i syfte att ställa afverkningen i ett efter återväxten afpassadt förhållande och i öfrigt åstadkomma en fullt rationel skogshushållning. Lagstiftningens mellankomst i detta fall synes vara desto nödvändigare, som i synnerhet allmogem, i hvars ego största delen af skatteskogarne befinner sig, icke har erfarenhet af — och lärt sig uppskatta — den stora nyttan af en förståndig skogsskötsel och det värde, som skogen eger i klimatiskt och sanitärt hänseende och såsom en säker inkomstkälla för närvarande och för kommande generationer, om den nemligen icke vanvårdas och hänsynslöst behandlas, såsom hittills skett, utan i stället göres till föremål för en förståndig och omsorgsfull skötsel. De kammarteorier, som man hört uppställas emot en dylik, af sakkunnige, förståndige och oegennyttige män i allmänhet efterlängtd lagstiftningsåtgärd, torde icke väga tungt i vågskålen emot den praktiska nytta och den välsignelse för landet, som densamma med all säkerhet skulle medföra.

Men om behovet af en förnyad skogslagstiftning i allmänhet sålunda varit och är för handen, så är nödvändigheten, att en gräns skyndsammeligens sättes för den omogna skogens ruinerande och planlösa nedhuggande, ändå mera trängande. Underdåniga framställningar hafva i sådant syfte under sistförflutna åren till Kungl. Maj:t ingått från länsstyrelse och landsting flere gånger, från länets hushållningssällskap och från flere särskilda kommuner. Så väl Skogsstyrelsen som den s. k. Norrländska skogskomitén hafva äfven ansett skydd för ungskogen vara erforderlig. Men hvarken regering eller riksdag, hos

vilken motioner i ämnet jemväl blifvit väckta, hafva, detta allt oaktadt, ännu funnit skäl att till ifrågakvarande framställningar lemna bifall. Länsstyrelsen är dock fortfarande af den öfvertygelse, att uppskofvet med utfärdandet af en skyddslag för den unga, växande skogen verkar till fromma endast för några jemförelsevis få virkesuppköpare, men till bestämd och obestridlig stor skada för landet i sin helhet, jordbruket och dermed sammanhängande näringar. Man hade hoppats, att förbud skulle meddelas emot utskeppning från länet af ungskog, på det att, när i en framtid en lagom rationel skogshushållning kan varda utfärdad, man äfven i öfriga delar af Vesterbottens län utom i lappmarken må hafva någon skog kvar, hvarmed sådan hushållning kan ega rum.

Det synes vara grundad anledning till farhågor i detta afseende, då man med ofvanberörde uppgift å de byar och hemman, som redan sakna byggnadstimmer och vedbrand, jemför här intagna summariska uppgift å exporten under perioden af tjära och andra skogsprodukter (tab. Litt. C), hvaraf visar sig, bland annat, att exporten af sparrar under 6,6 tum i en betänklig grad varit i stigande under perioden, och att endast under år 1873 utskeppats mer än 600,000 dylika sparrar, ända ned till 4 tum och derunder. Härvid är att märka, att, ehuru skeppningen af sparrar under år 1875 varit jemförelsevis ringa, den för innevarande år ånyo stigit, enär endast från Skellefteå tullkammaredistrikt utskeppats mer än 560,000 sparrar. Den sparreexport, som redovisas i nyssnämnda tabell, har också nästan uteslutande egt rum från de i sistsagda tullkammaredistrikt belägna socknarna Skellefteå och Byske, medan en obetydlighet deraf skeppats från öfriga kustsocknar inom länet. Emellertid har sparrhygget börjat utsträcka sig jemväl till Löfångers, Norsjö och Jörns församlingar. Och det har redan visat sig, att virkespekulanter från Norrbottens län, derifrån utskeppning af sparrar numera ej får ega rum, inom Vesterbottens län börjat förvärfva sig afverkningsrätt till skog, i uppenbar afsigt att förvandla densamma till sparrar.

För kronans räkning hafva under perioden *inga kronoöfverloppsmarker blifvit försälda.*

Tjärutillverkningen anses hafva i någon mån tilltagit, hvar till de under vissa år förhöjda prisen varit orsaken. Dessa hafva varierat emellan 10 och 20 kronor per tunna. Mängden af den tjära, som årligen tillverkats i första fögderiet, anses hafva uppgått till 8 å 12,000 tunnor. Pottasketillverkningen synes vara i aftagande.

Efter afvittringen hafva inom länet de öfverloppsmarker uppstått, som närmare omförmålas i följande tabell:

Vid afvittringen inom Vesterbottens län uppkomna öfverloppsmarker.

S o c k e n .	Qv.ref.	Qv.stänger.
Inom Bygdå	47,119	75
» Nysätra	12,793	15
» Löfånger	1,399	41
» Burträsk	187,184	50
» Norsjö	380,492	40,5
» Jörn	675,916	38

Tab. Litt. C. Summarisk uppgift å exporten af skogsalster till utrikes orter åren 1871—1875.

	1871.	1872.	1873.	1874.	1875.
Tjära	53,548,40	76,644,40	47,588,40	51,533,64	31,172,20
Sparrar under 6,6 tum					
midtpå	395,471	431,343	614,324	558,351	325,470
Plankor och bräder	5,759,388	9,151,792	6,709,200	7,196,087	6,861,827
Bjelkar af och öfver 6,6 tum midtpå	117,354	295,691	189,489	277,392	140,626
Timmer, master, bogspröt, spiror o. telegrafstolpar af ej uppgifven storlek	50	12	—	305	10
D:o af och öfver 8,3 tum i lilländan	360	—	220	200	26,610
D:o under 8,3 tum i lilländan	2,526	—	296	870	409
Årämmen	708	1,060	272	1,507	2,009
Bräd- och plankstump (splitwood) under 6 fot	332,404	298,072	346,590	435,647	647,542
Ved, alla slag	4,278	11,590	866	11,706	2,599
Bärtingar	—	1,450	—	—	—
Sleepers öfver 6,6 tum	—	—	7,252	2,300	—
Bandstakar och båtshakskaft	251	90	—	—	44
Stäfver; Lagg + 3 fot bat-teas + 2 fot	380	557,187	—	400,000	—

I nedanstående tabell Litt. D. lemnas uppgift å den mark, som under åren 1871—1875 tilldelats sågverk inom länet i ersättning för privilegierad stockfångst.

Tab. N:is 5 o. 6. D) Rofdjurs utödande. Tabellerna N:is 5 och 6 lemna upplysning om antalet, dels af *dödade rofdjur*, dels ock af *husdjur, dödade af rofdjur*.

Några särskilda åtgärder för rofdjurs utrotande äro icke vidtagna och andra grunder för belöningar eller ersättningar åt dem, som fälla skadedjur, äro ej bestämda, än de, som finnas föreskrifna i Jagtstadgan den 21 Oktober 1864 och Kungl. kungörelsen den 29 Januari 1869.

Bland rofdjur hafva vargar visat sig i ovanligt stort antal under 1874 års vinter, äfvenså jervvar. Och åtskilliga björnar hafva under 1875 års sommar förekommit i kust- och skogslandet, hvilket sällan inträffar, emedan de vanligen vårtiden begifva sig af uppåt fjällen.

Jagten å nedre landet, hvilken i allmänhet ej är af någon betydighet, har under perioden varit af ännu mindre omfattning, enär riklig tillgång på mera lönande sysselsättning ej saknats. Å de större skogarne derstädes hafva elgar till ej så ringa antal varit synliga; och det är fullt antagligt, att dessa djur skolat ännu mera förökas, om de kunnat fredas för tjuf-

skyttar, hvilka vanligen under Mars och April månader förfölja elgarne och döda dem de kunna åtkomma.

Inom lappmarken har tillgången på hare i allmänhet under perioden varit ringa och sjöfogeln i ständigt aftagande. Tillgången på skogsfogel var under år 1871 god och år 1872 riklig, men har sedan dess varit i aftagande på sådant sätt, att man i lappmarken icke i mannaminne erinrat sig sådan fogelbrist som på hösten år 1875. Elgen synes hafva i lappmarken förökats sig, hvilket utan tvifvel får tillskrivas de för honom gynnsamma, snöfattiga vintrarne åren 1871—1872 och 1874, då elgen kunde undkomma de förföljande skidlöparne. Men 1873 och äfven ehuru i mindre grad 1875 års vår var för dessa djur mindre gynnsam, hvadan ock åtskilliga exemplar af dem i oloflig tid fälldes. Erfarenheten synes gifva vid handen, att straffbestämmelserna för utöfvande af oloflig eljagt icke på något sätt äro afskräckande, utan böra skärpas, ty ehuruval i de fall, der bevisning varit att tillgå, åtal blifvit anställda och förbrytarna fällda till i lag stadgade böter, har sådant icke haft till följd någon minskning i det hejdlösa förföljandet af elg, så snart härför lämpliga vintrar med djup snö inträffat. Böterna kunna, i brist af tillgång, sällan uttagas; och deras aftjenande med vatten och bröd anses icke medföra någon skam eller vara ett straff, som motsvarar bötesbeloppet.

Tab. Litt. D. Uppgift angående mark, som under åren 1871—1875 tilldelats sågverk inom Vesterbottens län i ersättning för privilegierad stockfångst från Kronans skogar.

Datum å Konungens Befallningshafvandes utslag hvarigenom tilldelning egt rum.	Sågverkets namn.	Det antal trån, hvarför tilldelning af mark verkstälts.	Den tilldelade markens								
			belägenhet i socken.	a r e a l.						Skogsränta.	
				Duglig mark.		Impediment.		Summa.		Kronor.	öre.
				Qv.ref.	Qv.st.	Qv.ref.	Qv.st.	Qv.ref.	Qv.st.		
9/1 1871	Hygelsböle	297	Fredrika	5,811	86	1,838	70	7,650	56	25	48
"	Bränfors	625	Skellefteå	22,555	—	21,636	70	44,191	70	78	13
"	Ytterstfors	393	D:o	9,928	92	7,821	50	17,750	42	42	71
"	Holmfors	188	D:o	6,236	19	3,742	01	9,978	20	16	21
"	Klintfors	79	D:o	2,583	12	311	08	2,894	20	10	48
"	Lejouström	179	D:o	5,410	30	1,005	15	6,415	45	22	46
"	Bureå	445	D:o	15,065	68	8,999	60	24,065	28	45	02
"	Degerfors	597	D:o	16,625	72	14,533	85	31,189	57	100	77
7/12 1872	Baggböle	236	Vännäs	7,409	39	9,403	41	16,812	80	20	86
3/4 1873	Säfvar	87	Säfvar	1,670	75	1,592	90	3,263	65	5	97
"	Tväråmark	39	D:o	1,176	92	2,082	53	3,259	45	3	98
31/12 1873	Bureå	1,498	Burträsk	40,305	28	13,712	65	54,017	93	164	44
"	Lejouström	1,821	Norsjö	41,920	93	11,242	59	53,163	52	151	87
"	Klintfors	1,021	Jörn	14,092	87	3,266	56	17,359	43	79	77
"	Holmfors	1,470	D:o	30,464	52	8,117	36	38,581	88	111	30
"	Dalkarlså	558	Bygdeå	10,820	82	9,587	89	20,408	71	52	45
"	Ratan	115	D:o	2,566	25	1,582	61	4,148	86	8	09
"	Stenfors	20	Nysätra	294	50	315	30	609	80	2	50
"	Östra Sjulsmark	39	Bygdeå	698	60	531	60	1,230	20	7	31
"	Fällforså	157	Säfvar	5,923	67	3,172	73	9,096	40	18	69
29/4 1874	Bränfors	223	Jörn	3,853	25	941	70	4,794	95	29	—
22/12 1874	Ytterstfors	2,100	D:o	43,587	70	8,222	—	51,809	70	226	54
"	Qvarnfors	1,332	Burträsk	27,089	87	14,347	26	41,437	13	167	22
	Summa	13,519	—	316,092	11	148,037	68	464,129	79	1,391	15

E) Bergs- och brukshandtering, samt F) Fabriker, manufaktur och handtverk. Inom länet finnas 4 *masugnar*, nemligen en vid hvardera af Olofsfors, Hörneåfors och Robertsfors bruk, samt vid Säfvenäs, hvilken sistnämnde masugn endast under periodens 4 första år varit i gång, emedan dess egare under förlidet år blef försatt i konkurstillstånd; och hafva masugnarne blifvit matade med malmer från mellersta Sverige. Förutom förenämnda 3 bruk och under Olofsfors lydande Klöse samt Holmfors *stångjernshamrar* och till Robertsfors hörande Fredriksfors stångjernssmedja, samt Johannisfors jernbruk, finnas inga jernverk inom länet. Den under förra qvinqvenniet vid Robertsfors bruk anlagda *mekaniska verkstaden* har under de senare åren blifvit betydligt utvidgad, så att den varit i tillfälle effektuera en mängd derstädes gjorda beställningar, som förut ej kunnat inom orten åstadkommas. I följd af de under flere af de år, perioden omfattar, inträffade goda jernkonjunkturerna, har verksamheten vid jernverken varit ovanligt liflig och lemnat sysselsättning åt så väl verkens egna arbetare, som ock andra intill desamma boende personer. Sedan under år 1873 Hörneåfors *valsverk* genom vådeld nedbrunnit och sedermera icke blifvit åter uppbyggt, finnes numera icke någon dylik inrättning i länet. De produkter, som ifrån jernbruken afyttras, bestå hufvudsakligen af stångjern och skeppas till någon mindre del på Stockholm, men i öfrigt på utlandet. Som jernproduktionen, efter hvad ofvan anmärkt är, under stor del af perioden varit mycket uppdrifven, har ock ökad behof af kol uppstått. Till fyllande af detta behof har *kolning* därför verkstälts ej allenast från brukens egna skogar utan ock vid sågverken af bakar, ribb och annat, förut ej nyttiggjort, affall, genom hvilken senare åtgärd kolskogarne blifvit besparade. Tillfällen till inkomst af körslor vid jernverken har under perioden stått den närboende allmogen till buds. För år 1875 taxerades nedannämnda jernverk på följande sätt, nemligen:

	Fastighetsvärde. Kronor.	Inkomst-belopp. Kronor.
Olofsfors jernbruk, med Holmfors och Klöse stångjernshamrar.....	120,000	44,000
Hörneåfors jernbruk.....	150,000	100,000
Johannisfors d:o.....	30,000	4,000
Robertsfors jernbruk och mekaniska verkstad, samt Fredriksfors stångjernshamrar.....	205,000	30,000
Säfvenäs masugn.....	100,000	—

Härvid är dock att märka, att uti ofvan angifna inkomst-belopp ingå inkomsterna af de under jernverken lydande såginrättningar, samt att uti det för Hörneåfors utförda fastighetsvärde 150,000 kronor jemväl ingår värdet för dervarande vattensåg.

Några anmärkningsvärda *olyckshändelser* i afseende å rörelsen eller den vid jernbruken anställda personalen hafva icke inträffat.

Tabb. N:is 7 a o. b. Enligt föreskrifna formulär upprättade tabeller om bergverk, bruk, fabriker och handtverkerin bifogas under N:is 7 a och 7 b.

Brävningsbränning vid det enda inom länet befintliga ångbränneriet i Tegs by af Umeå socken har under ifrågavarande femårsperiod ej egt rum.

Kalkugnar och *tegelslagerin* finnas väl inom länet, men tillverkningen af kalk motsvarar icke behofvet; hvaremot ortens behof af tegel fylles genom nämnda tegelslagerin.

Laxfisket, det mest lönande och inkomstbringande bland ortens alla fiskerin, har under perioden varit ganska gifvande och priset å lax högt.

Inom länet finnas 4 *fiskodlingsanstalter*, hvarest uteslutande odlas lax och sik. Af dessa anstalter äro tvenne belägna vid Öre elf i Häknäs och Torrböle, en vid Skellefteå elf i Medle by och den fjerde, anlagd af hushållningssällskapet, vid Piparbölesjön i Umeå socken. Tvenne af dem hafva åtnjutit premium för anläggningen med tillsammans 700 kronor. Anstalterna i fråga hafva utvecklat mycken verksamhet och antalet af från dem årligen utsläppt yngel varit ganska stort. De resultat, man med dessa anordningar sökt vinna, hafva ock så till vida tydligt gifvit sig tillkänna, att man varit i tillfälle iakttaga den utveckling i storlek och vikt, som det från dessa anstalter utsläppta laxyngel är efter annat vunnit. Den rikedom på sjöar, floder och mindre strömmar, som förefinnes inom länet, hänvisar uti fiskodling på en industri, som i sig innebär större framtida vinst och fördel för landet, än den i ämnet oinvigde kan fatta.

För förbättrande af *strömmingsfisket* hafva på föranstaltande af hushållningssällskapet under 1872, 1873 och 1874 årens somrar tvenne fiskare från Gotland varit anställda, för att vid fisklägena inom länet undervisa och inöfva befolkningen derstädes, dels i fångst af strömming på djupt vatten och dels i en förbättrad saltnings- och inläggningsmetod, för åstadkommande af en fullt marknadsgill vara. Så väl lax- som strömmingsfisket är för kustboarne och befolkningen vid de större vattendragens nedre lopp af ganska stor betydelse, och utskepningen af dessa fiskslag är ej obetydlig, ehuru den ej kan till kvantiteten närmare uppgifvas. Klagan har dock från flere håll och vid olika tider icke utan fog försports deröfver, att fisket i elfvarna så väl af lax som andra fiskarter i mer eller mindre grad skadas af de i och för flottningen af sågtimmer och sjelfva sågverksrörelsen i elfvarna anbringade dammar och andra byggnader, ett förhållande, som är svårt att förebygga, ehuru fisket otvifvelaktigt är en näring, som, rätt bedrifven och om ej hinder för dess utöfvande och utveckling läggas, otvifvelaktigt är för en ej obetydlig del af befolkningen af stor betydelse.

I senast afgifven femårsberättelse omförmäles, att, sedan särskilda sammanträden hållits med fiskeidkare och fiskedelegare, i och för träffande af öfverenskommelse rörande sättet och vilkoren för fiskets idkande i elfvar, sjöar och vattendrag, länsstyrelsen derutinnan meddelat beslut, som dock blifvit öfverklagade. Men efter det Kungl. Maj:t under år 1873 slutligen afgjort dessa besvär, har länsstyrelsen den 23 Oktober samma år utfärdat *stadga* angående vilkoren och sättet för fiskets utöfvande inom länet med undantag af lappmarken. *Tillsyningsmän* för öfvervakande af denna stadgas efterlefnad äro jemväl distriktsvis tillsatte, och man hyser förhoppning, att dessa åtgärder skola något bidraga till fiskets upphjelpande.

Själffångsten utgör ock för idkarne deraf ett näringsfång, som vissa år är rätt lönande.

Förhållandet med *fiskerien* under perioden kan sammanfattas under följande omdöme, nemligen:

År 1871. Laxfångsten riklig, synnerligen vid de i Umeå skärgård belägna fisken. Exporten deraf ej obetydlig. Strömmingsfisket dåligt och exporten i följd deraf ringa.

År 1872. Laxfångsten riklig och exporten betydlig. Strömmingsfisket mindre gifvande, men ändock tillräckligt för ortens behof och något derutöver.

År 1873. Laxfisket icke fullt medelmåttigt och exporten således mindre än vanligt. Strömmingsfisket under medelmåttan och exporten mindre betydande.

År 1874. Laxfisket öfver medelmåttan. Exporten liflig. Strömmingsfisket medelmåttigt och i vissa hamnar något derutöver. Ej obetydligt strömming utförd till andra orter.

År 1875. Laxfångsten fullt medelmåttigt och exporten ej obetydlig. Strömmingsfisket medelmåttigt. Den här omförmälda exporten af lax har likväl hufvudsakligen verkstälts från första fögderiet.

Prisen hafva varit: för färsk lax från 5 till 8 kronor per 20 skålpund; för saltad strömming från 14 till 28 kronor per tunna, och för själspäck från 3 kronor 50 öre till 6 kronor per 20 skålpund. Rökt lax har gällt 9 å 12 kronor per 20 skålpund.

Skeppsbyggeri har under perioden idkats vid 8 särskilda skeppsvarf, hvarå 14 skepp, 1 brigg och 2 skoneter, med en sammanräknad dräktighet af 2,722 nyläster, blifvit nybyggda. På sätt i föregående femårsberättelse är antydt, synes denna industri vara för orten särdeles lämplig, enär den, utan att föranleda till misshushållning med skogen eller från jordbruket draga krafter, som för detsamma äro behöfliga, lemna sysselättning och arbetsförtjenst åt en mängd arbetare och särskilda yrkesidkare.

Beträffande salpeterstillverkningen åberopas efterföljande tabell:

Uppgift angående salpeterstillverkningen i Vesterbottens län under åren 1871—1875.

År.	Andel levantöfver.	Godkänd salpeter		Lösen		Förloön		Samma lösen och förloön.
		å 45 Kr. per ctr.	å 37,50 Kr. per ctr.	å 45 Kr. per ctr.	å 37,50 Kr. per ctr.	å 20 öre per ctr och mil.	å 12,5 öre per ctr och mil.	
		Centner.	Centner.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1871	566	1,756,45	—	79,040,25	—	4,667,64	—	83,707,89
1872	582	1,842,95	—	82,932,75	—	4,963,56	—	87,896,31
1873	200	—	733,79	—	27,516,23	—	1,053,14	28,569,37
1874	234	—	921,60	—	34,559,52	—	1,443,38	36,002,90
1875	266	—	1,083,60	—	40,634,34	—	1,672,48	42,306,82
S:a	1,848	3,599,40	2,738,99	161,973,00	102,710,09	9,631,20	4,169,00	278,483,29
		6,338,39		264,683,09		13,800,20		
Me- dium per år	370	1,267,68		52,936,62		2,760,04		55,696,66

Af denna tabell visar sig, att salpeterstillverkningen efter utgången af år 1872 märkbart aftagit, hvilket antagligen härleder sig af föreskriften i Kungl. brefvet den 23 September 1871, hvarigenom lösningspriset från och med år 1873 för ren och rabattfri salpeter nedsattes från 45 kronor till 37 kronor 50 öre per centner och för sådan salpeter, som är rabatt underkastad, från 35 kronor till 25 kronor per centner, samt förloönen nedsattes från 20 öre till 12,5 öre per centner och mil. Under sistförflutna fem år har likväl rabatt å levererad salpeter icke förekommit, hvadan de lägre lösningsprisen ej heller i tabelln blifvit upptagna. Ehuru salpeterstillverkningen, såsom ofvan är nämndt, i det hela blifvit minskad, bibehåller den sig dock såsom en ganska väsentlig binäring inom de socknar, der någon egentlig skogsafverkning ej bedrivs och der jordbruk och boskapskötsel idkas såsom hufvudnäring. Salpeterhandteringen åtnjuter der befolkningens förtroende, enär den anses kunna utan nämbar skada för jordbruket i jemnbredd dermed bedrivas. Årliga inkomsten af salpeterstillverkningen har under senast förflutna fem åren i medeltal utgjort 55,696 kronor 66 öre, emot 78,000 kronor under derförut gångne femårsperiod.

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

Tab. N:o 8. A) Landtkommunikationer. Bilagde tabell N:o 8 utvisar de vid periodens slut inom länet varande allmänna landsvägars, häradsvägars och socknevägars längd, fulländade och afsynade nya och förbättrade vägars längd, jemte de härför af statsverket tillskjutna kostnader, längden af indelade och med skjutsstationer försedda vägar vid 1875 års utgång, antalet af befintliga gästgifverin, samt årligen utgångna hästar till krono- och gästgifveriskjuts.

De allmänna vägarne inom länet, åtminstone på nedre delen af landet, underhållas i allmänhet i godt stånd, hvartill i sin mån bidragit, att dessa vägars hufvudsakliga lagning och grusning verkställas på hösten.

De i senaste femårsberättelsen omförmälda, med anslag af allmänna medel understödda, arbetena för byggande af väg, dels från Bjurholms kyrka till Fredrika och vidare till Åsele och dels från Åsele till Vilhelmina, hafva under perioden blif-

vit fullbordade och afsynade. Samma förhållande eger rum med omläggningen af allmänna landsvägen emellan Gumboda och Grimsmark, hvilket arbete, dertill anslag erhållits till belopp af 20,000 kronor, afsynades år 1871. Omläggningen af Kryckelå-, Rödå- och Djupbäcksbackarna å häradsvägen emellan Umeå och Degerfors, äfvensom utgräfningen af backar vid Brännlands, Norrfors och Svallets byar i Umeå socken, hvarom äfven nämnes i förra femårsberättelsen, äro numera fullbordade. Vägbyrtningen emellan Lycksele och Vilhelmina kyrkor fortgår ännu och skall enligt kontrakt vara verkställd på hösten innevarande år. För kringgående och sänkning af åtskilliga branta backar å häradsvägen emellan Nordmaling och Bjurholm, har år 1871 beviljats ett statsanslag af 1,800 kronor; och detta arbete, som påbörjades år 1872 och för hvilket Nordmalings kommun uppförat omkring 5,600 kronor, afslutades år 1875. Vägomläggning förbi den såkallade Bjurholmsliden i Bjurholms

socken, hvartill erhållits bidrag af allmänna medel till belopp af 4,900 kronor, börjades år 1873 och fullbordades år 1875.

För anläggning af *ny väg* emellan Norsjö och Malå kyrkor, en sträcka af 4,8 mil, har af allmänna medel anslagits 50,000 kronor, och för omläggning af Krångforsbackarne i Skellefteå socken har anslagits 9,600 kronor, hvilka arbetsföretag dock ej ännu äro fullbordade. Vid 1872 års riksdag anvisades jemväl ett anslag af 40,600 kronor såsom bidrag till vägbyggnad emellan Åsele och Dorotea kyrkor, en väglängd af 5,1 mil, hvilket arbete icke hunnit under perioden afslutas.

Sedan Sörfors, Öfverboda och Myrbäckes byamän i Umeå socken efter föregången syn och undersökning vid häradsrätt erhållit länsstyrelsens tillstånd till uppförande af *bro öfver Umeå elf* emellan Sörfors och Brännlands byar å det ställe, der den bro funnits, som Sörfors och Öfverboda byamän år 1800 uppfört, men hvilken brobyggnad år 1809 förstördes för att hindra fiendens framträngande söderut, så hafva enligt Nådigt bref den 24 September 1875 6,000 kronor anslagits såsom bidrag till detta arbete, som ännu pågår och enligt upprättadt förslag fordrar en kostnad af 11,200 kronor, hvilka dock antagligen ej blifva tillräckliga för ändamålet. Med hänsyn till den stora nytta, som denna bro kommer att medföra för trafikens underlättande och i betraktande deraf, att arbetet kommer att med ganska betydlig uppoffring utföras af endast 3 byalag med ett sammanlagdt skattetal af sju mantal, förtjenar deras åtgörande i detta fall allt erkännande. Likaså förtjenar att med beröm omnämnas, att Nordmalings socknemän, utan anslag af allmänna medel, under åren 1874 och 1875 arbetat på uppförande af en *bro af sten öfver Öre elf* vid allmänna landsvägen invid Långedsby, för hvilket arbete, som nalkas sin fullbordan, kostnaden är beräknad till omkring 50,000 kronor. Af Degerfors socknemän hafva under perioden blifvit utan statsunderstöd ombyggda *sju broar* å häradsvägen genom Degerfors, för en sammanräknad kostnad af omkring 3,000 kronor.

Under perioden hafva *undersökningar* hållits samt planer och kostnadsförslag upprättats för brytande af väg dels från Bastuträsk i Stensele socken till Sorsele kyrka, dels från Lycksele kyrka till Rusksele by vid Vindelelfvens ådal, dels från Sorsele kyrka efter nyssnämnde ådal till Strycksele by i Degerfors socken, dels från Sorsele kyrka till Storafvan i Arvidsjauras socken och dels från sistnämnda kyrka efter Vindeln till gränsen af Norge.

Enligt Nådigt beslut den 30 sistlidne Juni kommer en såsom byaväg hittills begagnad 4,8 mil lång väg från allmänna landsvägen vid Säfvar bruksgård till Floda by i Säfvar socken att brytas och underhållas såsom *sockneväg*, dock att, när väg från nämnde by till Burträsk kyrka blifver till erforderlig bredd bruten och i farbart skick försatt, berörde sockneväg från Säfvar till Floda skall såsom häradsväg på vederbörande vägbyggnadsskyldige indelas. Genom länsstyrelsens af Kungl. Kammarkollegium den 16 September 1875 fastställda utslag, som under den 29 sistlidne September äfven blifvit af Kungl. Maj:t i Nåder godkänt, är föreskrifvet, att väg skall af Umeå härad brytas och underhållas emellan allmänna landsvägen vid Säfvar by och Skeppsviks lastageplats, en sträcka af 1,3 mil.

Antalet *färjeställen*, der fastställd taxa för färjpenningar finnes, utgöra numera 6, nemligen inom lappmarken två och fyra å nedre delen af landet. Den enda *bro* inom länet, der

afgift för öfverfart enligt fastställd taxa erlägges, är bron öfver Umeå elf invid staden med samma namn.

Ehuru ganska betydliga anslag af allmänna medel erhållits för ofvanberörda, under femårsperioden dels afslutade och dels påbörjade, väganläggnings- och vägomläggningsarbeten, hafva likväl de i dessa företag intresserade kommunernas uppoffringar för ändamålet varit rätt ansenliga, särdeles i lappmarken, der folkmängden är ringa och afstånden emellan byar och hemman stora, hvarigenom mycken tid åtgår för en del vägbyggnadsskyldige att blott färdas till och ifrån det ställe, der arbetet med vägen pågår. Då befolkningen emellertid mer och mer börjat inse vigten och den obestriddliga, stora fördelen af väganläggningar och lättade kommunikationer, har den likväl villigt underkastat sig dessa uppoffringar, de der i någon mån underlättats och möjliggjorts af de goda år, som under en del af perioden varit rådande och af derunder inträffad förbättrad penningetillgång. Ofvan antydda förhållanden i afseende å den ringa folkmängden m. m. göra ock, att underhållet af vägarne både sommar- och vintertid är i lappmarken vida mer betungande än i öfriga delen af länet. Den *till ploglagen* inom länet *utgående årliga ersättningen* har under perioden varierat emellan 150 och 450 kronor per mil.

Inom lappmarken har under perioden anlagts en mängd *gästgifverin* och *skjutsstationer*, hvadan gästgifveriens antal i länet vid 1875 års slut uppgick till 95, deraf 86 med skjutsentreprenad. Vid ungefär hälften af dessa utgår skjutslegan med 1 krona 60 öre per mil. De vid de allmänna vägarne å nedra landet boende jordegarn, hvilka genom sin närbelägenhet hafva framför de aflägsnare liggande lättad i utgörande af skjutsnings- och sommarväghållningsbestyren, äro deremot underkastade ej allenast besvär med inqvartering utan ock nödvändigheten att utgöra ploglag, till följd hvaraf dessa onera torde vara i det närmaste någorlunda jemt fördelade i berörde del af länet. Skjutsentreprenörerna åtnjuta större eller mindre årlig ersättning af skjutslagen, hvilka i sin ordning af de till skjutsningstungans underlättande, der den befines tryckande, af riksdagen anvisade medel erhållit väl behöfliga bidrag.

Äfven skjutsningsbestyret i lappmarken är i följd af derstädes under senare åren anlagda nya häradsvägar till betydlig längd och af nödvändigheten att vid dem anlägga skjutsstationer, ganska tryckande, särdeles som hästarnes antal i många skjutslag är ringa och hästarna jemväl måste användas vid snöplogning.

Riksdagens ofvanberörda, under flere år beviljade, *anslag till skjutsningstungans underlättande* har visserligen till någon del ledt till det dermed åsyftade ändamålet. Men då den grund, enligt hvilken anslaget fördelas emellan skjutslagen, icke är för länet fullt lämplig, emedan förhållandena inom vissa delar af länet, såsom exempelvis i lappmarken, göra, att skjutsningsbesväret der är ojemförligt mera tryckande än å andra ställen inom länet, utan att likväl sådant kan bedömas af entreprenadsummornas storlek i förhållande till skjutslagens förmedlade mantal, så skulle det vara af stort gagn, om en bestämd summa af allmänna medel ställdes till länsstyrelsens förfogande för att efter landstingets hörande användas till skjutsningstungans underlättande, der den är mest tryckande. Önskligt vore ock, att riksdagens oförmälda årliga anslag blefve förhöjdt.

Postskjutsen inom länet bestrides dels af skjutsentreprenörerna vid gästgivarvärdarna dels af andra vid postvägarne boende hemmanssegare. Postgången efter allmänna landsvägen är numera vintertiden daglig, men sommartiden inskränkt till 4 dagar i veckan, under hvilken sistnämnde del af året post likväl befordras med flere af de från Stockholm direkte till länet gående ångbåtar. Under perioden hafva *poststationer* blifvit anlagde i Byske, Ursviken, Löfånger, Säfvar och Djupviken.

Telegrafstationer äro under qvinvennet inrättade i Byske och Löfånger. Råtans telegrafstation har under de tvenne senaste åren varit stängd under vintermånaderna, då den i stället varit förlagd till och hållits öppen i Skinnarbyn invid Bygdeå kyrka.

Varuforsling kan icke sägas varit näringsgren för någon del af länets befolkning. Jernvägar finnas icke inom länet.

B) *Sjökommunikationer*. Af de inom länet hemmahörande *segelfartyg* användas de flesta till fraktfart på utländska farvatten och endast några få af mindre drägtighet gå emellan länets hamnar samt Stockholm och andra inrikes orter. Varutrafiken ombesörjes således nästan uteslutande af *ångbåtar*, och hafva under perioden de rederin inom länet tillhörande ångbåtarna "Uman", "Vesterbotten" och "Norrländ", äfvensom ångarne "Njord", "Thule", "Luleå", "Piteå", "Haparanda", "Hermelin", "Norrbotten", "Vilhelm Rööhs" och "Blixt" gjort reguliera turer på orter inom länet.

Särskild, för länet inrättad, *assuransförening emot sjöskador* finnes icke, utan äro de flesta af länets fartyg fortfarande assurerade i Norrlands sjöassuransförening, hvars direktion har sitt säte i Hernösand.

På Umeå och Skellefteå elfvar underhålles trafiken af *små ångbåtar*, enär af ofvanberörde större ångare ingen kan gå uppföre Skellefteå elf, samt endast "Vesterbotten", "Norrländ", "Vilhelm Rööhs" och "Blixt" i allmänhet uppgå till Umeå stad. Under perioden är anskaffad en ny ändamålsenlig *bogsrensingsbåt* benämnd "Holmsund", hvilken, stationerad i närheten af Umeå elfs utlopp, är afsedd att vid förefallande behof kunna biträda med bogseringar och bergande af i nöd stadda fartyg och besättningar.

Under perioden hafva egarne till de vid lastageplatserna Kylörn och Hörneåfjärden i och för *sjöfartens* bekvämlighet uppförda *brobänkar* och öfriga byggnader blifvit berättigade, att, i likhet med hvad som eger rum vid flertalet af länets öfriga hamnar, uppbära s. k. grundpenningar till belopp af 50 öre för hvarje nyläst af de fartygs drägtighet, som begagna sig af nämnde brobänkar och byggnader.

På grund af föreskriften i Kungl. förordningen den 8 Maj 1874 angående hamnordningar och andra ordningsföreskrifter för allmänna hamnarna i riket har länsstyrelsen under år 1875 till efterrättelse fastställt *hamnordningar* för Rundvikens, Lednåhalsens, Notholmens, Kylörns, Hörneåfors, Djupvikens, Holmsunds, Skeppsviks, Råtans, Sikeå, Gumbodaholmens, Kallvikens, Bureå, Ursvikens, Storkåge, Frostkåge, Furuögrundets och Åby hamnar.

Tab. N:o 9 a. C) *Sjöfart och handel*. Härjemte följer under N:o 9 a enligt föreskrifvet formulär upprättad uppgift om *sjöfart*.

Vid kusterna inom länet hafva följande *sjöskador* inträffat, nemligen: år 1871, finska skeppet *Amfion* törnade å grund och inkom derefter i Sikeå hamn; besättning, last och inventarier bergade; norska skeppet *Nordstjernen* grundstötte i

Qvarken och blef inbogseradt till Umeå fjärd, manskapet räddadt. År 1872, i Flensburg hemmahörande briggen *Ida* strandade utanför Nordmaling. År 1873 bergades i östra Qvarken ett fartyg med namnet *George Washington*. År 1874, strandade estländska skonerten *Post Runda*, barlastad; tyska briggen *Schiller* havererade vid Storbådan och inkom till Nordmalingsfjärden, der besättning och last bergades; svenska skonerten *Dido*, totalt förolyckad å ett skär invid Snöa fiskläge, dit besättningen med tillhjälp från land räddades.

De hufvudsakligaste *varubytena* inom länet utgöras fortfarande, å ena sidan, af skogsprodukter, såsom timmer, bjelkar, plankor, bräder, spiror, tjära, jern, pottaska, skinnvaror, smör, talg, ost, själspäck, fogel, lax och strömming, samt å den andra, af spanmål, salt, kaffe, socker, kramvaror, vin, spritdrycker, snus, tobak, hampa, tågvirke, diverse lyxartiklar m. m. En del af ortens produkter, såsom trävaror och tjära, försändas direkte på utlandet och de öfriga till hufvudstaden samt andra inrikes orter. Till länet inkommer direkte från utlandet salt, hampa, tågvirke, en del vin och spritdrycker, samt rågmjöl.

Uppgift å handlande inom länet år 1875 är intagen Tab. N:o 9 b. i tabellen N:o 9 b.

Då antalet *handlande* på landet vid förra periodens slut utgjorde 123 män och 12 qvinnor, med 27 manliga och 3 qvinliga biträden, har antalet deraf under perioden ökat till 195 handlande män och 17 qvinnor, med 49 manliga och 6 qvinliga biträden.

Förutom de i sistnämnde tabell upptagne handlande finnas å landet dels handelsföreningar och dels enskilda, allmogeklassen tillhörande, personer, de der idka handel. En stor del af dessa äro kringresande krämare och åstadkomma, såsom här ofvan blifvit anmärkt, mycken skada, särdeles som flere af dessa "af-färsmän" hufvudsakligen egna sig åt vinhandel och derjemte öfva otillåten försäljning af spritdrycker.

I fråga om *frimarknaderna* åberopas hvad derom blifvit anfördt under N:o 2, rubriken "Invånare", hvaraf framgår, att frimarknaderna liksom ock de s. k. likvidationsmötena numera äro öfverflödiga och hufvudsakligen utgöra tillfällen till folksamlingar för ungdom, tjenstefolk och arbetare, de der på bjefs och öfverflödsartiklar då förstöra möjligen egande små besparingar och ofta under fylleri, slagsmål och öfverdådigt körande störa ordningen och lugnet på marknadsplatsen och i dess närhet. De egentliga affärer, som vid dessa tillfällen uppgöras, äro jemförelsevis obetydliga. Härifrån böra dock marknaderna i Lycksele undantagas, enär vid dem ganska stora varubyten ega rum.

Nedan intagna tabell utvisar de för hvardera af åren 1871—1875 enligt tulljournalerna till länets hamnar *inkomna* partin diverse *spritdrycker, vin, kaffe och socker*.

Sammandrag öfver vissa varor inkomna till hamnarna inom Vesterbottens län under åren 1871—1875.

År.	Bränvin och sprit.				Vin.	Kaffe.	Socker.		
	Bränvin.	Arrak.	Konjak.	Rom.					
K a n n o r.				S k å l p u n d.					
1871	179,532		587	7,497	2,002,50	20,714	18,374	780,432	485,021
1872	251,901,44		283	8,316,50	3,819,50	23,678,50	29,487	669,782,50	457,280
1873	208,383,09		682	12,775	4,896,50	34,509,75	37,036	804,514,15	643,423
1874	296,166,90		2,170	13,417	7,352,50	49,104	63,581	874,214,50	698,261
1875	147,198,20		364	13,885,10	2,532,30	43,600,30	34,103	745,622	663,234

Då nu dessa varor äro att i allmänhet anse såsom öfverflödiga och till stor del skadliga, måste man med bekymmer och ledsnad finna, hurusom högst ansenliga penningebelopp utgå från landet, hvilka skulle kunna på ett vida nyttigare och förständigare sätt användas till främjande af befolkningens ekonomiska och sedliga utveckling och välstånd. Anmärkningsvärdt är, att under år 1874, då trävarukonjunkturerna voro särdeles gynnsamma, importen af omförmälda öfverflödsvaror var utan jemförelse störst under hela perioden.

I Umeå stad hafva under sista qvinnevanniet funnits ett schweitzeri, ett bränvinsminuthandels- och 2:ne utskänkningsställen, hvilka sistnämnda under de två senaste åren ökats till ett antal af tre. Intill den 1 Oktober 1875 har all *minuthandel med och utskänkning af bränvin* i nämnde stad fortfarande varit upplåten åt ett bolag, som åtagit sig att till staden lemna all vinst af rörelsen, hvilken vinst således skolat ingå i stadskassan, med afdrag af landstingets och hushållningssällskapets andelar deri. I Skellefteå stad har funnits blott ett minuthandels- och ett utskänkningsställe för spritdrycker.

Sedan de rättigheter till minuthandel med bränvin, som utöfvats i Lycksele kyrkoby, Lefvar by i Nordmalings socken och Gammelbyn i Burträsk socken, samt bränvinsutskänkningsrättigheten i Ursvikshamn under perioden upphört, har från hösten 1874 någon annan lofgifven minuthandel med eller utskänkning af bränvin å landet ej utöfvats än den utskänkningsrörelse, som från forno varit förenad med gästgifverihållningen i Nyby i Nysätra socken, och den utskänkning af bränvin, som länsstyrelsen på framställning af vederbörande militärchef årligen tillåtit under de möten, som Vesterbottens fältjägarer korps hållit å vanlig mötesplats. Hvarken å landet eller i länets städer är rättighet beviljad till s. k. mindre partihandel med bränvin. Och kommer den i Kungl. förordningen den 18 September 1874, angående försäljning af bränvin och andra spritdrycker intagna föreskrift om mindre partihandel med bränvin och sättet för erhållande af rätt till dylik handel, otvifvelaktigt att hafva en välgörande verkan i afseende å inskränkningen i bränvinsförbrukningen å landet, hvartill början redan visat sig.

Uppgift angående *handel med bränvin och andra spritdrycker* inom länet för året 1874—1875 lemnas härnedan:

Summa afgifter. Kronor.	F ö r d e l n i n g.										
	Till städerna. Kronor.		Till Kungl. hushållningssällskapet. Kronor.		Till landstinget. Kronor.		Till länet. Kronor.		Uppbördsprovision. Kronor.		
29,000	48	15,754	67	6,231	08	6,231	08	726	00	57	65

Några s. k. *nykterhetsvärdshus*, der mat, kaffe och andra icke spirituösa drycker tillhandahållas mot betalning, hafva under perioden funnits både i städerna och på landet.

Den fördelaktiga inverkan, som de under perioden erhållna mer och mindre goda skördarna, i förening med de höjda trävaruprisen, utöfvat på befolkningens ekonomiska ställning, torde i någon mån kunna bedömas af här nedan intagna uppgifter:

Bränvinshandel. Lagsökningar.

	Antal hos länsstyrelsen lagsökta personer.	Antal afgjorda utskänkningsmål.	Till betalning ådömdt belopp. Kronor.
år 1871	5,331.	1,242.	165,006.
» 1872	3,337.	709.	83,724.
» 1873	2,943.	444.	57,852.
» 1874	1,158.	386.	66,302.
» 1875	1,072.	850.	399,935.
Summa 13,841.	3,631.	772,819.	
ell. i medelt. årligen 2,768.	726.	154,564.	

Enär under nästföregående femårsperiod antalet i medeltal årligen varit: af lagsökta personer 8,946 och af afgjorda utskänkningsmål 2,999, samt utdömda beloppet i medeltal utgjort 393,581 kronor per år, så framgår häraf och vid jemförelse med förhållandet härutinnan under sistförflutna period, att befolkningens ställning, hvad utkomsten beträffar, väsentligen förbättrats. Anledningen dertill, att under år 1875 det utdömda beloppet finnes vara jemförelsevis stort, är den, att Sävenäs aktiebolag, numera försatt i konkurstillstånd, genom utslag ålades att till Göteborgs handelskompani utgifva 250,000 kronor, hvilket äfven inverkar på nedanstående uppgift, i hvad rörer sammanlagda utdömda summan af de år 1875 till kronofogdarne, i och för verkställighet, inlemnade *exekutorial*:

År.	Antal exekutorial, för verkställighet inlemnade till kronofogdarne.	Summa af det i motstående antal exekutorial utdömda kapital jemte expenser.	Summa under året redovisadt kapital, jemte expenser.	Summa till nästa år balanseradt kapital, jemte expenser.			
1871.....	1,025	147,776	22	135,351	94	42,599	44
1872.....	647	71,190	12	90,122	12	22,534	13
1873.....	443	84,475	56	87,313	43	12,538	40
1874.....	451	72,132	13	68,614	52	11,056	92
1875.....	709	393,252	21	372,915	79	25,173	41
Summa ell. i medeltal årligen.....	3,275	768,826	24	754,317	80	113,902	30
	655	153,765	25	150,863	56	22,780	46

År.	Exekutivt försålda fastigheter.		
	Antal.	Försäljningssumma.	
1871.....	49	64,679	50
1872.....	22	22,266	—
1873.....	12	32,727	—
1874.....	5	10,910	—
1875.....	8	10,787	—
eller medeltal årligen.....	19	28,273	30

Uppgift rörande *restantiernas storlek vid kronouppbördsstämornas slut i länet*:

År.	Kronoskylder. Kronor.	
1871.....	8,009	39
1872.....	8,175	91
1873.....	6,002	75
1874.....	8,777	67
1875.....	8,018	42

Äfven dessa sistnämnde 3 tablåer, jemförda med dem af enahanda innehåll, som finnas intagna i senast afgifven femårsberättelse, ådagalägga, att välståndet bland befolkningen under nu ifrågasvarande period varit i tilltagande. Och har antalet af *konkurser* jemväl varit ringa.

5. Kameralförhållanden.

Tab. N:is 10 a o. b. I tabellerna N:is 10 a och 10 b bifogas härjemte föreskrifna uppgifter om hemman och jordlägenheter å landet, samt jordområde och egendommar i städerna.

Under perioden hafva inga hemman blifvit ur *ödesmål* upptagna och åtta *krononybyggen* till anläggning beviljade. 1,032 hemmansdelar äro *omförda från krono till skatte* och tillstånd har meddelats till 2 *hemmansklyfningar* samt 23 *hemmanssammanläggningar*. Och hafva inom lappmarken 5 kronohemman och 8 krononybyggen, i anseende till af innehafvarne åsidosatt fullgörande af föreskrifna byggnads- och odlingsskyldigheter, blifvit ur *kronans jordebok och räkenskaper uteslutna* samt de lägenheter, hvaraf de blifvit bildade, till kronans mark utlagda.

Genom de i föreskrifven tid och ordning hållna *ekonomiska besigtningarna* å kronohemman och nybyggen synes väl, som skulle flertalet af åboarne å dessa kronolägenheter fullgjort sina åboskyldigheter och vinlagt sig om lägenheternas uppodlande, så att innehafvarne deraf kunnat hafva sin torftiga utkomst. Men i de allra flesta fall har skogsafverkning härtill i väsentlig mån bidragit; och otvivelaktigt hafva nybyggesanläggningarna i allmänhet ingalunda främjat jordbruket och landets uppodling till den grad, som önskligt och afsedt varit, enär en ganska stor del af dessa lägenheter hufvudsakligen anlagts för skogens skull; och säkert är, att kronans skogar under tidernas lopp blifvit illa åtgångna af dessa kronohemmans- och nybyggesinnehafvare.

Uppgift angående *laga skiften* under åren 1871—1875 följer Tab. N:o 11. härjemte i tab. n:o 11.

Af densamma visar sig, att de sökta skiftenas antal under perioden varit mer än 3-dubbelt större än under nästföregående fem år, hvartill orsaken torde vara att söka dels i ökad penningetillgång hos den jordbrukande befolkningen och dels i densammas mer och mer vaknande insigt om skiftesförrättningarnas och de deraf beroende utflyttningarnas stora gagn och fördel. Och då laga skiftesåtgärderna i förening med de mer och mer tilltagande hemmansklyfningarna väsentligen bidraga till odlingens framsteg, måste ifrågavarande resultat anses såsom särdeles tillfredsställande och ingifva förhoppning derom, att, ehuru

de med laga skiften förenade kostnader äro ganska stora, hemmansåboarne inom de ännu oskiftade, men behörigen afvittrade, byalagen å nedre landet skola, i den mån tillgång gifves till bestridande af kostnaderna härtill, underkasta sig dessa skiften, såsom utgörande hufvudvilkoret för uppnående af ett ordnadt jordbruk och ett medel att åtminstone till någon ringa del hindra skogssköfvingen, hvilken, så länge skogen är oskiftad, månenstades fortgår, oaktadt det i lag stadgade ansvaret för afverkning till afsalu af skog från oskift mark, så vidt ej enhälligt öfverenskommelse derom träffas.

Inom lappmarken hafva laga skiften ännu ej förekommit; men man får hoppas, att, sedan afvittringen derstädes blifvit afslutad och de uppoffringar, som befolkningen måste vidkännas i och för vägbyggnader och kommunikationsmedlens underlåtande, blifva lindrigare än de nu äro, jordegaren äfven i lappmarken så småningom skall veta att tillgodogöra sig de stora fördelar för ett ordnadt jordbruk och en i allmänhet bättre skogshushållning, som laga skiftesförrättningarna medföra.

Sedan länsstyrelsen under perioden meddelat utslag dels angående *afvittringen* i Bygdeå och Nysätra socknar dels ock rörande tilldelning af mark inom Norsjö, Jörns, Burträsk, Nysätra, Bygdeå, Säfvar och Vännäs socknar af sågverk i ersättning för privilegierad stockfångst, så är afvittringen rörande alla kustsocknarna, eller hela länet med undantag af lappmarken, numera af länsstyrelsen pröfvad. I Degerfors och Bjurholms socknar är en del öfverloppsmarker lemnade beroende på afvittringen i Lycksele socken, och är frågan om användandet af öfverloppsmarkerna i Norsjö, Jörn, Nysätra och Vännäs beroende på Kungl. Maj:ts nädiga pröfning. Sedan Kungl. Maj:t föreskrifvit, att öfverloppsmarkerna i Löfångers socken skola försäljas, har denna försäljning under innevarande år egt rum. Men underdånig framställning om öfverloppsmarkernas i Burträsk och Bygdeå socknar användande har ej kunnat göras, emedan Kungl. Maj:t ännu ej pröfvat anförda underdåniga besvär angående tilldelning af mark åt sågverk i ersättning för privilegierad stockfångst inom nyssnämnda socknar. Likaså har förslag om användande af öfverloppsmarkerna i Vännäs icke

Tab. Litt. E.

Uppgift på de vid afvittringsverket i Vesterbottens län verkställda arbeten åren 1871—1875.

År.	A f m ä t t e			U t r ä k n a d e o c h b e s k r i f n e						O m r å d e s u t b r y t n i n g.										U t s t r ä k t a d e o c h r ö t t l a g d e r ä g n i n g e r o c h s k i f t e s l i n e r.	F o t.					
	Q v a d r a t r e f			Q v a d r a t r e f.						Q v a d r a t r e f.					M a n t a l å											
	I n t e g e r.	S k o g s m a r k.	S u m m a.	T o m t e r, å k e r o c h c i r k u l a t i o n s j o r d.	Å n g.	O d l i n g s m a r k.	S k o g s m a r k.	I m p e d i m e n t.	S u m m a.	T o m t e r, å k e r o c h c i r k u l a t i o n s j o r d.	Å n g.	O d l i n g s m a r k.	S k o g s m a r k.	I m p e d i m e n t.	S u m m a.	g a m l a h e m m a n.	n y b y g g e n.	t i l l k u n i n g s j o r d.	g a m l a h e m m a n.			k r o n o t o r p.	n y b y g g e n.	ö f v e r l o p p m a r k e r.	l ä g e n h e t e r.	s ä r s k i l d a l ä g e n h e t e r.
1871	34,141	903,698	937,839	3,453	30,876	6,303	409,048	276,218	725,898	5,997	31,083	3,422	1,015,024	708,879	1,764,405	7,87	1,08	4,53	59	47	3	106	—	—	—	2,381,770
1872	35,633	1,044,713	1,080,346	2,882	29,898	3,114	492,876	336,727	865,497	1,824	8,185	163	1,258,110	1,150,763	2,419,045	1,81	—	0,87	18	10	—	91	—	—	—	2,814,100
1873	44,680	1,394,340	1,439,020	2,609	33,766	2,703	1,072,934	715,964	1,827,976	—	1,481	—	880,141	1,021,170	1,902,792	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	160,100
1874	112,623	2,247,601	2,360,224	5,201	101,600	5,617	1,174,098	679,505	1,966,021	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,723,764
1875	43,411	1,943,847	1,987,258	4,515	80,762	6,710	1,229,092	1,103,360	2,424,439	5,717	46,829	3,672	448,482	438,316	943,016	13,35	0,71	1,35	33	13	—	9	—	—	—	943,148
Summa	270,488	7,534,199	7,804,687	18,660	276,902	24,447	4,378,045	3,111,774	7,809,831	13,538	87,578	7,257	3,601,757	3,319,128	7,029,258	23,08	1,79	6,75	110	70	3	206	—	—	—	8,022,882

kunnat afgifvas, enär Kungl. Maj:t ännu ej pröfvat gjord underdånig framställning om utbyte af mark, som blifvit både Baggböle sågverk och Anmarks by tillagd. Under ifrågavarande tid äro inom Lycksele socken, med Örträskis kapellförsamling, affattade 6,246,844 kvadratref; hvarjemte dessa kommuner blifvit beredde till skattläggning. Fredrika socken, innehållande en ytvidd af 1,261,583 qv.-ref, har undergått affattning och uti Åsele socken äro under sistförflutna året affattade 991,440 qv.-ref. Dessutom hafva under perioden utstakats rå- och skifteslinier inom Norsjö, Bygdeå, Nysätra, Lycksele, Sorsele, Malå, Stensele, Fredrika, Åsele, Vilhelmina och Dorotea socknar, till en längd af 5,930,690 fot, samt hufvudbas- och konnektionslinier inom de fyra sistnämnda socknarna till en sträcka af 2,638,498 fot blifvit utstakade, uppmätta och kartlagda.

Tabellerna Litt. E och F utvisa närmare beskaffenheten af de vid *afvittringsverket* i länet under hvardera af åren 1871—1875 verkställda arbeten äfvensom beloppet af de utaf statsverket för ändamålet under samma år tillskjutna kostnader.

I tabellen Litt. G redogöres för de år 1875 för *fastigheter* inom länet *influtna statsbidrag* m. fl. medel.

Befolkningen är i allmänhet, dock företrädesvis i första fögderiet och i lappmarken, punktlig och ordentlig i afseende å erläggandet på föreskrifna tider af sina utskylder, särdeles dem till kronan. Kronoutskylderna äro ock mindre tryckande än kommunalskatterna, ehuru äfven dessa senare numera blifvit mindre betungande än under förra perioden, då till följd af missväxt och dyr tid endast afgifterna till fattigvården inom flere kommuner uppgingo till högre belopp än det, hvartill hela kommunalskatten för närvarande der bestiger sig.

Tab. Litt. F. Uppgift på kronans kostnader för afvittringsverket i Vesterbottens län åren 1871—1875.

Ar.	Årsarvoden.		Arvoden enligt taxa o. d.		Arvodsförhöjningar, beräknade efter 500 kronor för helt år.		Ersättning för				Arvodestillökningar enligt särskilda nädiga beslut.		Utgifter						Summa.		
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	fönsteresor.	husrum under sommarhänderna.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	till godemån.	handläggning.	till särskilda personer och ändamål.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.		
1871.....	31,283	33	—	—	3,500	—	4,100	—	—	—	—	6,400	—	707	86	13,162	26	521	11	59,674	56
1872.....	31,575	—	—	—	3,500	—	4,200	—	—	—	—	6,380	—	1,376	11	18,672	55	453	25	66,156	91
1873.....	31,815	08	—	—	4,000	—	4,050	—	—	—	—	1,600	—	550	21	20,388	57	2,280	26	64,684	12
1874.....	16,450	—	43,215	28	4,000	—	5,100	—	900	—	—	1,613	33	1,718	43	33,490	06	690	68	107,177	78
1875.....	4,700	—	45,192	01	5,500	—	5,050	—	850	—	—	600	—	4,502	18	25,322	44	1,673	58	93,390	21
Summa	115,823	41	88,407	29	20,500	—	22,500	—	1,750	—	—	16,593	33	8,854	79	111,035	88	5,618	88	391,083	58

Tab. Litt. G. Tablå utvisande beloppet af de statsbidrag och allmänna onera, som utgått från fastigheter inom Vesterbottens län år 1875.

	Allmän beviljning.				Ständiga räntor.			Mantalspennningar.	Arrende-medel.	Folk-skole-afgift.	Summa Statsbidrag.
	Första Art.	Andra Art.	Tredje Art.	Summa.	Jordeboks- och hem-mantals-räntor.	Krono-tionde.	Summa.				
Kronohemman.....	329 80	765 24	—	1,095 04	2,997 28	812 23	3,809 51	329 80	69 60	—	5,303 95
Militie- och ecklesiastik-boställen.....	52 60	144 94	4 50	202 04	815 89	3 23	819 12	52 60	—	—	1,073 76
Krononybyggen och torp med frihetsår.....	476 60	242 88	—	719 48	—	—	—	476 60	—	—	1,196 08
Kronolägenheter, skattlagda efter savolaxska metoden.....	—	—	—	—	877 95	—	877 95	—	—	—	877 95
Do, hvarför ränta i smör eller penningar utgår.....	—	—	—	—	541 35	—	541 35	—	—	—	541 35
Kronofisken.....	—	3 35	—	3 35	—	—	—	—	2,590	—	2,593 35
Kronoskattehemman.....	6,996 20	8,398 48	4 50	15,399 18	45,979 95	19,883 21	65,863 16	6,996 20	—	—	88,258 54
Skatteboställen.....	8 20	20 48	—	28 68	211 42	40 99	252 41	8 20	—	—	289 29
Gårdar, backstugor och andra lägenheter.....	212 —	1,049 32	—	1,261 32	1 50	79 —	80 50	212 —	—	—	1,553 82
Skattefisken.....	—	34 66	—	34 66	1,380 —	—	1,380 —	—	—	—	1,414 66
Mjöl- och sågqvarnar.....	—	1,485 07	—	1,485 07	—	—	—	—	—	—	1,485 07
Egare och arbetare dervid.....	286 60	8,010 50	—	8,297 10	—	—	—	286 60	—	—	8,583 70
Bergverk, bruk och fabriker.....	—	440 90	—	440 90	—	—	—	—	—	—	440 90
Egare och arbetare dervid.....	249 —	1,838 75	—	2,087 75	—	—	—	249 —	—	—	2,336 75
Frälsehemman.....	8 60	25 30	5 33	39 23	2 75	53 76	56 51	8 60	—	—	104 34
Diverse personer, ej hörande till viss näring.....	3,071 40	19,338 50	5,990 95	28,400 85	—	—	—	3,071 40	—	—	31,472 25
Summa kronor	11,691 —	41,798 37	6,005 28	59,494 65	52,808 09	20,872 42	73,680 51	11,691 —	2,659 60	—	147,525 76

Föreskrifven uppgift å *kronouppbörden* inom länet under Tab. N:o 12. ifrågavarande fem år bifogas härjemte i tabellen N:o 12.

På grund af Kungl. Maj:ts nådiga kungörelser den 30 Maj 1873 har från och med år 1874 *bevillingstaxering* varit införd äfven i *länets lappmark* och hemmansrättan derstädes varit nedsatt från 10 kronor per mantal till 6 kronor 40 öre för helt mantal.

Ehuru allmogen i en del lappmarkssocknar hade blifvit uppskrämd för bevillingstaxeringen och därför satte sig emot den sammans införande derstädes, är befolkningen likväl numera med ifrågavarande beskattning belåten, enär den funnit, att utskylderna till kronan derigenom icke blifvit i nämnvärd grad höjda samt att åtgärden var grundad på rättvisa och billighet.

Bevillingstaxeringens införande i lappmarken har ock derutinnan varit en fördel, att kommunalförfattningarna der numera kunnat vinna tillämpning, hvilket, i den mån kändedom om dem varder mera allmänt spridd och deras nytta och användbarhet insedd, bör hafva ett välgörande inflytande på kommunernas andliga och materiela utveckling. Kommunalutskylderna i flere af lappmarkssocknarna hafva, om man till dessa utskylder hänför vägbyggnadsarbeten och vägunderhållet jemte skjutsningsbesväret, varit ganska tryckande.

I tabellen Litt. H innehålles uppgift å *landstingets inkomster och hufvudsakliga utgifter* under femårsperioden.

6. Politi.

Vid högre *elementarläroverket* i Umeå stad äro anställda en rektor, fem lektorer, 8 ordinarie adjunkter, 2 vikarierande adjunkter, jemte lärare i musik och sång, teckning och gymnastik. Lärjungarnes antal har utgjort:

år 1871, vid kalenderårets slut	160.
» 1872, d:o d:o	150.
» 1873, d:o d:o	151.
» 1874, d:o d:o	142.
» 1875, d:o d:o	159.

Folkundervisningen i nämnde stad meddelas i två folkskolor, en för gossar och en för flickor, med hvilken senare är förenad en slöjdskola för flickor, samt uti två småbarnsskolor, hvartill komma 7 enskilda skolor. Antalet af barn i skolåldern under sistlidet år var 185 gossar och 173 flickor eller tillsammans 358. Af dessa åtnjöto 139 undervisning i folkskola, 48 i småbarnsskola, 42 i allmänt läroverk, 74 i enskild skola och 55 i hemmet.

Undervisningen vid det *treklassiga läroverket* i Skellefteå stad uppehålles af en rektor och tvenne kolleger, hvilka alla

numera aflönas af staten; hvarjemte i Skellefteå stad finnes en af kommunen bekostad småbarnsskola och tvenne enskilda dylika skolor.

I fråga om *folkskoleväsendet* inom länet i sin helhet åberopas följande tabell Litt. I.

I denna tabell äro icke *lappska befolkningens barn* upptagna, enär för deras undervisning finnas särskilda skolor, der barnen dels under 2 års tid erhålla vård, underhåll och undervisning och dels endast under läseterminerna undfå kost och undervisning. Dessa skolor underhållas till en del genom särskilda donationer, till en del genom svenska Missionssällskapet och till en del genom bidrag från femöreföreningen, samt äro förlagda i Tannsele by af Lycksele socken, i Bastuträsk och Skarfsjö byar af Stensele socken, i Bäskele och Dalasjö byar inom Vilhelmina socken och i Gafsele by i Åsele socken, varande den s. k. Skytteanska skolan numera flyttad från Lycksele till Tärnafors i Tärna kapellförsamling.

Orsaken dertill, att antalet af i *skolåldern* varande barn enligt tablån ej står i jennare proportion till folkmängden, är den, att skolåldern har, med anledning af de intill 1875 års

Tab. Litt. H. Uppgift angående Vesterbottens läns Landstings inkomster och väsentligaste utgifter under åren 1871—1875.

Ar.	Landstingskatt.		Brännvinsförsäljningsafgifter.		Grunden för landstingskattens utgörande						Landstingets väsentligaste utgifter.							
					i 1:a fögderiet och Umeå stad		i 2:a fögderiet pr bevillningskrona		i Lappmarks-fögderiet		Kostnad för landstingets sammanträd och öfriga förvaltningskostnader.	Folkundervisningen.	Sjukvårdsinrättningar.	Jordbruk.	Huslörd.	Boskapskattel.	Dotternas barns vård.	Fiskerieringen.
					pr bevillningskrona		för jordbruksfastigheter.	för andra beskattningsföremål.	för jordbruksfastigheter.	för andra beskattningsföremål.								
					för jordbruksfastigheter.	för andra beskattningsföremål.												
1871.....	14,711	69	3,512	09	78	39	1	4	52	2,265 Kr. 84 öre af landstingskattens hela belopp.	3,626	35 300	2,000	7,155	500	1,000	800	
1872.....	10,603	27	3,173	12	54	27	—	68	34	1,507 Kr. 10 öre af landstingskattens hela belopp.	2,541	87 500	1,000	6,706	70	500	—	
1873.....	14,868	31	3,283	12	48	24	1	24	62	20 procent af landstingskattens hela belopp.	2,413	58 500	5,131	7,041	18 600	500	1,000	800
1874.....	12,120	94	2,423	73	46	23	—	58	29	D:o d:o d:o	2,316	88 800	884	50	6,490	400	500	1,000
1875.....	16,272	03	5,917	38	56	28	—	90	45	Pr bevillningskrona.	2,790	81 800	3,106	5,435	750	500	250	—

slut gällande föreskrifter, räknats olika efter hvarje skolråds derom en gång fattade beslut. Så t. ex. har den räknats i Åsele från 6 till 16 års ålder, i Tärna från 10 till 15 år o. s. v. Från och med innevarande år kommer i detta afseende likhet att öfver allt ega rum.

Folkskoleväsendet inom länet har under perioden fortfarande varit föremål för landstingets uppmärksamhet och har landstinget för nämnda ändamål anslagit: år 1871, 300 kronor; för hvardera af åren 1872 och 1873 500 kronor; samt för hvardera af åren 1874 och 1875 800 kronor. Dessa medel hafva användts dels till småskolelärares och småskolelärarinnors utbildning medelst genomgående af en lärokurs hos någon skicklig skollärare samt dels till premier och, der så erfordrats, till understöd åt eleverna. I sådant afseende har länet sedan 1874 års början varit fördeladt i trenne, med området för fögderien

sammanfallande, distrikt, inom hvilka ifrågavarande undervisning till skollärares och lärarinnors utbildning i tur egt rum, under tillsyn af ett utaf landstinget årligen utsedt s. k. *länskolråd* inom distriktet; hvaremot den i förra femårsberättelsen omfördälda folkskoleöfverstyrelsen för länet enligt landstingets beslut år 1873 skulle upphöra.

Antalet af de under perioden *utexaminerade småskolelärares och lärarinnor* inom länet har utgjort tillsammans 48.

Förutom de af kommunerna ordnade folkskolorna, hafva dylika *undervisningsanstalter* blifvit inrättade och *bekostade af egarne till åtskilliga bruksegendomar och sågverk*, såsom vid Robertsfors och Olofsfors bruk, Baggböle och Rundviks sågverk, samt Holmsunds lastageplats, vid hvilka skolor dock uteslutande eller åtminstone hufvudsakligen de vid verken anställda arbetarnes barn erhålla undervisning.

Tab. Litt. I. Öfversigt öfver Folkskoleväsendet, vid utgången af år 1875, enligt inkomna uppgifter.

Församlingens namn.	Summa folkmängd.	Barn inom skol-åldern.			Barn som bevistat socknarnas skola.			Procent af barn inom skolåldern som bevistat skolan.	Antal skolor inom socknen.			Den ambulatoriska skolans återkomst till samma ställe.	Skolkasans be- hållning. Kronor.	Stats- bidrag. Kronor.	
		Gossar.	Flickor.	Summa.	Gossar.	Flickor.	Summa.		Pasta.	Ambula- toriska.	Summa.				
Nordmaling	6,562	525	516	1,041	—	—	876	84	2	9	11	{ Hvarje af de ambulerande småskolorna har tre läsrotar och användas 12 veckor på hvarje rote.	4,894	67	960
Bjurholm	2,857	275	306	581	46	30	76	13	1	—	1	.....	—	—	300
Vännäs	3,032	229	209	438	75	86	161	37	—	1	1	Hvart år.....	106	47	300
Degerfors.....	4,794	408	425	833	240	248	488	59	1	2	3	En gång hvarje år.....	798	75	1,000
Umeå landsförsamling.....	11,555	1,185	1,201	2,386	538	479	1,017	43	3	4	7	Ungefär hvart annat år.....	346	96	2,140
Umeå stads- do	2,573	185	173	358	158	154	312	87	4	—	4	.....	138	90	950
Sälvar med Holmön.....	3,479	243	254	497	155	163	318	64	1	—	1	.....	239	17	720
Bygdeå.....	5,251	429	438	867	180	224	404	46	2	3	5	Hvarje år.....	3,205	13	500
Nysätra.....	2,890	316	291	607	—	—	385	63	—	4	4	{ För ambul. såväl folk- som småskolor: Den ena efter 1 år och 11½ veckor. Den andra efter 1 år 9 veckor.	6,930	97	800
Burträsk.....	6,325	686	708	1,394	—	—	691	50	1	7	8	Hvartannat år.....	505	34	900
Löfvinger.....	3,895	300	343	643	—	—	614	95	—	7	7	Do	1,323	15	1,000
Skellefteå.....	14,121	1,658	1,381	3,039	—	—	2,261	74	1	31	32	{ Inom 2 rotar hvarje år, inom 3 hvartannat år; af småbarns- skolorna äro en del stationära hvarje år, vid andra läses 6, 4 och 2 månader hvarje år.	11,619	74	3,150
Byske.....	5,562	572	554	1,126	—	—	642	57	1	7	8	Hvartannat och hvarje år.....	3,666	22	850
Norsjö och Jörn.....	4,999	339	346	685	—	—	493	72	1	4	5	Efter ungefär 1½ år.....	1,206	72	1,020
Malå.....	1,088	90	82	172	—	—	168	98	1	2	3	2 à 3 gånger om året	—	—	730
Lycksele.....	4,708	352	395	747	—	—	557	75	1	6	7	En gång om året	—	—	900
Örträsk.....	689	63	76	139	—	—	60	43	1	1	2	Två gånger om året.....	—	—	256
Sorsele.....	1,715	122	117	239	—	—	239	100	1	7	8	En gång om året	—	—	1,080
Stensele.....	1,652	181	193	374	—	—	250	67	2	2	4	Hvartannat år.....	357	—	400
Tärna.....	762	53	57	110	—	—	12	11	2	—	2	.....	—	—	120
Åsele.....	2,527	310	279	589	—	—	226	38	2	1	3	En gång om året	651	93	400
Fredrika.....	851	127	112	239	—	—	139	58	—	2	2	Do	—	—	530
Vilhelmina.....	4,210	324	316	640	—	—	117	18	1	2	3	Do	92	—	790
Dorotea.....	1,946	205	203	408	—	—	276	68	—	2	2	Do	144	50	460
Summa	98,043	9,177	8,975	18,152	—	—	10,782	59	29	104	133	.....	36,227	62	20,257

Det är möjligt, att folkskolebildningen inom länet på senare åren gjort framsteg, men det är dock otvivelaktigt, att densamma på landsbygden i allmänhet befinner sig i ett föga tillfredsställande skick. De af landstinget för ändamålet vidtagna åtgärder och anslagna medel hafva, såsom det vill synas, icke medfört de resultat man deraf väntat. I en och annan kommun finnes ej ens fast skola. I anseende till den stora yta, på hvilken befolkningen är spridd, och de milslånga afstånden emellan byarne är det svårt och på flere ställen omöjligt, att, med det nuvarande otillräckliga antalet skolor och skollärare, barnen kunna erhålla behörig skolundervisning. Antalet lärare, kanske i främsta rummet småskolelärare och småskolelärarinnor, bör ökas, likaså dessas kunskapsmätt. Likaledes är det af behof påkalladt att för länet tillsätta en särskild folkskoleinspektör eller instruktör, hvilken hade att uteslutande egna sig åt tillsynen öfver — och ledningen af — folkskoleundervisningen; ty det ligger i sakens natur, att de nuvarande folkskoleinspektörerna, som i allmänhet äro prestmän, äro tvungna att egna sig hufvudsakligen åt sin presterliga tjänstebefattning och icke medhinna att vid de resor, som de i och för folkskolorna göra inom distriktet, med önskvärd noggrannhet kontrollera dessas beskaffenhet, meddela de råd och föreskrifter samt vidtaga de rättelser, som kunna vara erforderliga.

Vid länets *landbruksskola* i Yttertafle har under perioden föreskrifvet antal lärlingar åtnjutit den undervisning, som i reglementet är stadgad. Svårighet att erhålla nödigt antal lärlingar vid skolan har icke mött. Det hufvudsyfte, som med landbruksskolan afsetts, eller bildandet af kunnige jordbrukare, synes hafva vunnits, ehuru en del af de från skolan utgångne lärlingarne icke egnat sig, åtminstone till en början, åt jordbruk, utan erhållit anställning och sysselsättning på annat sätt.

Hvad *husslöjden* angår, utöfvas densamma temligen allmänt af den qvinliga befolkningen på landsbygden, hvarvid hvarjehanda väfnader dels af hemsunnen ull och lin dels ock af inköpt bomullsgarn tillverkas, hvarförutom qvinnorna sysselsätta sig med sömnad, stickning, virkning m. m. Den qvinliga delen af befolkningen, hvilken skötseln af hushållet och ladugården äfven tillkommer, är sålunda under dagen i full verksamhet. Männen deremot, hvilka vintertiden, medan dagsljuset varar, hufvudsakligen sysselsätta sig med hemforsling af ved och foder, arbete i skogen m. m., äro under de långa, mörka aftnarne och morgnarne i allmänhet ej så verksamma, som önskligt och för dem sjelfva och deras omgifning nyttigt vore. De sakna likväl icke fallenhet för husslöjd, tillverka båtar, prämar, jordbruksredskap, åkdon, möbler, samt diverse andra arbeten, hufvudsakligen af trä.

För att afhjelpa detta missförhållande och uppmuntra husslöjden, så naturlig för skogsbygden och för en befolkning, som under en lång tid af året saknar tillfälle att befatta sig med jordbruket och dermed närmast sammanhängande göromål, har länets hushållningssällskap sökt vidtaga för ändamålet lämpliga åtgärder, hvaribland må nämnas, att på nämnda sällskaps beaktad Civilingeniören Ramström under en tid af 3 månader år 1872 meddelade *undervisning* här i staden i *handaslöjd*, såsom korg- och halmflätning, s. k. löfsågning, förfärdigandet af arbeten af borst, listtofflor, äfvensom arbeten af jerntråd m. m. Härigenom väcktes åtminstone till någon del intresset för

hus- och handaslöjden. Och år 1873 anordnades i Umeå stad af hushållningssällskapet en *industriutställning* för länet, hvarvid till täflan utställdes 213 nummer, premier utdelades och en del utställningsföremål försåldes för 524 kronor. Samma år öppnades i nämnde stad en *slöjdskola* för länet, i hvilken under nära 4 månader sju ynglingar erhöilo undervisning i åtskilliga till hus- och handaslöjd hörande arbeten. Vid uppvisningen erhöilo eleverna premier till belopp af 110 kronor, deraf 10 kronor för hvarje elev insattes i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalt. Från och med år 1873 har äfven landstinget årligen lemnat *anslag till husslöjdens upphjelpande* inom länet. År 1874 på sommaren hölls, äfvenledes i Umeå stad, under 3 dagar en för Vesterbottens, Vesterbottens och Norrbottens län gemensam, talrikt besökt, *utställning* af jordbruks- och andra redskap, alster af jordbruk och boskapsskötsel, af fiskerinäringen, af industri och husslöjd m. m., hvarvid voro utställda 845 nummer af olika föremål, pris utdelades till belopp af 1,325 kronor, samt utställda artiklar å auktion försåldes till belopp af 2,184 kronor.

Under vintern 1874—1875 var slöjdskolan i Umeå stad i gång nära 5 månader samt besöktes dels af 13 ordinarie manliga elever, till skolan sände och bekostade af en del länets kommuner, och dels af åtskilliga extra elever, manliga och qvinliga, hufvudsakligen från staden. Derunder förfärdigades 256 arbeten och utdelades vid skolans afslutande premier till belopp af 130 kronor. Sistnämnda år hölls, på föranstaltande af hushållningssällskapet, i Umeå stad och i 7 särskilda socknar inom länet talrikt besökta *praktiska föredrag om husslöjd* af Ornamentsbildhuggaren C. Ahlborn, hvarvid modeller, verktyg m. m. jemväl förevisades. För slöjdskolan i staden, som äfven i år varit i gång, har dess bestyrelse dels från bemälda Ahlborn och dels från andra håll anskaffat verktyg och modeller ej mindre för skolans behof än ock för att tilldelas de kommuner, som derom gjort framställning. Som eleverna vid skolan i allmänhet varit till åren komne och haft anlag och öfning på förhand i ett eller annat yrke, hafva resultatet af deras jemförelsevis korta undervisning i skolan varit ganska tillfredsställande. Flere af de från skolan utgångna eleverna äro afsedde till lärare i slöjdskolor inom socknarna, eller till meddelande på annat sätt af undervisning derstädes i husslöjd. Till ytterligare uppmuntran af husslöjden inom länet hafva vid de af hushållningssällskapet inom skilda delar af detsamma årligen hållna landbruksmöten, i förening med utställningar, premier till större och mindre belopp blifvit utdelade så väl för den manliga som för den qvinliga husslöjden. Inom Burträsk socken har under år 1875 en slöjdskola i mindre skala varit anordnad.

I Tab. Litt. K, L och M är uppgift intagen å de för hvardera af periodens fem år i länets cellfångelse samt kronohäkterna i Skellefteå och Lycksele förvarade *fångar*. Dessa kronohäkten öppnades: det i Lycksele den 1 Augusti 1871 och Skellefteå-häktet den 1 December samma år. Den märkbara minskningen af i länets fångelser under perioden intagne fångar härleder sig med all säkerhet från den större penningtillgång och de bättre konjunkturer, som under sistförflutna period varit rådande. De gröfre brottens antal har ej heller varit stort.

I Tab. Litt. N redogöres för *Vesterbottens enskilda banks* verksamhet under åren 1871—1875. Banken, hvars för-

sta oktroj tilländagick med sistnämnda år, har enligt Kungl. Maj:ts Nådiga kungörelse den 30 Oktober 1874 erhållit förlängd oktroj till utgången af år 1885, och äro afdelningskontor af banken numera inrättade i städerna Haparanda, Luleå, Piteå och Skellefteå, samt i Lefvar by af Nordmalings socken.

Angående de tvenne inom länet varande *sparbankerna* Tab. N:o 13 åberopas Tab. N:o 13. Deraf framgår, att antalet delegare, som vid 1870 års slut utgjorde 1,330, hade vid 1875 års slut ökat sig till 4,449, samt att delegarnes innestående behållning under perioden stigit ifrån 127,978 kronor till 686,105 kronor 61 öre.

Tab. Litt. K.

Uppgift å fångar i Vesterbottens länsfängelse under nedannämnda år.

År.	De, som för hvarjehanda brott undergått straffarbete i högst två år eller ådömdt fängelse.		Ransaknings fångar, som, efter det de blifvit dömda för gröfre brott, afsändts till allmän straffanstalt.		De, som i brist af böter undergått fängelse vid vatten och bröd eller fängelse.		Bysatte personer.		Transportfångar.		Intagne försvarslösa.		Summa.		Summa Summarum.
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	
1871.....	41	16	8	2	239	23	—	—	23	1	16	4	327	46	373
1872.....	27	8	2	1	94	7	—	—	16	—	16	5	155	21	176
1873.....	24	5	2	—	72	5	—	—	7	—	15	3	120	13	133
1874.....	26	6	1	1	49	8	1	—	11	2	23	4	111	21	132
1875.....	21	6	2	2	44	1	—	—	14	1	10	5	91	15	106
Summa	139	41	15	6	498	44	1	—	71	4	80	21	804	116	920

Bland de här ofvan upptagne försvarslösa hafva under nedannämnda år af länsstyrelsen blifvit såsom försvarslösa dömda och antingen afsände till allmän arbetsinrättning eller i fängelsot under ådömda tiden hällne:

	Män.	Qvinnor.
år 1871.....	1.	1.
» 1872.....	1.	1.
» 1873.....	1.	—
» 1874.....	6.	2.
» 1875.....	3.	1.

Öfriga härofvän upptagne försvarslösa fångar hafva antingen blifvit utur häktet frigit eller afsände till sina respektive hemorter.

Tab. Litt. L. Uppgift å antalet fångar, som under loppet af nedannämnda år varit intagne å kronohäktet i Skellefteå.

År	Transportfångar.		Ransakningsfångar.		De, som i brist af böter undergått fängelse vid vatten och bröd eller fängelse.		Summa.		Summa Summarum.
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	
År 1871	—	—	1	—	23	1	24	1	25
» 1872	3	2	4	1	176	23	183	26	209
» 1873	—	—	1	—	93	8	94	8	102
» 1874	6	—	6	2	65	2	77	4	81
» 1875	12	4	1	2	64	1	77	5	82
Summa	21	6	13	5	421	35	455	44	499

Tab. Litt. M. Uppgift å antalet fångar, som under loppet af nedannämnda år varit intagne i Lycksele kronohäkte.

År	Ransakningsfångar.		De, som i brist af böter undergått fängelse vid vatten och bröd eller fängelse.		Summa.		Summa Summarum.
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	
År 1871	2	—	18	1	20	1	21
» 1872	2	1	26	2	28	3	31
» 1873	6	1	14	1	20	2	22
» 1874	2	2	17	1	19	3	22
» 1875	1	1	14	1	15	2	17
Summa	13	5	89	6	102	11	113

Tab. Litt. N.

Uppgift angående Vesterbottens enskilda banks verksamhet under nedannämnda år.

År.	Antal lotteägare.	Grundfond.	Högsta beloppet utelöpande sedlar.	Insatt å depotionsräkning.	Uttaget å depotionsräkning.	Insatt å upp- och afskrifningsräkning.	Uttaget å upp- och afskrifningsräkning.	Utståendes kreditiv vid årets slut.	Vexlar köpte för	Summa af under året sålde postremissvexlar.	Utgifna lån.	Inbetalda lån.	Besparingsfond.	Reservfond.						
1871	220	1,700,000	1,746,505	919,710	797,100	2,420,144	46	2,379,845	07	230,080	4,793,667	83	3,579,380	98	1,414,320	1,458,074	13,500	—	91,896	74
1872	223	1,700,000	2,216,675	1,634,420	1,255,695	3,652,085	05	3,510,462	78	167,580	6,549,387	20	4,688,186	57	1,393,215	1,423,026	23,371	—	100,000	—
1873	233	1,700,000	2,953,635	2,248,920	1,822,700	4,171,020	32	4,101,104	69	220,810	9,337,114	09	5,199,649	16	1,407,490	1,348,595	34,703	35	110,000	—
1874	221	1,700,000	2,993,070	3,766,490	2,767,100	4,942,540	92	4,937,401	45	458,360	12,032,184	55	7,098,382	23	2,115,415	1,670,675	35,944	02	120,000	—
1875	222	1,700,000	2,212,630	3,666,620	3,572,520	3,957,481	23	4,053,853	46	714,300	10,618,587	18	6,028,315	50	2,671,205	2,398,185	73,414	42	140,000	—

Jemte återopande af hvad i senaste femårsberättelsen anfördes angående den inom länet bildade *Fosterländska föreningen*, meddelas, att föreningen under perioden sett sina bemödanden omfattade med välvilja, om ock icke i det mått, som föreningens goda syfte och mål förtjena. Lifräntesaken, om hvars befrämjande föreningen fortfarande hufvudsakligen vinnlagt sig, såsom det verksammaste medlet för vinnande af dess mål, allmänhetens och särskildt den s. k. arbetsklassens framtida betryggande mot nöd och brist, har visserligen icke synnerligen omfattats af dem det vederbort; men äfven hos dem synes blicken uti ifrågavarande afseende något klarna. I några lappmarkssocknar och vid sågverks- och bruksegendomar insättas i Stockholms ränte- och kapitalförsäkringsanstalt vissa belopp för hvarje barn, som födes, samt äfven årliga belopp för äldre personer, dels för vinnande af lifränta och dels för kapitalbildning till visst uppgifvet år. I Umeå stad har genom enskilda personers välgörenhet den der bildade *husbondeföreningen* kunnat under de 2 senaste åren insätta åtta kronor för hvarje barn, födt af mindre bemedlade föräldrar. I öfrigt fortgår ännu det förhållandet, att det egentligen är de mera bemedlade, som för sig och sina barn begagnat sig af nämnda ränte- och kapitalförsäkringsanstalt. Under år 1875 hafva genom föreningens hufvudstyrelse och kretsstyrelserna i socknarna af 232 personer, deraf 74 äldre delegare och 258 nya, blifvit insatta 4,954 kronor. De kända delegarnes antal i nämnda anstalt från länet utgör 451, med ett insättningsbelopp af 9,307 kronor. Verkliga antalet delegare inom länet torde dock kunna antagas vara omkring 600 med insatta 12,000 kronor. Antalet ledamöter i föreningen utgjorde vid sistnämnda års slut 141. Föreningens inkomster under åren 1871—1875 hafva uppgått till 638 kronor i ledamotsafgifter och ränta å kassabehållningen, och utgifter bestigit sig till 338 kronor, för tryck af stadgar, prospekter m. m. och omkostnader för till ränte- och kapitalförsäkringsanstalten afsända medel. Kassabehållningen år 1875 utgjorde 1,131 kronor.

Sockne- eller distriktsmagasin finnas i Burträsk, Löfångers, Nysätra, Bygdeå och Degerfors socknar, och uppgick behållningen vid 1875 års slut i Bygdeå socknemagasin till 1,505 kub.fot korn och i Degerfors magasin till 1,415 kubikfot samma sädeslag.

För förhållandet med så väl länets allmänna *brandstodsbolag* som ock *Skellefteå sockens brandstodsbolag* redogöres i Tab. Litt. O och P.

Tab. Litt. O. Vesterbottens läns brandstodsbolags ställning nedannämnda år.

År	Antal delegare.	Försäkrings- och ansvarighetsbelopp.		Antal brand-åkador.	Uttaxerade afgifter			
		Åbyggnader.	Lösören.		å 100 Kr.	för Åbyggnader.	å 100 Kr.	för lösören.
År 1871...	4,181	5,925,650	3,702,250	13	12 öre	7,107 ¹⁹	14 öre	5,181 ⁸²
" 1872...	4,273	6,032,510	3,737,650	4	9 "	5,429 ⁴⁸	3 "	1,121 ⁵²
" 1873...	4,319	6,198,990	3,799,880	5	5 "	3,099 ⁵⁰	7 "	2,660
" 1874...	4,529	6,586,580	4,031,090	10	7 "	4,610 ⁵⁶	10 "	4,031 ⁰⁹
" 1875...	4,732	7,188,430	4,294,220	11	10 "	7,188 ⁴³	20 "	8,588 ⁴⁴

K. M:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1871—1875. Vesterbottens län.

Ännu har väl brandförsäkringen inom länet ej blifvit så allmän, som önskligt och behöfligt vore, men likväl har isynnerhet länets brandstodsbolag år efter annat gått framåt. Delegarnes antal har i samma bolag under perioden ökat med 654. Försäkrings- och ansvarighetsbeloppet har under samma tid jemväl ökat, för åbyggnader med 1,379,130 kronor och för lösören med 486,630 kronor. Afgifterna hafva i medeltal utgjort: för åbyggnader 8,6 öre per 100 kronor och för lösören 11,6 öre. Utbetalda brandstodsersättningar af länets bolag hafva uppgått till 16,590 kronor för åbyggnader och 11,750 kronor för lösören, eller tillsammans 28,340 kronor. Förvaltningskostnaden har utgjort:

	för åbyggnader.	för lösören.
År 1871	1,700: 32.	1,653: 65.
" 1872	1,931: 70.	1,640: 90.
" 1873	1,690: 81.	1,675: 10.
" 1874	1,731: 78.	1,728: 54.
" 1875	2,089: 69.	2,095: 48.
Summa 9,144: 30.		8,793: 67.
		17,937: 97.

I flere fall har direktionen i sistnämnda bolag ålagt den ersättningsökande att med vådaed betyga, det elden ej af hans vanvårdnad eller vållande uppkommit; och rättgång vid domstol har äfven egt rum, hvilket i ett mål haft till påföljd, att domstolen dömt den ersättningsökande, som vållat brandskada, till ansvar för denna förseelse, med förpligtelse derjemte, att till bolaget återgålda af detsamma förskjuten brandstodsersättning 4,820 kronor.

För jordegarnes i länet *delaktighet i Norrlands hypoteksförening* redogöres uti Tab. Litt. Q.

Tab. Litt. P. Skellefteå sockens brandstodsbolags ställning under nedannämnda år.

År	Antal delegare.	Försäkrings- och ansvarighetsbelopp.		Antal brand-åkador.	Uttaxerade afgifter			
		Åbyggnader.	Lösören.		å 100 Kronor.	för Åbyggnader.	å 100 Kronor.	för lösören.
År 1871...	1,116	1,847,400	703,110	3	9,5 öre	1,755 ⁰³	8,7 öre	611 ⁶⁹
" 1872...	1,189	1,920,530	705,530	1	2,431 "	466 ⁸⁷	2,039 "	143 ⁸⁶
" 1873...	1,240	1,960,180	739,070	—	2 "	392 ⁰³	1 "	73 ⁹¹
" 1874...	1,302	2,006,600	746,620	2	3,5 "	702 ³¹	7,757 "	579 ¹⁵
" 1875...	1,352	2,057,720	752,810	1	2,354 "	484 ³⁸	1,358 "	102 ²³

Tab. Litt. Q. Uppgift angående delaktighet i Norrlands hypoteksförening m. m.

År	Antal delegare i föreningen.	Antal låntagare i föreningen.	Belåningsrätt för egendom		Egande delaktighet för:	Lån utestående för:
			af ett taxeringsvärde af	efter uppskattning eller värdering.		
År 1871	787	785	1,023,470	1,886,628	1,157,100	1,138,100
" 1872	814	811	1,049,770	2,164,122	1,278,900	1,263,700
" 1873	823	817	1,049,570	2,183,094	1,283,100	1,266,100
" 1874	828	817	1,051,870	2,195,528	1,285,800	1,267,300
" 1875	827	816	1,041,870	2,198,559	1,278,800	1,266,500

Skellefteå sockens *nödhjelpskassa*, hvaraf räntan i missväxtår kan användas till lindring i fattigvården, hade vid 1870 års utgång en behållning af 35,192 kronor 38 öre, de der vid 1875 års slut ökat sig till 43,262 kronor 48 öre, af hvilken summa 11,037 kronor 32 öre sistnämnda år likväl tillfallit den från Skellefteå utbrutna Byske socken.

Den i Bygdeå socken år 1863 bildade nödhjelpskassa hade vid 1870 års slut en behållning af 2,763 kronor 50 öre, som vid utgången af år 1875 vuxit till ett belopp af 6,045 kronor 80 öre, utlånade mot ränta och fullgod säkerhet.

Bjurholms socken eger en af affidne bruksegaren Erik Häggström i lifstiden donerad fond å 1,000 kronor, hvaraf räntan användes till bidrag för *beklädnad af fattiga barn*, då de beredas till begående af H. H. Nattvard.

För länets *nödhjelpskassas* tillgångar redogöres i följande tablä:

År	Kapitalbelopp.		Utestående utlånat belopp.		Influtna räntor.		Afskrifna.		Utgifter.	
	Å	Ö	Å	Ö	Å	Ö	Å	Ö	Å	Ö
År 1871.....	62,274	48	2,301	28	3,014	53	8,292	98	677	66
» 1872.....	63,697	41	2,087	41	2,459	26	583	66	357	50
» 1873.....	65,071	75	161	75	2,777	98	1,232	68	218	75
» 1874.....	67,570	—	—	—	2,567	97	—	—	200	—
» 1875.....	70,477	69	—	—	3,595	14	—	—	200	—

Kassans hela behållning är numera på deposition insatt i länets enskilda bank. De afskrifningar, som beviljades under periodens 3:ne första år, härleda sig från utlåningar, som egde rum under förra periodens missväxtår, då medel till större och mindre belopp måste till de nödlidande utlånas, utan att kassans direktion kunde vara alltför sträng med afseende å den säkerhet, som af de lånsökande erbjöds. De i Skellefteå, Burträsk, Löfångers, Nysätra, Bygdeå och Umeå socknar befintliga *rotebesparings- och invalidbeväringskassorna*, som vid 1870 års utgång tillsammans uppgingo till 77,050 kronor 21 öre, bestego sig vid 1875 års slut till 97,920 kronor 80 öre.

Det år 1844 i Umeå stad inrättade *sjömanshusets kassa* för beredande af understöd åt behöfvande och åldrige sjömän, deras enkor och barn, egde vid 1875 års slut en behållning tillgång af 57,226 kronor, hvaraf 5,000 kronor kommit sjömanshuset tillgodo på grund af förordnande utaf den sistnämnda år affidne handlanden A. F. Scharin Adolfsson.

År 1867, det svåra missväxtåret, bildades i Umeå stad en *Fruentimmers-skyddsförening* i ändamål att söka bereda arbetsförtjenst åt qvinnor och äldre barn inom de hushåll, der tillfälle till sådan förtjenst saknades och fattigdom var rådande. I föreningens plan ingick att uppköpa arbetsmaterialier, såsom lin, hampa och ull, som skulle förarbetas till garn och väfnader samt derefter försäljas. De årsafgifter, ledamöterna i föreningen åtog sig, voro på långt när ej tillräckliga för fyllande af föreningens penningbehof, ehuru antalet ledamöter till en början utgjorde 130. Föreningens syfte vann dock snart erkännande och understöd. Så hafva stadsfullmäktige lemnat ett räntefritt lån å 1,000 kronor, nödhjelpskomitén bidrog med gifva af 1,250 kronor och en enskild person med 450 kronor, hvarjemte på annat sätt insamlades 422 kronor. Med dessa understöd kunde föreningen icke blott börja och fortsätta sin gagnande

verksamhet utan ock af det belopp, som ej erfordrades för året, bilda ett mindre kapital, som gjorts räntebärande.

Föreningens verksamhet, i början af dess tillvaro ganska omfattande, har varit beroende af det större eller mindre behofvet af arbete; och utvisa räkenskaperna, att af föreningen utbetalda arbetslöner utgjort: år 1871, 484 kronor 29 öre; år 1872, 401 kronor 12 öre; år 1873, 286 kronor 27 öre; år 1874, 153 kronor 41 öre; år 1875, 77 kronor 56 öre. Föreningens behållning utgjorde vid 1875 års slut 2,475 kronor 56 öre.

Under återopande i öfrigt af hvad förra femårsberättelsen innehåller angående de i länet befintliga *lasaretten* i Umeå och Skellefteå, får länsstyrelsen i fråga om der intagne patienters antal, underhållskostnad m. m. hänvisa till följande tablä:

År.	Antal patienter		Patienternas underhållskostnad				Beloppet af kurhusafgift af hvarje mantalskrifven person.		Kurhusafgiften för lasarettedistriktet.	
	lasaretted.	kurhuset.	lasaretted.	kurhuset.	lasaretted.	kurhuset.	Å nedra landet.	I lappmarken.	Å	Ö
<i>Södra Lasarettet.</i>										
1871	96	32	1,191	86	591	78	25 öre	15 öre	5,714	45
1872	102	35	1,337	90	492	04	25 »	20 »	6,348	90
1873	84	27	1,749	44	439	76	{25 » för man 13 » » qvinna	{25 » för man 25 » » qvinna	5,354	62
1874	101	9	1,755	73	156	45	{28 » » man 14 » » qvinna	{28 » » man 14 » » qvinna	6,097	14
1875	141	22	2,291	78	357	59	{40 » » man 20 » » qvinna	{40 » » man 20 » » qvinna	8,879	10
<i>Norra Lasarettet.</i>										
1871	149	21	3,115	66	802	86	25 öre	15 öre	4,115	25
1872	172	35	3,148	98	570	79	25 »	20 »	4,241	10
1873	136	20	2,618	72	667	35	25 »	25 »	4,484	—
1874	226	6	2,759	95	186	61	50 öre för man o. 25 öre för qvinna		7,144	75
<i>Samsälda inrättningar.</i>										
1875	140	8	2,470	69			Dito	Dito	7,370	25

Efter det lön blifvit anslagen för en *provinsialläkare* i Åsele lappmark, med Åsele, Vilhelmina, Dorotea och Fredrika socknar såsom tjenstgöringsdistrikt, samt Åsele socknemän uppfört och inredt lämplig bostad för läkaren, blef nämnda provinsialläkaretjenst tillsatt i September månad förlidet år och tjensten tillträdd i början af påföljande Oktober månad. Provinsialläkarnes antal inom länet är således numera sex. Men med hänsyn till den tillökade folkmängden och läkaredistriktens stora yttnehåll är likväl behof för handen af flere läkare, om helsevården skall kunna blifva på ett fullt tillfredsställande sätt tillgodosedd. Umeå provinsialläkaredistrikt innehåller i genomskärning 15 å 20 mil, och från läkarens bostad till den längst bortliggande delen af distriktet utgör väglängden omkring 15 mil. En insjuknad person i denna affägsna trakt af distriktet eger i allmänhet ej tillgång till bekostande af en så lång resa

för läkaren, hvilken dessutom i de flesta fall ej torde hinna framkomma till patienten i rättan tid. Förhållandet är ungefärligen detsamma i Skellefteå och Nysätra läkaredistrikt och gestaltar sig ändå sämre i lappmarksdistriktena. Ifrågasvarande angelägenhet är af största vikt och förtjenar att allvarligen beaktas, ty mången nödgas förblifva sängliggande sjuk utan att kunna erhålla läkarehjelp och ett ej ringa antal sjuke får med säkerhet sätta lifvet till i brist af läkarevård.

För att i någon mån afhjelpa detta missförhållande, har länsstyrelsen på derom gjorda underdåniga framställningar blifvit i Nåder berättigad att förordna provinsialläkarna i Skellefteå, Nordmalings och Lycksele distrikt att tvenne gånger årligen å bestämda och kungjorda tider på allmän bekostnad

resa till de distriktet tillhörande, mera aflägsna kommunerna för att åt sjuka personer lemna råd och nödiga föreskrifter. I brist af kompetente sökande har, oaktadt Lycksele socken anskaffat och kostnadsfritt upplåtit tjenlig läkarebostad, provinsialläkaretjensten i Lycksele distrikt sedan förlidet års höst mäst uppehållas af icke legitimerad läkare. I Lycksele socken har under perioden funnits ett af socknemännen uppbyggt och underhållet sjukhus.

Inom länet äro för öfrigt tjenstgörande en *regementsläkare* och tvenne *stadsläkare*.

Enligt Kungl. Maj:ts Nådiga helsevårdsstadga för riket af den 25 September 1874 skall närmaste inseendet öfver och befattningen med *allmänna helsevården* på landet tillkomma

Tab. Litt. R.

Umeå stads inkomster och utgifter.

	I n k o m s t e r .							U t g i f t e r .					
	1871.	1872.	1873.	1874.	1875.	Summa.		1871.	1872.	1873.	1874.	1875.	Summa.
Tolagsmedel	1,497 ⁰²	1,699 [—]	1,408 ⁶⁶	1,395 ¹⁷	—	5,999 ⁸⁵	Till kyrkan, aflöningar åt kyrkoherde, klockare m. m.	5,579 ¹⁴	6,200 [—]	5,627 ⁴⁰	4,580 [—]	4,500 [—]	26,486 ⁵⁴
Hammedel	836 ⁴⁶	666 ⁹⁸	583 ⁷⁹	—	—	2,087 ²³	» skolorna	2,153 ⁰³	2,150 [—]	1,478 ⁹⁵	1,730 [—]	2,700 [—]	10,211 ⁹⁸
Vägmedel	498 ⁷⁶	66 ⁷⁰	87 ⁷³	—	—	653 ¹⁹	» fattigvården an- slagne	4,500 [—]	5,850 [—]	5,000 [—]	5,000 [—]	4,300 [—]	24,650 [—]
Mätarpennningar	6 ³⁷	14 ⁷¹	—	—	—	21 ⁰⁸	» skorstenfejaren ..	655 ³⁰	750 [—]	752 [—]	760 [—]	750 [—]	3,667 ³⁰
<i>Brännvinsmedel:</i>							Holmsunds telegraf- station	746 ⁶³	620 ³⁵	740 ²⁵	742 ⁵³	872 ⁹¹	3,722 ⁶⁷
Af skatten	4,657 ⁰⁶	4,679 ⁶²	5,101 ⁷⁹	5,208 ⁷⁴	15,061 ³⁵	34,708 ⁵⁶	Afkortningar å debi- terade utskylder ...	537 ⁶³	434 ¹²	263 ⁷⁸	235 ³⁴	485 ⁰⁸	1,955 ⁹⁵
» bolagets vinst	14,346 ²⁷	22,971 ⁴⁵	15,309 ⁹⁸	1,476 ⁰²	15,233 ⁵²	69,337 ²⁴	Utskylder för stadens jord	411 ²²	717 ⁹³	394 ³⁰	401 ⁵³	474 ⁴³	2,399 ⁴¹
<i>Afgifter uttaxerade:</i>							Aflöningar samt hy- resersättningar	9,318 ⁸³	8,618 ⁹⁹	9,225 ⁰⁶	9,250 ⁶⁶	9,716 ³³	46,129 ⁸⁷
Till kyrkan	5,156 ⁷³	5,641 ³³	5,722 ³⁹	4,757 ²¹	5,032 ⁶²	26,310 ⁷⁸	För fångars vård och underhåll	154 ⁸⁵	111 ⁹⁴	70 ⁷⁸	80 ⁸⁹	74 ³⁹	492 ⁸⁵
» folkskolorna	1,766 ⁰¹	1,943 ³¹	1,470 ⁹⁸	1,784 ⁶⁰	3,068 ⁰⁷	10,032 ⁹⁷	» söndagsskolan	200 [—]	200 [—]	200 [—]	300 [—]	300 [—]	1,200 [—]
» fattigvården	546 ⁷⁵	549 [—]	574 ⁵⁰	567 ²⁵	562 [—]	2,799 ⁵⁰	» afbetalning af stadens skuld för gymnastikhuset ..	625 ⁹²	626 ⁰⁴	625 ⁷⁴	625 ⁷⁴	625 [—]	3,128 ⁴⁴
» skorstenfejarens aflöning	833 ³⁵	212 ⁰¹	855 ⁹⁵	852 ⁷⁰	877 ⁴⁰	3,631 ⁴¹	» träplanteringar- nas vidmagthål- lande	500 [—]	500 [—]	450 [—]	300 [—]	350 [—]	2,100 [—]
Holmsunds telegraf- station	895 ⁹⁵	730 ²²	851 ⁶⁴	1,045 ⁰⁷	1,283 ⁹⁵	4,806 ⁸³	» reparation af stads- dens hus och byggnader	449 ²⁰	1,072 ⁹⁵	2,623 ²²	1,873 ⁷²	4,145 ⁷⁰	10,164 ⁷⁹
Donerade räntor	433 ⁸²	431 ⁹⁸	428 ³²	428 ⁴³	436 ¹⁰	2,158 ⁶⁵	» underhåll af stads- dens vägar	1,035 [—]	900 [—]	900 [—]	908 ⁵⁰	1,333 ³³	5,076 ⁸³
Arrendemedel	303 ⁸⁶	685 ³⁸	484 ²⁶	500 ⁰¹	558 ⁵⁰	2,532 ⁰¹	» renhållning m. m.	346 ²⁵	462 ⁸⁸	670 ⁷⁵	523 ⁴²	663 ⁸³	2,667 ¹³
Tullfrihetsmedel	46 ¹²	46 ¹²	46 ¹²	46 ¹²	46 ¹²	230 ⁶⁰	» gästgifveri och hållskjuts	640 [—]	390 [—]	790 [—]	790 [—]	895 [—]	3,505 [—]
Auktionsprovisioner ..	336 [—]	820 [—]	340 [—]	340 [—]	904 [—]	2,740 [—]	» gatulyssningen ...	413 [—]	1,054 ⁴⁹	901 ⁵⁰	587 ⁶³	750 [—]	3,706 ⁶²
Debiterade utskylder ..	6,145 ⁷¹	6,940 ³⁸	10,738 ²²	13,345 ⁷⁷	13,148 ⁸⁸	50,318 ⁹⁶	» brandstodsafgif- ter	1,353 ⁵²	1,353 ⁵²	351 ⁷⁰	312 ⁷⁰	312 ⁷⁰	3,684 ¹⁴
Kronans bidrag till brandvakt och eld- släckning	24 ²⁰	24 ²⁰	24 ²⁰	24 ²⁰	24 [—]	120 ⁸⁰	» skrifmaterialier, ljus och ved	191 ⁴²	171 ⁵⁰	292 ²⁹	333 ⁶³	375 ⁴⁷	1,364 ³¹
Bötesmedel	169 ⁵⁰	90 ⁵⁰	162 ⁸³	101 [—]	112 [—]	635 ⁸³	» brandsyner	155 ⁷⁵	115 ⁵⁰	122 [—]	124 ⁷⁵	118 ²⁵	636 ²⁵
Hyresmedel	200 [—]	379 ²⁵	591 [—]	1,320 [—]	2,317 [—]	4,807 ²⁵	» diverse	8,360 ⁹⁹	3,990 ⁴⁵	4,333 ⁷⁹	15,240 ⁷⁸	3,517 ²²	35,443 ²³
Räntemedel	263 ⁸²	49 ⁹⁵	178 ³⁷	902 ¹⁹	661 ⁰³	2,055 ³⁶	Behållning jemte re- stantier och for- dringar	11,049 ¹⁹	23,594 ⁶²	32,892 ⁸⁴	22,815 ⁵⁴	45,114 ⁶⁴	135,466 ⁸³
Diverse medel	198 ⁵⁰	194 [—]	150 ⁵⁰	530 ⁰⁴	232 ²⁰	1,305 ²⁴							
Ingående behållning från föregående år jemte utstående resterande medel ...	10,214 ⁶¹	11,049 ¹⁹	23,594 ⁶²	32,892 ⁸⁴	22,815 ⁵⁴	100,566 ⁸⁰							
Summa	49,376⁸⁷	59,885²⁸	68,706³⁵	67,517³⁶	92,374²⁸	327,860¹⁴	Summa	49,376⁸⁷	59,885²⁸	68,706³⁵	67,517³⁶	92,374²⁸	327,860¹⁴

kommunalnämnden. Men ännu torde kommunalnämnden i flere kommuner icke gjort sig fullt förtrogen med sina åligganden och skyldigheter i berörda hänseende, liksom ock befolkningen i allmänhet ännu ej lärer till fullo insett vigten och nödvändigheten af en del utaf de i samma stadga förekommande föreskrifter till den allmänna och enskilda helsovårdens befrämjande. Det är dock att hoppas, att nyttan af dessa föreskrifters iakttagande och tillämpning så småningom skall inses och de emotsedda välgörande verkningarna af författningen i fråga blifva synliga.

Att under här ofvan antydda förhållanden i afseende å otillräckligheten af läkarekrafter och de alltför stora provinsialläkaredistrikten *qvacksalveriet* icke skall minskas, åtminstone i vissa delar af länet, är naturligt; och man kan näppeligen deremot göra någon anmärkning.

Barnmorskor finnas i hvarje socken, minst en och i åtskilliga socknar flere sådana. Äfvenså äro i alla socknar anställda *vaccinatörer* och *vaccinationsföreståndare*.

Veterinärläkarnes antal under perioden har fortfarande varit tre, af hvilka likväl en affönats af landstinget.

Inom Säfvar socken har under perioden bildats en *försäkringsanstalt mot skada å hästskulptur*, med reglemente, som faststälts genom länsstyrelsens utslag den 17 Juni 1873. För om-

komna hästar har å hvarje delegare i föreningen debiterats: år 1874, 2 kronor 56 öre och år 1875, 3 kronor 67 öre.

Angående *inkomster och utgifter i städerna Umeå och Skellefteå* under sistförflutna fem åren, återopas tabb. Litt. R och S. Om *landstingets finanser* är förut redogjort (å sidan 21).

Likasom under nästförutgångna period har det varit endast i en socken inom länet, nemligen i Säfvar, som kommunens rösträtt under sistförflutna fem år varit öfverlemnad åt *kommunalfullmäktige*.

I länets öfriga socknar handläggas kommunens angelägenheter i kommunalstämma och kyrkostämna. På sätt härofvan blifvit anfördt, hafva från och med år 1874 *kommunalförfattningarna* tillämpats äfven i *lappmarkssocknarna*, hvarest Nådiga förordningarna om sockenstämma och kyrkoråd till den tiden varit gällande.

I senast afgifven femårsberättelse antyddes, att i de flesta kommuner å nedre landet *intresset för kommunens angelägenheter* ej var särdeles lifligt och att kommunalstämmorna mera allmänt besöktes hufvudsakligen endast vid de tillfällen, då fråga var om någon kommunens utgift eller uppoffring för ett eller annat ändamål. Visserligen har litet större lifaktighet i berörda afseende försports under den femårsperiod, hvafom fråga nu är, men ännu händer ofta, att, om ej någon mera framstående beskattningsfråga vid stämman förekommer, ärendena afgöras en-

Tab. Litt. S.

Skellefteå stads inkomster och utgifter.

	I n k o m s t e r .						U t g i f t e r .						
	1871.	1872.	1873.	1874.	1875.	Summa.	1871.	1872.	1873.	1874.	1875.	Summa.	
Andel i bränvinsförsäljningsafgifter....	4,719 74	4,719 74	3,466 16	2,212 58	2,212 58	17,330 80	260 75	245 —	280 —	296 75	286 69	1,369 19	
Inkomst för Ursviks privattelegrafstation	435 54	545 92	725 85	902 86	669 25	3,279 42	8,999 28	—	—	—	—	8,999 28	
Hundskattemedel.....	—	90 —	100 —	—	—	190 —	300 —	300 —	400 —	400 —	400 —	1,800 —	
Arrendemedel.....	895 28	944 33	757 83	766 12	906 57	4,270 13	564 77	488 61	544 82	378 04	674 09	2,650 58	
Auktionsprovisioner..	11 50	—	—	—	21 10	32 60	1,809 54	2,201 —	2,280 —	2,203 26	2,195 —	10,688 80	
Debiterade utskylder	9,253 87	3,740 54	3,980 53	3,052 23	3,089 47	23,116 64	640 —	610 —	610 —	760 —	760 —	3,380 —	
Bötesmedel.....	7 50	3 —	—	—	1 25	11 75	202 87	45 35	25 50	981 97	2,708 60	3,964 29	
Hushyräsmedel.....	3,022 13	3,082 13	3,082 50	3,350 —	3,350 —	15,886 76	—	—	—	190 —	1,918 69	2,328 01	
Räntemedel.....	33 32	50 92	54 21	—	90 01	228 46	219 32	—	—	—	—	—	
Diverse medel.....	4,631 07	6,658 87	8,821 86	13,087 89	16,622 93	49,822 62	6,657 21	867 11	237 61	1,355 73	—	9,117 66	
Skuld till kassaförvaltaren.....	2,085 75	—	—	—	—	2,085 75	1,377 38	713 51	1,726 27	842 31	1,916 10	6,575 57	
							283 50	179 11	297 97	350 —	341 81	1,452 39	
							117 41	81 39	91 30	152 27	112 25	554 62	
							—	—	—	20 —	25 —	45 —	
							—	—	—	55 —	60 —	115 —	
							—	7,099 34	7,542 —	—	—	14,641 34	
							3,663 67	3,401 94	193 82	7,726 60	6,791 50	21,777 53	
							—	—	38 80	—	235 42	274 22	
							—	3,602 89	6,720 85	7,659 75	8,538 01	26,521 60	
Summa kronor	25,095 70	19,835 45	20,988 94	23,371 68	26,963 16	116,254 93	Summa kronor	25,095 70	19,835 45	20,988 94	23,371 68	26,963 16	116,254 93

dast af ett fåtal af de vid sammanträdesstället närmast boende röstberättigade. Och i vissa kommuner synas äfven ståndspersonerna mängen gång ej visa det intresse för kommunens angelägenheter, som önskligt vore, fastän de med sin större bildning och erfarenhet borde kunna i åtskilliga frågor åstadkomma den utredning och meddela de uppgifter, som skulle bidraga till ärendenas afgörande på ett fullt tillfredsställande sätt. Äfven vid val till uppdrag, som allmänneligen anses innefatta det största medborgerliga förtroende, visa stundom de valberättigade i landskommunerna större liknöjdhet, än man har skäl att vänta. Tillämpningen inom lappmarkskommunerna af kommunalförfattningarna har, så vidt man kunnat erfara, icke mött så stora svårigheter, som man befarade. Men så väl å nedre landet som i synnerhet i lappmarken fordras tid, för att befolkningen i allmänhet skall blifva fullt förtrogen med kommunalförfattningarna och deras rätta betydelse. Den glesa befolkningen och de långa afstånden inom de flesta kommunerna äro äfven bidragande orsaker dertill, att kommunal- och kyrkostämmor mängen gång icke äro talrikt besökta.

Kommunalutskylderna inom länet, bidragen till fattigvården deri inberäknade, hafva nedannämnda år sammanlagdt uppgått till följande belopp:

År	Kronor.	
År 1871.....	184,531	70
» 1872.....	187,068	06
» 1873.....	206,358	99
» 1874.....	237,283	92
» 1875.....	250,703	15
Summa	1,065,945	82
eller i medeltal för hvarje år.....	213,189	16

Vid jemförelse med ifrågakvarande utskylders belopp under nästförlutna qvinqvenniet visar det sig, att kommunalutskylderna under åren 1871—1875 ej så obetydligt nedgått, hvartill orsaken hufvudsakligen lär vara att söka uti de minskade bidragen till fattigvården.

Tab. N:o 14. Enligt föreskrifvet formulär upprättad uppgift angående fattigvården i länet bifogas härjemte i Tab. N:o 14.

Att afgifterna till fattigvården i märkbar grad minskats under perioden är en naturlig följd deraf, att, sedan verknin-garna af missväxten under nästföretgågne femårsperiod så småningom upphört, äfven bidragen till fattigvården skulle nedgå. Af sistnämnde tablå angående fattigvården visar sig, att utgiftssummorna öfverstigit inkomsterna, hvilket förklaras deraf, att bristen kunnat fyllas af ränteinkomst från besparade och donerade medel m. m.

Under femårsperioden har en s. k. *fattigård* varit ordnad och använd inom Nysätra socken å dertill inköpta skattehem-

manet ¹⁵/₁₂₈ mantal N:o I Flarkbäcken. Der intagas ålderstigna, till arbete odugliga personer, föräldralösa, fattiga och vanvårdade barn, åt hvilka sistnämnda jemväl å fattiggården lemnas under-visning i läsning.

I Nordmalings socken finnes en *fattigstuga*, hvarest af ålderdom och sjuklighet försvagade personer intagas och af kom-munen underhållas. De fattige, som äro ålderstigna och sjuk-liga, varda i öfrigt på landet i allmänhet *utackorderade* på rotar och andra fattige understödjas medelst bidrag i penningar och spanmål eller mjöl. I Umeå stad äro till bostad åt fattiga, ålderstigna och orkeslösa personer upplätta tvenne *fattighus*, af hvilka det ena benämnas enkhuset, och åtnjuter flertalet af dessa, i fattighusen intagna, personer, äfvensom många andra fattige utdelning af penningar och spanmål efter olika behof, hvar-förutom åtskilliga fattige, mest barn, äro *utackorderade* mot full försörjning.

Ehuruval *fattigvårdsutgifterna*, på sätt här ofvan är nämndt, minskats, kunna de dock i allmänhet anses ännu vara tryc-kande, förutom i lappmarken, der ifrågakvarande onus fortfarande är jemförelsevis föga kännbart. Emedertid vill det synas, som skulle genom en noggrann och sträng tillämpning af föreskrif-terna i Kungl. förordningen den 9 Juni 1871 angående fattig-vården en ej oväsentlig nedsättning af bidragen till de fattige skäligen bort kunna påräknas. Och att detta ännu ej inträffat, torde härleda sig dels deraf, att någon tid kan behövas för öfvergång ifrån den mera milda lagstiftning i ämnet, som förut varit gällande, dels ock från svårigheten att inom de vidsträckta fattigvårdssamhällena med full tillförlitlighet kontrollera det verkliga behofvet af de större eller mindre fattigbidrag, hvarå anspråk göras. Man kan nemligen antaga, att ej allenast de, som ovilkorligen äro i behof af — och lagligen berättigade till — understöd af fattigvården, utan ock åtskilliga andra fattig-vårdssamhällenas äldre och yngre medlemmar komma af dylikt understöd i åtnjutande, särdeles som känslan af medlidande för en efter utseendet lidande medmänniska mängen gång torde göra sig gällande framför ett strängt iakttagande af hvad som uti ifrågakvarande afseende kan vara fullt förenligt med lag. Af sådan anledning lär väl ej bettlandet kunna alldeles utrotas. Detta i gällande författning med rätta förbjudna sätt att söka understöd förekommer likväl numera inom länet i föga näm-nvärd grad. Några få fall hafva egt rum, der länsstyrelsen, på yrkande af vederbörande fattigvårdsstyrelse, jemlikt stadgandet i berörda förordning, dömt föräldrar till allmänt arbete, för det de tillätit sina barn bettla eller uraktlåtut att om dem taga behörig vård. Tillämpning af fattigvårdsförordningen i dylika fall kom-mer sannolikt att medföra helsosam verkan med afseende å målsmäns nyss omförmälda uraktlåtenhet, att egna minderåriga barn nödig vård och tillsyn.

Landskansliet i Umeå den 30 December 1876.

AXEL WÄSTFELT.

Tab. N:o 1.
FOLKMÄNGD.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Den 31 December enligt Presterskapets summariska uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.						Enligt årets mönster- rullor approbe- rade be- värings- skyldige.	
				Hela folkmängden.			Deraf frie från mantalspen- ningar.			Utskrif- nings- manskap.	
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.		
Å landet.											
År 1871	44,576	45,366	89,942	44,085	44,947	89,032	28,131	29,308	57,439	2,805	381
» 1872	45,285	46,126	91,411	44,563	45,350	89,913	28,264	29,318	57,582	2,923	392
» 1873	45,973	46,905	92,878	45,387	46,326	91,713	28,232	29,402	57,634	2,808	414
» 1874	46,208	47,183	93,391	46,056	47,037	93,093	27,935	29,318	57,253	2,765	423
» 1875	46,880	47,846	94,726	46,346	47,177	93,523	27,680	29,020	56,700	3,022	503
I städerna.											
<i>Umeå.</i>											
År 1871	1,201	1,428	2,629	1,143	1,408	2,551	475	548	1,023	120	14
» 1872	1,163	1,434	2,597	1,210	1,457	2,667	505	569	1,074	146	9
» 1873	1,149	1,436	2,585	1,169	1,441	2,610	464	582	1,046	127	12
» 1874	1,154	1,436	2,590	1,142	1,456	2,598	464	584	1,048	116	12
» 1875	1,159	1,414	2,573	1,166	1,450	2,616	463	559	1,022	120	14
<i>Skellefteå.</i>											
År 1871	255	328	583	254	346	600	105	139	244	29	1
» 1872	274	346	620	283	388	671	117	150	267	31	3
» 1873	269	352	621	303	408	711	124	161	285	37	7
» 1874	267	359	626	298	407	705	109	156	265	33	3
» 1875	302	442	744	314	437	751	120	159	279	33	8
Summa för länets 2:ne städer 1875											
	1,461	1,856	3,317	1,480	1,887	3,367	583	718	1,301	153	22
I hela länet.											
År 1871	46,032	47,122	93,154	45,482	46,701	92,183	28,711	29,995	58,706	2,954	396
» 1872	46,722	47,906	94,628	46,056	47,195	93,251	28,886	30,037	58,923	3,100	404
» 1873	47,391	48,693	96,084	46,859	48,175	95,034	28,820	30,145	58,965	2,972	433
» 1874	47,629	48,978	96,607	47,496	48,900	96,396	28,508	30,058	58,566	2,914	438
» 1875	48,341	49,702	98,043	47,826	49,064	96,890	28,263	29,738	58,001	3,175	525
<i>Deraf lappar.</i>											
År 1871	—	—	—	661	753	1,414	661	753	1,414	—	—
» 1872	—	—	—	678	786	1,464	678	786	1,464	—	—
» 1873	—	—	—	663	745	1,408	663	745	1,408	—	—
» 1874	—	—	—	677	759	1,436	677	759	1,436	—	—
» 1875	—	—	—	688	768	1,456	688	768	1,456	—	—

Angående de uppgifter, som tillhöra tabb. Nis 2 och 3 om JORDBRUK OCH BOSKAPSSKÖTSEL, se berättelsens text.

Tab. N:o 4.
SKOGSHUSHÅLLNING.

1. Särskilda slag af skogar m. m.	2. Areal vid perio- dens slut.	3. Till ordnad skogshushåll- ning indelade.	4. 5. 6. Afverkningsbelopp.		
			År.	Utfördt i	
	Qvadratref.	quantitet. Kubikfot.		penningvärde. Kronor.	
1) Kungl. Maj:t och Kronan omedelbart tillhörige och under Dess disposition stående:			1871	3,037,785	122,589,66
Kronoparker.....	614,453,83	53,518,40	1872	2,442,447	156,573,33
Kronöfverloppsmarker	1,325,555,31	—	1873	2,256,541,3	149,830,88
			1874	3,339,067	218,985,79
			1875	797,424	38,101,12
2) Boställens, kyrkans, läroverks och fromma stiftelsers:					
Af alla slag.....	33,431,16				
3) Häradsallmänningar:					
4) Sockneallmänningar (oskiftade):					
5) Ekplanteringar:					
6) Mullbärsplanteringar:					
7) Andra skogsplanteringar:					
8) Flygsandsfält:					
9) Enskildes skogar	—	16,000			

Tab. N:o 5.
DÖDADE ROFDJUR.

1. År.	2. Björnar.	3. Vargar.	4. Lodjur.	5. Jervar.	6. Rävar.	7. Örnar, Ufvar och Hökar.	8. Uttrar, Mårdar och Hermeliner.	9. Själ.	10. Belopp af utbetald be- löning. Kronor.
1871.....	12	10	5	22	435	405	206	1,689	720
1872.....	1	—	—	6	468	292	289	1,708	460
1873.....	18	—	1	13	479	338	226	1,704	250
1874.....	3	3	4	23	348	290	346	1,530	690
1875.....	7	14	—	20	606	276	378	1,140	385
Summa	41	27	10	84	2,336	1,601	1,445	7,771	2,505

Tab. N:o 6.
HUSDJUR, DÖDADE AF ROFDJUR.

1. År.	2. Hästar.	3. Nötkreatur.	4. Får.	5. Getter.	6. Svin.	7. Renar.	8. Fjäderfå.	9. Skadan beräk- nad i pen- ningvärde. Kronor.
1871.....	1	—	199	41	—	368	150	2,938,75
1872.....	—	—	122	24	—	315	122	2,639,50
1873.....	—	—	148	33	—	359	185	4,267,25
1874.....	2	4	191	65	—	719	124	11,116,50
1875.....	—	17	230	39	—	279	188	6,609,00
Summa	3	21	890	202	—	2,040	769	27,571,00

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIN OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Särskilda slag af vägar.	Längd i mil				Kostnad i Kronor för de under perioden				Gästgifverins antal vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motstående vägar	af inderade, med skjutsstationer försedda vägar	af fulländade och afygnade nya vägar	af omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor	fulländade nya vägar		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor			år.	till kangs- och krono-skjuts.	till gästgifveriskjuts.
					af statsmedel.	af kommunernas medel.	af statsmedel.	af kommunernas medel.				
	vid periodens slut.		under perioden.									
Allmänna landsvägar.....	29,2	29,2	—	0,7	—	—	20,000	—	20	1871	441	17,204
Häradsvägar.....	74,3	74,3	17,8	0,4	152,345,80	49,301,01	8,632	10,028,60	50	1872	373	21,101
Socknevägar.....	101,7	8,0	—	0,5	—	—	—	—	22	1873	521	26,726
I städer.....	0,33	0,23	—	—	—	—	—	—	1	1874	381	29,335
										1875	366	27,460
Summa	205,53	111,73	17,8	1,6	152,345,80	49,301,01	28,632	10,028,60	93		2,082	121,828
deraf med skjutsentreprenad	—	—	—	—	—	—	—	—	86	—	—	—

Tab. N:o 9 a.

SJÖFART, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	
	Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till utrikes sjöfart.							Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till inrikes sjöfart.							Summa under året begagnade fartyg och båtar öfver 3 nyläster.							
	Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.		Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.		Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.		
	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Häskraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Häskraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Häskraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	
Landsbygden	18	1,795,60	1	112	60	19	181	12	197,51	6	16	80	17	42	30	1,993,11	7	128	140	36	223	
Summa för landsbygden	18	1,795,60	1	112	60	19	181	12	197,51	6	16	80	17	42	30	1,993,11	7	128	140	36	223	
Städerna: Umeå.....	34	4,385,00	2	144	200	40	328	19	247,00	4	53	110	24	28	53	4,632,00	6	197	310	64	356	
Skellefteå.....	3	732,50	—	—	—	3	43	1	50,50	1	—	16	2	10	4	783,00	1	—	16	5	53	
Summa för städerna	37	5,117,50	2	144	200	43	371	20	297,50	5	53	126	26	38	57	5,415,00	7	197	326	69	409	
Summa för hela länet	55	6,913,10	3	256	260	62	552	32	495,01	11	69	206	43	80	87	7,408,11	14	325	466	105	632	

Tab. N:o 9 b.

HANDLANDE, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Handlande.		Betjening.		Bevilling i och för rörelsen.
	m.	q.	m.	q.	Kronor. Öre.
På landet.					
De som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe:					
I Första fögderiet	50	5	23	1	595 50
I Andra d:o	66	6	20	3	1,405 —
I Lappmarks d:o	79	6	6	2	341 —
Summa	195	17	49	6	2,341 50
I städerna.					
1. Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe	60	15	59	13	3,209 —
2. Handlande, som utom den ort, der de äro bosatta, sjelfva eller genom andra kringföra eller annorlunda än å marknad till salu utbjuda varor.....	23	2	—	—	3 —
Summa	83	17	59	13	3,212 —
Summa för hela länet	278	34	108	19	5,553 50

Tab. N:o 10 a.

HEMMAN OCH JORDLÄGENHETER M. M. Å LANDSBYGDEN, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Hemman och jordlägenheter af alla slag, efter olika natur, vid femårsperiodens slut.	Hemman.			Antal					Taxeringsvärde.
	Mantal		Brukningsdelar.	nybyggen.	jordtorp.	ryttare-, soldat- och båtsmanstorp.	backstugor.	andra lägenheter.	Kronor.
	oförmedlade.	nuvarande.							
A) Krono-egendomar.									
1) Under allmän disposition.									
c) Hemman			2	—	—	—	—	—	3,000
d) Boställen	144 $\frac{7}{2}$	144 $\frac{7}{2}$	38	—	—	—	—	—	329,900
f) Jordlägenheter			6	—	—	—	—	6	53,000
g) Fiskerin				—	—	—	—	8	3,700
2) Under enskild disposition.									
b) Hemman	130 $\frac{3169}{10000}$	130 $\frac{3169}{10000}$	989	—	—	—	—	—	2,459,244
c) Nybyggen			205	331	—	—	—	—	332,700
d) Jordlägenheter			6	—	—	—	—	347	50,300
e) Fiskerin				—	—	—	—	137	6,200
B) Skatte-egendomar.									
a) Boställen	1 $\frac{94}{100}$	1 $\frac{94}{100}$	8	—	—	—	—	—	40,700
c) Hemman	878 $\frac{32800}{10000}$	878 $\frac{32800}{10000}$	6,512	81	—	—	—	—	22,536,286
d) Jordlägenheter				—	140	—	—	237	244,400
e) Fiskerin				—	—	—	—	40	33,200
f) Verk och inrättningar				—	—	—	—	178	3,488,200
C) Frälse-egendomar.									
d) Hemman	2 $\frac{1}{10}$	2 $\frac{1}{10}$	7	—	—	—	—	—	66,600
e) Jordlägenheter				—	—	—	—	1	400
f) Fiskerin				—	—	—	—	1	691
Summa	1,026 $\frac{1174}{10000}$	1,026 $\frac{1174}{10000}$	7,773	412	140	—	—	955	29,648,521

Tab N:o 10 b.

JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR I STÄDERNA, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Städernas namn.	År.	Tomter.		Antal nybygda boningshus.	Jordar och lägenheter.					Taxeringsvärde i kronor.			
		Antal			Åker.	Äng.	Skog.	Betesmark m. m.	Summa jordareal.	Nuvarande mantal.	Af hns och tomter.	Af jordar.	Summa.
		bebygda.	obebygda.										
Q v a d r a t r e f.													
Umeå.....	1871	157	125	3	4,734	—	4,202,80	210	9,146,80	1	1,653,500	256,100	1,909,600
	1872	159	123	2							1,677,300	255,500	1,932,800
	1873	163	119	4							1,743,900	270,300	2,014,200
	1874	167	115	4							1,746,700	270,300	2,017,000
	1875	168	114	1							1,766,100	266,600	2,032,700
Skellefteå.....	1871	49	24	1	513,01	94,98	1,809,98	2,417,97	1	403,410	—	—	
	1872	50	23	3						418,900	—	—	
	1873	53	20	4						435,350	—	—	
	1874	59	14	3						477,800	—	—	
	1875	68	5	3						498,700	—	—	

Tab. N:o 11.
LAGA SKIFTEN, ÅREN 1871—1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	
År.	A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n .																									
	Sökta skiftens antal.	Skiftade mantal.		Qvarboende del-egares					Utflyttade del-egares					Summa skiften.	Skiftade kvadratref.					Utgifter till Landtmätare och gode män.	Öfriga beräknade utgifter.					
		Antal.	Oförmedlade.	Nuvarande.	skiftesantal.				Summa.	skiftesantal.					Summa.	Åker.	Äng.	Odlingsmark.	Afrösningsjord.			Impediment.	Summa.			
					1.	2.	3.	4.		1.	2.	3.	4.													
1871...	20	15	—	6,858	8	37	25	9	—	79	8	12	4	1	—	25	241	3,169	10,191	4,171	177,094	19,682	214,307	33,557	5,429	
1872...	29	22	—	25,104	44	70	63	34	11	222	19	18	13	18	—	68	733	18,878	23,776	10,366	298,996	17,921	369,937	85,992	14,975	
1873...	52	30	2,377	25,093	34	49	66	37	4	190	9	23	14	6	—	52	622	12,867	23,064	9,414	323,964	28,792	398,121	66,292	18,074	
1874...	39	24	—	10,764	23	37	35	8	—	103	5	18	8	2	—	33	307	6,323	14,676	6,719	210,413	17,376	255,507	48,028	12,032	
1875...	30	36	—	23,281	75	58	39	21	1	194	7	19	16	—	—	42	490	9,998	20,770	9,014	317,902	17,592	375,276	68,128	9,746	
Summa	170	127	2,377	91,095	184	251	228	109	16	788	48	90	55	27	—	220	2,393	51,235	92,477	39,684	1,323,389	101,363	1,613,148	301,997	60,256	

Tab. N:o 12.
STATS- OCH RIKSGÄLDSMEDLEN, ÅREN 1871—1875.

D e b e t .					K r e d i t .					
	Statsmedel.		Riksgäldsmedel.			Statsmedel.		Riksgäldsmedel.		
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.		Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	
1871.					1871.					
Ingående balans för behållning	237,942	11	40,118	31	Ingående balans för skuld	20,697	81	—	—	
Inkomster	153,777	12	52,763	13	Afkortningar	23,408	27	561	83	
Ankomna remisser	182,679	99	—	—	Utgifter	249,846	75	2,332	35	
Utgående balans för skuld	9,473	40	—	—	Afgångna remisser	88,019	33	36,300	—	
Summa	583,872	62	92,881	44	Utgående balans för behållning	201,900	46	53,687	26	
1872.					1872.					
Ingående balans för behållning	201,900	46	53,687	26	Ingående balans för skuld	42,583	57	—	—	
Inkomster	342,774	86	63,263	83	Afkortningar	22,525	29	867	35	
Ankomna remisser	190,232	51	—	—	Utgifter	250,442	59	2,640	59	
Utgående balans för skuld	51,759	74	—	—	Afgångna remisser	244,238	47	60,210	54	
Summa	786,667	51	116,951	09	Utgående balans för behållning	226,877	59	53,232	61	
1873.					1873.					
Ingående balans för behållning	226,877	59	53,232	61	Ingående balans för skuld	51,759	74	—	—	
Inkomster	261,439	41	49,658	13	Afkortningar	17,511	42	515	52	
Ankomna remisser	206,161	04	—	—	Utgifter	262,376	89	2,408	80	
Utgående balans för skuld	37,346	83	—	—	Afgångna remisser	171,704	68	48,953	67	
Summa	731,824	87	102,890	74	Utgående balans för behållning	228,472	14	51,012	75	
1874.					1874.					
Ingående balans för behållning	228,472	14	51,012	75	Ingående balans för skuld	37,346	83	—	—	
Inkomster	394,140	06	—	—	Afkortningar	18,327	49	—	—	
Ankomna remisser	260,340	91	—	—	Utgifter	273,856	66	3,546	20	
Utgående balans för skuld	43,962	25	—	—	Afgångna remisser	241,848	42	47,466	55	
Summa	926,915	36	51,012	75	Utgående balans för behållning	355,535	96	—	—	
1875.					1875.					
Ingående balans för behållning	355,535	96	—	—	Ingående balans för skuld	43,962	25	—	—	
Inkomster	206,910	74	58,094	78	Afkortningar	10,626	—	618	—	
Ankomna remisser	375,406	59	—	—	Utgifter	447,153	04	3,519	91	
Utgående balans för skuld	35,461	62	—	—	Afgångna remisser	121,034	72	53,956	87	
Summa	972,914	91	58,094	78	Utgående balans för behållning	350,138	90	—	—	
					Summa					
					972,914	91	58,094	78		

Anm. Skilnaden mellan utgående balansen 1871 (i Debet) och ingående balansen 1872 (i Kredit) härleder sig ifrån å fordringsegares konto i landsboken ingående ersättningar till vederbörande för indragen ränta och tionde, hvilka icke ingått i berörde konto i 1871 års landsbok.

Tab. N:o 13.

S P A R B A N K E R.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
År.	Sparbanker	Delegare.			Delegarnes fond.				Sparbankens egen fond.		
		Tillkomne nya	Afgångne	Qvarstående vid årets slut.	Insatta belopp	Godtgjorda räntor	Uttagna belopp	Behållning vid årets slut.	Inkomster.	Förvaltningskostnader m. m.	Behållning vid årets slut.
		under året.									
	Antal.	Antal.			Kronor.				Kronor.		
1871	2	497	86	1,741	58,183	7,096	20,924	172,334	1,819	1,404	6,821
1872	2	661	97	2,305	114,296	11,087	30,694	267,023	2,503	881	8,443
1873	2	913	134	3,084	142,626	14,974	30,229	394,395	3,159	1,139	10,463
1874	2	1,245	165	4,164	238,121	23,628	48,781	607,363	6,477	964	15,978
1875	2	587	302	4,449	141,393	31,899	94,549	686,105	6,030	1,334	20,674

1.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
År.	Klassifikation af sparbanksdelegarne efter deras inestående behållning vid årets slut.														
	I nedanstående antal sparbanker.	Under 10 Kronor.		10—50 Kronor.		50—100 Kronor.		100—500 Kronor.		500—1,000 Kronor.		Öfver 1000 Kronor.		S u m m a.	
		Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.
	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	
1871	2	426	1,774	650	14,716	238	15,873	359	74,198	42	28,577	26	37,197	1,741	172,335
1872	2	490	1,984	844	19,071	297	19,660	564	119,388	71	46,189	39	60,730	2,305	267,022
1873	2	657	2,613	960	22,643	397	25,731	903	187,298	122	82,421	45	73,689	3,084	394,395
1874	2	806	3,356	1,176	28,397	469	31,256	1,439	298,439	197	127,638	77	118,277	4,164	607,363
1875	2	827	2,872	1,247	33,884	531	33,352	1,506	318,294	256	169,435	82	128,268	4,449	686,105

Tab. N:o 14.

F A T T I G V Å R D E N.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.			
År.	Fattigvårds-samhällen		Antal fattighus.	Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.								Fattigvårdens															
	med gemenam fattigvård.	med fattigvården rotevis delad.		Äldre personer, vårdade				Barn, vårdade i och utom fattighus.				Summa af båda könen.	Antal af fattigvården understödde, som ej fått full försörjning.														
				i fattighus.		på annat sätt.		Summa.		Fattigvårdens inkomster. Kronor.																	
				m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.		Afkastning af egendom, kollektor m. m.	Personel afgift.	Tillskott		Ersättning		Summa inkomster.	Summa utgifter i och för fattigförsörjning. Kronor.							
										efter fyrk eller bevilning.	efter annan grund.	af statsmedel.	af annat fattigvårdssamhälle.														
1871	13	6	160	4	23	35	324	444	619	488	966	967	1,933	656	1,000	1,656	5,316,67	11,851,67	66,291,41	5,330,90	1,450	4	90,244,65	116,798,73			
1872	14	5	75	4	12	35	214	313	471	473	697	821	1,518	509	858	1,367	7,296,34	11,875,79	70,802,75	6,257,28	1,510	187	97,929,16	98,084,62			
1873	14	5	75	4	19	40	216	314	413	409	648	763	1,411	458	779	1,237	7,452,80	12,147,75	52,325,15	4,701,99	1,275	—	77,902,69	96,168,32			
1874	15	4	69	4	20	38	219	365	366	361	605	764	1,369	434	729	1,163	7,456,60	14,751,50	63,018,27	5,443,56	1,510	246	92,425,93	94,087,29			
1875	16	4	70	4	14	34	201	343	305	345	520	722	1,242	410	749	1,159	7,205,88	15,769,50	67,033,60	5,455,70	1,335	133,09	96,932,77	102,079,90			